

Do izbora dva puta

I za nas su u posljednjih dvadeset godina mnogi izbori i »izbori«, od republičkih, pokrajinskih i lokalnih, ono, što bi rekli, istrenirani smo da malo pomalo glasujemo, više ili manje uživljeni u priču o uvijek »presudnim« izborima, koji se, eto, rješavaju svakom našem pojedinačnom glasu. Lijepa je ta demokracija, nema što, bolje od toga još nismo stigli izmisliti, ali nakon nekog vremena, a unazad već desetak godina, standardno se iza održanih izbora kao rep vuče pitanje – a za što smo se na izborima »izborili«?

Tako je bilo i ove godine, prilikom devete obljetnice petolistopadskih promjena, a novost glede održavanja raznih izbora je da su se manjinske nacionalne zajednice našle pred jednim vidom specifičnih izbora: za svoje predstavnike, vijećnike u novim sazivima nacionalnih vijeća. Novi Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina propisuje mogućnost dva načina izbora. Izbori za nacionalna vijeća mogu biti neposredni, ili posredni, putem elektorskih skupština. Za mogućnost održavanja izravnih izbora mora se formirati poseban birački popis na koji je potrebno da se upiše više od polovice Hrvata s pravom glasa, popisanih po posljednjem popisu stanovništva. Dakle, izravni ili elektorski izbori – pitanje je sad! Dinamika ovih izbora je određena, za upis birača predviđen je poduži period, od studenoga pa do ožujka sljedeće godine, a nakon toga, kako to i priliči prije izbora, slijedi izborna kampanja. Dakle, novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća možemo očekivati negdje na Petrovo dogodne.

Pojedini dužnosnici i istaknuti članovi hrvatskih institucija, kao i lideri ovdašnjih hrvatskih političkih stranaka tvrde kako su izravni izbori bolji, ali manje realni. Tvrdi se da bolji jesu, jer su demokratičniji od elektorskog modela izbora, no itekako je izražena sumnja u mogućnost formiranja posebnog biračkog popisa. A zbog čega? Navodi se više razloga, od slabe mobilizacijske moći hrvatskih institucija i udruga, pa do problema neorganiziranosti građana hrvatske nacionalnosti na teritoriju uže Srbije gdje živi gotovo 15.000 građana hrvatske nacionalnosti, a kao osnovni razlog sumnje u mogućnost formiranja posebnog biračkog popisa naglašava se kako još uvijek postoji strah od očitovanja etničke pripadnosti.

Sigurno da je kod pojedinih (mnogih?) pripadnika hrvatske manjinske zajednice još uvijek prisutan strah nakon loših iskustava tijekom tragičnih devedesetih, a incidenti upereni protiv hrvatske zajednice događali su se i u skorijoj prošlosti. Ne treba baš puno pameti kako bi se zaključilo da razni ekscesi kod čovjeka izazivaju ogorčenost i nikoga ne ostavljaju spokojnim. Ipak, uz sve činjenice koje govore kako još uvijek nisu nestali strahovi da se netko izjasni Hrvatom, pred našom zajednicom postoji mogućnost izbora. Hoćemo li izabrati bolju ili lošiju varijantu, odlučit ćemo, dakle, sami.

Z. S.

SADRŽAJ

AKTUALNO

U Srijemskoj Mitrovici osnovana podružnica DSHV-a »Srijem«

NOVO POGLAVLJE ZA SRIJEMSKO HRVATE.....6

Zajedničko rasvjetljavanje zločina u logorima na teritoriju Srbije

SURADNJA SRBIJANSKOG I HRVATSKOG PRAVOSUĐA.....7

TEMA

Na svečanosti u Zagrebu uručena odličja Reda Danice hrvatske

ODLIKOVANI I HRVATSKI KNJIŽEVNICI IZ VOJVODINE.....8-9

Manjine odlučuju o načinu izbora za nacionalna vijeća – izravnim ili elektorskim

IZRAVNI IZBORI BOLJI, ALI MANJE REALNI.....10-11

Jesu li se država i društvo spremni suočiti s narastajućim nasiljem?

DEMON MRŽNJE IZAŠAO IZ BOCE.....16-17

INTERVJU

Ljiljana Dulić, ravnateljica Osnovne škole »Vladimir Nazor« iz Đurđina

SVE JE MANJA DISTANCA IZMEĐU SELA I GRADA.....12-13

SUBOTICA

Povodom Međunarodnog dana starih
PREPOZNATI POTREBU DRUGOGA.....19

DOPISNICI

U Bačkom Bregu održani »Miholjdanski susreti«

TRADICIJA I HUMANOST NA PRVOM MJESTU.....24

U dvorištu župne crkve Uzvišenja svetog Križa u Rumi

RAZBIJEN KIP BLAŽENE DJEVICE MARIJE.....25

REPORTAŽA

Posjet somborskom slikaru Jeneu Višinki

SLIKARSTVO KAO GLAVNA PREOKUPACIJA.....28-29

KULTURA

Izložba »Data recovery« Dalibora Martinisa u Subotici

POVRATAK IZGUBLJENIH PODATAKA 32-33

»Dani Balinta Vujkova« od 22. do 24. listopada u Subotici

O KNJIŽEVNOM TISKU HRVATA U PODUNAVLJU.....34

SPORT

Davor Prčić, kapetan hokej kluba na travi »Elektrovovodina«

NEIZVJESNA BUDUĆNOST...47

SRPSKI RATNI VOJNI INVALIDI NEGIRAJU DA SU U STAJIĆEVU I BEGEJCIMA POSTOJALI LOGORI

»Sabirni centri« za žene i maloljetnike

Predsjednik Udruge pravnika »Vukovar 1991« Zoran Šangut potvrdio da su mjerodavne državne institucije Srbije odobrile dolazak nekadašnjim hrvatskim zarobljenicima, ali su zamoljeni posjet odgoditi za dva tjedna, kako bi im policija mogla jamčiti sigurnost

U sprkos oštrom protivljenju Udruženja ratnih vojnih invalida i predstavnika obitelji poginulih i boraca iz Zrenjanina, bivši hrvatski logoraši posjetit će Stajićevo i Begejce i položiti spomen obilježja na mjestima gdje su se nekada nalazili logori za državljane Hrvatske. Umjesto 3. listopada, za kada su najavljivali dolazak, oni će se u Stajićevu i Begejcima okupiti 17. listopada.

Predsjednik Udruge pravnika »Vukovar 1991« Zoran Šangut potvrdio je za Hrvatsku riječ da su mjerodavne državne institucije Srbije odobrile dolazak nekadašnjim zarobljenicima, ali su zamoljeni posjet odgoditi za dva tjedna, kako bi im policija mogla jamčiti sigurnost. Svakako da će prisustvo policije u ovom slučaju biti neophodno, zato što su zrenjaninski ratni vojni invalidi zaprijetili da će na sve načine spriječiti postavljanje spomen-ploča, ne isključujući ni fizički sukob. Oni su, inače, u subotu u Stajićevu održali novi prosvjedni skup, pozivajući državu da spriječi dolazak hrvatskih logoraša. Na ovom mitingu ponovno su se čula uvjeravanja da u Srbiji nije bilo logora, već da su to bili »sabirni centri za ratne zločince« i da u njima nitko nije maltretiran, a kamoli ubijen.

KAZNENE PRIJAVE

Prosvjedu predstavnika zrenjaninskog Udruženja ratnih vojnih

invalida u subotu se pridružio i Željko Vasiljević, tajnik Udruženja RVI Srbije, koji je otišao čak i korak dalje i hrvatske zarobljenike nazvao »teroristima i kriminalcima«. Inače, ime Vasiljevića široj je javnosti postalo poznato poslije »genijalne« ideje da u Srbiju dovede najmanje 100.000 žena iz Laosa, Burme, Kambodže i Vijetnama, oženi isto toliko srpskih neženja i tako dugoročno pomogne porast nataliteta! Vasiljević se spominje i kao jedan od osnivača takozvane »Garde cara Lazara«.

I dok srpske udruge invalida i boraca ponavljaju kako u logorima nisu činjeni ratni zločini, sve glasnije se mogu čuti i suprotne izjave. Ovih se dana oglasilo Županijsko tužiteljstvo u Osijeku, tražeći da se provede istraga protiv Aleksandra Vasiljevića, bivšeg šefa Uprave bezbednosti Sekretarijata za narodnu odbranu, zbog sumnje da je odgovoran za ratne zločine počinjene u tim, ali i u logorima u Srijemskoj Mitrovici i Nišu. Šef vojnih kontraobavještajaca osumnjičen je da je od listopada 1991. do svibnja 1992. godine, kao načelnik službe poznate kao KOS, po zapovjednoj liniji bio pretpostavljeni komandantima četiriju logora za ratne zarobljenike u kojima je kršeno međunarodno ratno i humanitarno pravo. Tužiteljstvo za ratne zločine Srbije nije se oglašavalo ovim povodom, ali je priopćilo da su u tijeku određene provjere kako bi se utvrdilo

je li prije 18 godina u logorima u Srbiji bilo zlostavljanja i ubijanja zarobljenika, kako to tvrdi hrvatska strana. Prošle godine je i Udruga pravnika »Vukovar 1991« podnijela kaznenu prijavu protiv nepoznatih osoba zbog ratnih zločina počinjenih u nekoliko srpskih logora nad ratnim zarobljenicima i civilima, među njima i ženama i djecom.

TORTURA I NEHUMANI UVJETI

I Fond za humanitarno pravo je 2007. tužio Srbiju za naknadu štete, i to u ime Melanije Dudaš, Jelene Luketić, Ane Kurmajić, Bojana Tešanovića, Elizabete Kolar, Josipe Mađarević, Ane Jurković, Zvonka Ragača, Darka Ragača, Branke Barna – zarobljenika logora u KPZ Srijemska Mitrovica i Blaženke Kiralj, Željka Mijoka, Olge Kamerla, Igora Štalmajera, Gerde Barna, Ane Ravnjak Skaramuca, Kate Križan, Mande Patko i Branke Šeremet – zarobljenika logora Begejci. Oni su u logorima proveli između 16 i 34 dana, nakon čega su razmijenjeni posredstvom MKCK. Jedan od oštećenih, zatvorenik logora Begejci Igor Štalmajer, koji je u to vrijeme bio maloljetan, tučen je gotovo svakodnevno tijekom ispitivanja, a prvog dana, prilikom ulaska u logor, morao je proći kroz »špalir« u kome su bili stražari logora. Također, pred-

stavnici ratnih vojnih invalida i boraca iz Srbije napominju kako je Hrvatska tužila Srbiju pred Međunarodnim sudom, ali da se nigdje u prijavi ne navode slučajevi Stajićevo i Begejci. Međutim, zatvaranje hrvatskih civila u logore Stajićevo, Begejci i Srijemska Mitrovica u jesen 1991. godine bilo je obuhvaćeno optužnicom Tužiteljstva MKTJ protiv bivšeg predsjednika SRJ Slobodana Miloševića, i kvalificirano je kao ratni zločin.

Po svjedočenjima bivših logoraša, nad njima je svakodnevno provedena tortura, a uvjeti života u logorima bili su nehumani. Stražari su zarobljene civile vrijeđali i ponižavali, govoreći im da su ustaše i tjerajući ih da pjevaju četničke pjesme, da idu pognute glave s rukama iza leđa i da međusobno ne komuniciraju. Noću, prilikom prebrojavanja, čuvari su zarobljenike udarali policijskom palicom po leđima, a nekoliko puta su im naredili da stave deku preko glave kako ne bi vidjeli tko ih je udarao. U logoru Begejci civili su boravili u štalama za stoku u kojima nije bilo grijanja, niti dovoljno mjesta za sve. Spavali su na vlažnom betonu na kome je bilo položeno malo slame, a tek nakon posjeta predstavnika Međunarodnog komiteta Crvenog križa dobili su deke.

Željko Balaban

Obilježen Dan neovisnosti Hrvatske

U Hrvatskoj je jučer, 8. listopada, obilježen Dan neovisnosti. Toga dana 1991. godine Hrvatski je sabor jednoglasno donio Odluku o raskidu državnopravnih sveza s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ. Sabor je pritom utvrdio da Republika Hrvatska više ne smatra legitimnim i legalnim ni jedno tijelo dotadašnje SFRJ, te da ne priznaje valjanim niti jedan pravni akt bilo kojeg tijela koje nastupa u ime bivše federacije, koja više kao takva ne postoji. Povijesna je sjednica održana u podrumu Inine zgrade u Šubićevoj ulici u Zagrebu.

Polaganje vijenca na Mirogoju

9. listopada 2009.

Suradnja srbijanskog i hrvatskog pravosuđa

U beogradskom tužiteljstvu priopćili su kako provjeravaju navode iz kaznene prijave, koju je zbog zločina protiv ratnih zarobljenika podnijela Udruga »Vukovar 1991«, a Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske iz Srbije je upućena zamolba za dostavljanje materijala i cjelokupne dokumentacije na koju se poziva ta udruga

Suradnja srbijanskog Tužilaštva za ratne zločine i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske nastavljena je rasvjetljavanjem počinjenih zlodjela u logorima na području Srbije i istragom protiv osumnjičenih. Prošlog je tjedna iz beogradskog tužiteljstva priopćeno da se provjeravaju navodi iz kaznene prijave, koju je u svibnju prošle godine protiv nepoznatih osoba zbog zločina protiv ratnih zarobljenika podnijela Udruga »Vukovar 1991«. U toj se prijavi tvrdi kako su u drugoj polovici 1991. godine, u ratom zahvaćenim područjima u Hrvatskoj, posebice u Vukovaru, pripadnici bivše JNA zarobljavali stanovništvo mahom hrvatske nacionalnosti. Zarobljenici su potom prebacivani u Srbiju gdje su, kako se navodi, u koncentracijskim logorima koji su formirani u Srijemskoj Mitrovici, Stajićevu, Begejcima, Nišu i Beogradu, bili zlostavljani, sustavno mučeni, premlaćivani i pljačkani.

U prijavi se spominju tri ubojstva u Stajićevu i dva u Mitrovici. Odgovornost za ova zlodjela, navodi se, snose zapovjednici i čuvari konc-logora, a priložen je i cjelovit popis logoraša. Kao dokazi navode se izjave preživjelih zarobljenika,

medicinska dokumentacija, vojni zapisnici te prikupljene obavijesti od građana koji imaju saznanja o počinjenim zločinima.

U dostavljenoj prijavi opisuje se da su zarobljenici bili smješteni u nehumanim i nehigijenskim uvjetima bez adekvatne prehrane i zdravstvene zaštite, a pojedini su tada mučki ubijeni. Odgovornost za ove događaje, po prijavi vukovarske udruge, snose zapovjednici logora i čuvari u njima, čija su imena i nadimci naznačeni, a

napravljen je i kompletan popis logoraša. Srbijansko tužiteljstvo se, radi detaljnijeg prikupljanja dokumenata o ovim događajima, obratilo Ministarstvu unutarnjih poslova – Službi za otkrivanje ratnih zločina, kao i Bezbednosno-informativnoj agenciji. Državnom odvjetništvu RH upućena je zamolba za dostavljanje materijala i cjelokupne dokumentacije na koju se poziva Udruga »Vukovar 1991«. Tužiteljstvo za ratne zločine dobilo je odgovor DORH-a u kome

se kaže da provjeravaju navode prijave, prikupljaju dokumentaciju i dokaze kako bi ih prosljedili u Beograd. Nakon odgovora DORH-a, te nakon sumiranja dokaza iz Srbije i Hrvatske, bit će odlučeno o daljnjem postupanju.

Tužitelj za ratne zločine *Vladimir Vukčević* primio je, inače, 22. svibnja prošle godine predstavnike udruge logoraša iz Vukovara i obavjestio ih da se provode predstražne radnje.

B. Oprijan Ilić

Podignuta optužnica za zločin u Medaku

Tužiteljstvo za ratne zločine Srbije podiglo je prošlog tjedna optužnicu protiv pet osoba, srpskih državljana, za ratni zločin protiv ratnih zarobljenika u Medaku, počinjenih u rujnu 1991. godine. *Milorad Lazić* (45), *Perica Đaković* (42), *Nikola Vujnović* (40), *Mirko Marunić* (42) i *Nikola Konjević* (56) optuženi su da su, kao pripadnici Teritorijalne obrane i rezervnog sastava milicije, nečovječno postupali prema *Mirku Meduniću*, pripadniku MUP-a Republike Hrvatske, koji je položio oružje.

Prema optužnici, okrivljeni su u razdoblju od 3. do 8. rujna 1991. godine, u prostorijama postaje milicije u Medaku, zajedno s više NN pripadnika TO i rezervne milicije, danonočno tukli *Medunića* rukama, nogama, palicama, drvenim kolcem, rezali ga i ubadali nožem, a *Medunić* je tada zadobio brojne lake i teške tjelesne ozljede.

Pred Županijskim sudom u Gospiću vođen je kazneni postupak u odsustvu protiv ovih optuženika i izrečena im je pravomoćna presuda 1996. godine: *Laziću*, *Đakoviću* i *Konjeviću* kazna zatvora od po osam godina, a *Vujnović* i *Marunić* su osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od po šest godina. Slučaj *Medak* je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ustupilo srbijanskom Tužilaštvu za ratne zločine Srbije.

U SRIJEMSKOJ MITROVICI ODRŽANA OSNIVAČKA SKUPŠTINA DSHV-OVE PODRUŽNICE »SRIJEM«

Novo poglavlje za srijemske Hrvate

U Srijemskoj Mitrovici 2. je listopada održana osnivačka skupština podružnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini »Srijem«. Ovaj povijesni trenutak u kome su Hrvati po prvi put nakon više od 60 godina u Srijemu održali javni politički nastup zbio se u dvorani 1 Skupštine Grada Srijemska Mitrovica uz nazočnost velikog broja članova

va i simpatizera DSHV-a iz Srijemske Mitrovice i članova podružnica DSHV-a iz Subotice, Sente, Sombora.

Nakon intoniranja himni Republike Srbije i Republike Hrvatske pozdravni govor su održali ministar savjetnik, voditelj konzularnog odjela Republike Hrvatske u Beogradu *Filip Damjanović*, predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, dopredsjednik DSHV-a *Dužo Runje*, predstojnik ureda župana Vukovarsko-srijemske županije *Marinko Beljo*, zastupnik u Skupštini AP Vojvodine *Nenad Lemać* i predsjednik Skupštine Grada Srijemska Mitrovica *Aleksandar Prodanović*.

Nakon pozdravnih govora uslijedio je radni dio osnivačke skupštine, na kojem je izabrano čelništvo podružnice DSHV-a »Srijem«. U sastav odbora podružnice izabrani su: *Zlatko Načev*, *Damir Pismestirović*, *Krunoslav Đaković*, *Darko Lovrić*, *Anica Nenadović* i *Vjekoslav Tajm*, a za predsjednika podružnice izabran je *Andrej Španović*. Nakon izbora za predsjednika podružnice *Andrej Španović* je u svom govoru izložio da će prvi zadaci podružnice biti rad na osnivanju mjesnih organizacija diljem Srijema, formiranje organizacije mladih, kao i Foruma žena. Poseban naglasak stavljen je na važnost njegovanja hrvatskog jezika i hrvatske kulturne baštine u Srijemu, kao i na važnost informiranja na materinjem jeziku.

Po završetku radnog dijela u prostorijama Hrvatskog doma održan je domjenak za sve uzvanike.

NA SVEČANOSTI U ZAGREBU URUČENA ODLIČJA REDA DANICE HRVATSKE

Odlikovani hrvatski književnici iz Vojvodine

Lazar Merković, Jasna Melvinger, Petko Vojnić Purčar i Vojislav Sekelj odlikovani su odličjem Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića za izniman doprinos u kulturi

Četvero hrvatskih književnika iz Vojvodine – *Lazar Merković, Jasna Melvinger, Petko Vojnić Purčar i Vojislav Sekelj* primili su u srijedu, 7. listopada, u Zagrebu odličje Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića, za izniman doprinos u kulturi.

Ova prestižna državna priznanja uručio im je predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* na svečanosti na Pantovčaku, u povodu Dana neovisnosti.

Ovo je prvi puta da su ta odličja za doprinos u kulturi uručena kulturnim djelatnicima s područja Vojvodine. Predlagatelj njihova odlikovanja bio je Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata iz Subotice.

PRIZNANJE I ZA HRVATSKU ZAJEDNICU

Ravnatelj Zavoda *Tomislav Žigmanov* smatra kako ova prizna-

nja puno znače ne samo za stvaratelje koji su odličja dobili, nego i za hrvatsku kulturu u Vojvodini, kao i za cijelu ovdašnju hrvatsku zajednicu.

»Dobitnicima je, ako to uopće mogu reći umjesto njih, ovo priznanje potvrda da je njihovo stvaralaštvo od značaja za hrvatsku kulturu u cijelosti, a svim kulturnim djelatnicima jasan pokazatelj da su oni integrativni dijelovi i izravni sudionici jedinstvenog prostora hrvatske kulture«, kaže *Žigmanov*. »S druge strane, odličje njima također kazuje da su napore što su ih činili na opstojnosti i razvoju hrvatske kulture na ovim prostorima, napose u vremenima kada to nije bilo jednostavno niti, pak, lako – naprotiv, kada je pretpostavljalo odricanje i žrtvu! – ipak imali smisla i da to, putem odavanja priznanja, potvrđuje i najviši reprezent njihove matične države, što onda i druge

djelatnike u kulturi treba pozitivno nukati i hrabriti na slične pothvate. Kako je riječ o prvim državnim odličjima Republike Hrvatske za doprinos u kulturi u vojvodanskim Hrvata, smatram kako ono mora biti svima na ponos, te da unutar nas, kao zajednice, trebamo graditi jedno snažnije sebecijenje i pozitivan odnos prema samima sebi. Tim prije, jer smo još uvijek gdjekad u situaciji da budemo objekti njeznanja, pa čak i prezira, a dobivena odličja su dokaz da je ono vrijedno i među nama, te da i Hrvati u Vojvodini mogu ostvariti i najveće uspjehe.«

Kriteriji za predlaganje osoba za dobivanje ovih odličja, kako nam otkriva, bili su sljedeći: neupitna vrijednost književnog, znanstvenog i publicističkog rada, što je već bilo višestruko verificirano; relevantnost prinosa na održavanju kontinuiteta hrvatske kulture; više-

desetljetno dosljedno svjedočenje hrvatskog identiteta i neprijeporno držanje tijekom posljednjih dvadesetak godina; te starosna dob.

STJEPAN MESIĆ: NAPREDAK NOSE LJUDI KOJI SU SPREMNI UHVATITI SE U KOŠTAC S NEGATIVNOSTIMA I PROBLEMIMA

Naglasivši kako je zajedničko svima danas odlikovanima izvrsnost rezultata u područjima kojima se bave, predsjednik RH *Stjepan Mesić* je upozorio da je danas, nažalost, hrvatski prostor okupiran isticanjem raznih loših primjera koji kao da prevladavaju nad primjerima uspjeha i izvrsnosti. Poručio je kako je današnji dan prigoda da se podsjeti kako »napredak i razvoj nose ljudi koji su spremni hrabro se uhvatiti u koštac s negativnostima i problemima«. »Takve primjere potrebno je više isticati jer su oni poticaj širenju stvaralačke klime i potrebnog optimizma za suočavanje s izazovima sadašnjosti i budućnosti«, rekao je.

Među odlikovanima je i sedam dužnosnika nekadašnjeg Saveza komunista (SKH) zaslužnih za razvoj demokracije, odnosno održavanje prvih višestranačkih izbora u Hrvatskoj. Za osobite zasluge u kulturi odlikovani su, uz već spomenute hrvatske književnike iz Vojvodine, redatelj *Veljko Bulajić*, *Berislav Klobučar*, te posmrtno *don Branko Sbutega*.

Redom Danice hrvatske s likom *Franje Bučara* za osobite zasluge u športu odlikovani su *Ivan-Ico Horvat*, *Branko Omazić* i *Josip Strmečki*, dok je Redom Danice hrvatske s likom *Katarine Zrinske* za osobite zasluge u zdravstvu i socijalnoj skrbi odlikovan *Radomir Pavićević*. Redom Danice hrvatske s likom *Antuna Radića* odlikovani za zasluge u prosvjeti *Pavica Gvozdić* i *Palma Klun Posavec*.

Redom hrvatskog pletera za osobit doprinos u razvoju ugleda RH i dobrobiti njenih građana posmrtno su odlikovani *Ivo Latin*, *Antun Milović* i *Celestin Sardelić*, a isto su odlikovanje primili i akademik *Dušan Bilandžić*, *Branko Caratan*, *Dragutin Dimitrović*, *Anđelko Runjić*, kao i *Tomislav Buntak*, *Martina Filjak*, *Dragutin Poljak*, *Emil Klimo*, *Vladimir Čamba* i *Vicko Šoljan*.

Povelje Republike Hrvatske, predsjednik *Mesić* uručio je Zagrebačkom velesajmu, zagrebačkom Kineziološkom fakultetu u povodu 50. obljetnice utemeljenja, KUD-u »*Mijat Stojanović*« iz *Babine Grede* u povodu 100. obljetnice osnivanja, te Udruzi frizerskih obrtnika u povodu 105. obljetnice osnivanja.

BIOGRAFIJE ODLIKOVANIH

Lazar Merković je rođen 1926. godine u Subotici. Osim kao književnik, poznat je i kao prevoditelj, publicist, leksikograf, kroničar te utemeljitelj i višegodišnji glavni i odgovorni urednik *Radio Subotice* i književnog časopisa »*Rukovet*«. Autor je projekta uredništva i savjetnik Hrvatskog uredništva *Radio Subotice* 1998. godine.

Predsjednik je uređivačkog odbora »*Klasja naših ravni*«, časopisa u izdanju subotičkog ogranka *Matice hrvatske*. Objavio je tri zbirke pjesama i dva romana. Autor je bibliografskih svezaka i »*Kronologije – Dogodilo se na današnji dan*«, koja se emitira na INFO kanalu *Kabelske televizije* te na *Radio Subotici*.

Svojim je djelima ušao u antologiju hrvatskog pjesništva druge polovice 20. stoljeća sastavljača prof. dr. *Stjepa Mijovića Kočana* »*Skupljena baština*«.

Dobitnici odlikovanja među kojima su i hrvatski književnici iz Vojvodine

Također, njegova djela su mu izborila mjesto u antologijama proze i poezije bunjevačkih Hrvata iz 1971., sastavljača *Geze Kikića*, u izdanju Matice hrvatske.

U prevoditeljskom radu preveo je s mađarskog mnoštvo knjiga, njih šezdesetak te preko 1200 raznoraznih radova: pjesama, pripovijedaka, eseja, rasprava i 40 kazališnih komada.

Nositelj je zvanja Počasnog građanina Subotice i Ordena malog križa Mađarske.

Dobitnik je više uglednih književnih nagrada, među ostalim i nagrade za životno djelo na području književnosti, koja mu je dodijeljena 2008. godine u okviru »Dana Balinta Vujkova«.

Jasna Melvinger je rođena 1940. u Petrovaradinu. Diplomirala je na novosadskom Filozofskom fakultetu 1962. južnoslavenske jezike i jugoslavensku književnost, a nakon postdiplomskih studija magistrirala je 1969. Usavršavala se u struci, u području stilistike, u Zagrebu, Nici i Parizu, a doktorirala je 1981. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Radila je kao asistentica na Filozofskom fakultetu u Novom

Sadu, kao i na Pedagoškoj akademiji i potom na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, a profesionalno se bavila kulturnom djelatnošću i na novosadskom Radničkom univerzitetu »Radivoj Čirpanov«.

Njezin književni opus obuhvaća 11 pjesničkih zbirki, roman »Pet sestara« (1972.), te književne ogledke i rasprave »Moderna i njena mimikrija u postmoderni« (2003.). Koautorica je i šest udžbenika za srednju školu, kao i stotinjak članaka iz raznih područja gramatike suvremenog hrvatskog književnog jezika, leksikologije, lingvističke stilistike, metrike i poetike, te dijalektologije hrvatskih govora u Srijemu.

Dobitnica je Oktobarske nagrade Novog Sada (1972.), natječajne nagrade Društva književnika Vojvodine (1973.) i povelje »Visoka žuta žita« za sveukupni književni opus i trajni doprinos hrvatskoj književnosti, koju joj je dodijelio Umjetnički odbor 17. pjesničkih susreta Drenovci 2006. Godine 2008. je dobila prestižnu pjesničku nagradu »Goranov vijenac«.

Petko Vojnić Purčar je rođen 1939. godine u Subotici. U Beogradu

je diplomirao komparativnu književnost na Filološkom fakultetu. Radio je kao profesor subotičke Pedagoške akademije, zatim kao prosvjetni savjetnik i novinar-urednik Radio televizije Vojvodine u Novom Sadu. U Parizu, kao stipendist francuske vlade, specijalizira filmsku režiju.

Objavio je pet zbirki poezije, pet romana, kao i pet knjiga pripovijedaka i novela, šest kazališnih drama, sedam udžbenika za srednje škole, a emitirane su mu 43 radio drame u Srbiji, Slovačkoj,

Hrvatskoj, Austriji, Njemačkoj i Francuskoj.

Dobio je prestižnu NIN-ovu nagradu za roman »Dom sve dalji« 1977. godine. Na godišnjem natječaju zagrebačkog »Večernjeg lista« 2003. njegova novela »Hrast lužnjak/Snivajući pod snijegom« izabrana je među 10 najboljih hrvatskih kratkih priča. Član je Hrvatskog društva pisaca, Društva hrvatskih književnika, uprave Društva književnika Vojvodine i uredništva »Klasja naših ravni« iz Subotice. Živi i radi u Novom Sadu.

Vojislav Sekelj rođen je 1946. u Subotici. Piše pjesme, romane, književnu kritiku, publicistička djela, eseje i poetske drame. Djela su mu prevedena na mađarski, njemački, slovački, slovenski, mađarski, albanski, rumunjski, francuski i engleski.

Član je Društva hrvatskih književnika i Društva književnika Vojvodine.

Jedan je od najčitanijih pisaca u Vojvodini koji piše na hrvatskom jeziku (zbirka »Rič fali« je 2003. doživjela treće izdanje). Piše i dijalektalnom poezijom, na novoškavskoj bunjevačkoj ikavici.

Književnu kritiku pisao je za razne časopise: novosadska »Polja«, zagrebačko »Oko«, sarajevski »Izraz«, beogradsku »Književnost«.

Uvršten je u antologiju hrvatskog romana 1945.-2000., koju je napravio prof. *Krešimir Nemec*.

Bio je članom uredništva »Klasja naših ravni«. Bio je ravnateljem »Glasa ravnice«, a nakon razilaženja s dijelom suradnika, pokrenuo je i uređivao dvotjednik »Žig«, uspješno promičući novinarstvo na hrvatskom jeziku. Danas je urednikom »Glasa ravnice«, glasila DSHV-a.

D. B. P.

O odličju

Red Danice hrvatske je odlikovanje Republike Hrvatske koje zauzima trinaesto mjesto u važnosnom slijedu hrvatskih odlikovanja. Red je ustanovljen 10. ožujka 1995. godine. Red se dijeli na sedam jednako vrijednih odlikovanja, a Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića dodjeljuje se hrvatskim i stranim državljanima za osobite zasluge u području kulture.

Medaljon prikazuje portret hrvatskog renesansnog književnika Marka Marulića s knjigom u rukama, a u pozadini se nazire prikaz grada Splita sa zvonikom katedrale sv. Dujе. Ispod portreta u dva reda smješten je natpis nepravilnih slova i poretka »Marko Marulić«.

Izravni izbori bolji, ali manje realni

***Za formiranje posebnog biračkog popisa potrebno je da se upiše više od polovice Hrvata s pravom glasa *
Računa se da je taj broj negdje oko 30.000 * Postoji li strah kod nekih pripadnika nacionalne manjine
od izjašnjavanja kao pripadnika etničke zajednice?***

Koncem kolovoza Narodna skupština Republike Srbije usvojila je Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Osnovni problem koji ovaj zakon rješava je precizno reguliranje ovlasti vijeća i stvaranje uvjeta za demokratski način izbora novih saziva nacionalnih vijeća, koji jamče da će izbor biti rezultat zajedničke volje svih pripadnika određene manjinske nacionalne zajednice.

Izbori za nacionalna vijeća mogu biti neposredni ili putem elektorskih skupština, a ovim zakonom je dano pravo nacionalnim manjinama da se same opredijele kojem će od ova dva načina izbora dati prioritet. Ako se nacionalna manjina ne opredijeli za neposredne izbore, što podrazumijeva formiranje posebnog biračkog popisa, nacionalna vijeća bira skupština elektora nacionalne manjine.

Nacionalna vijeća će imati najmanje 15, a najviše 35 članova, što ovisi o broju pripadnika nacionalne manjine, prema rezultatima posljednjeg popisa pučanstva. Prema tome, hrvatska manjinska nacionalna zajednica ima pravo birati 29 vijećnika. Mandat članova nacionalnih vijeća traje 4 godine. Za formiranje posebnog biračkog popisa potrebno je da se upiše više od polovice Hrvata s pravom glasa, popisanih po posljednjem popisu stanovništva iz 2002. godine. Računa se da na biračkom popisu treba biti negdje oko 30.000 upisanih.

IZRAVNI IZBORI NAJDEMOKRATIČNIJI

»Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina precizno definira način izbora za nove sazive vijeća. Osobno mislim da su izravni izbori najdemokratičniji, a Hrvatsko nacionalno vijeće će uložiti maksimalan trud kako bi se formirao posebni birački popis Hrvata s pravom glasa. Takav birački popis bi bilo trajno dobro, jer bi se i kasnije mogao koristiti, no ostaje

pitavanje hoće li se takav popis moći formirati. Kod pojedinih pripadnika naše manjinske zajednice sigurno još uvijek postoje određene rezerve i strahovi od očitovanja etničke pripadnosti. Tragične devedesete jesu iza nas, ali i u bližoj prošlosti su se događali incidenti upereni protiv hrvatske zajednice«, kaže predsjednik HNV-a *Branko Horvat*.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petar Kuntić* također podržava izravan način izbora za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća, ali izražava i sumnju da će se moći formirati posebni birački popis.

ne izbore, ali treba imati u vidu i situaciju u Srijemu, zbog kalvarije srijemskih Hrvata tijekom tragičnih devedesetih godina, kada se tamo drastično promijenila etnička struktura stanovništva i gdje još uvijek nisu nestali strahovi da se netko izjasni Hrvatom. No, očekujem da i većinski mediji doprinesu kampanji formiranja posebnih biračkih popisa nacionalnih manjina, pojašnjavanjem da nije u pitanju nekakav vid getoizacije formiranjem takvih popisa«, kaže *Petar Kuntić* i ističe kako bi se u akciju formiranja posebnog biračkog popisa trebale uključiti sve institucije hrvatske

o izboru nacionalnih vijeća trebalo usvojiti mnogo ranije. DZH od početka aktivno sudjeluje u javnim raspravama glede predloženog zakona i davala je konstruktivne prijedloge. Konkretno, svoj prijedlog dopuna i izmjena na tada predloženi Zakon o nacionalnim vijećima prosljedili smo u propisanom roku, nakon održanih javnih rasprava, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, u kojem smo detaljno opisali i ukazali na određene nedostatke i neusklađenosti prijedloga radne verzije zakona. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je imalo razumijevanja

Sadašnji vijećnici HNV-a izabrani su posrednim putem:
Elektorska skupština 2002. godine

»Demokratski savez Hrvata u Vojvodini će raspravljati na sjednici Vijeća stranke 23. listopada o Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Smatram da je dobro što je usvojen ovaj zakon. Možda nije idealan, ali u sadašnjim okolnostima bolje je imati i ovakav zakon, kada je većina nacionalnih vijeća izvan mandata. Hrvatska zajednica treba pokušati formirati poseban birački popis, jer bi se tako proveo najdemokratičniji oblik izbora, koji bi izravno odražavao volju birača iz naše manjinske nacionalne zajednice, ali mislim da će biti teško formirati takav popis. Podržavam neposred-

ne izbore, ali treba imati u vidu i situaciju u Srijemu, zbog kalvarije srijemskih Hrvata tijekom tragičnih devedesetih godina, kada se tamo drastično promijenila etnička struktura stanovništva i gdje još uvijek nisu nestali strahovi da se netko izjasni Hrvatom. No, očekujem da i većinski mediji doprinesu kampanji formiranja posebnih biračkih popisa nacionalnih manjina, pojašnjavanjem da nije u pitanju nekakav vid getoizacije formiranjem takvih popisa«, kaže *Petar Kuntić* i ističe kako bi se u akciju formiranja posebnog biračkog popisa trebale uključiti sve institucije hrvatske

NEPOSREDNI IZBORI SU JEDINI PRAVI IZBORI

»Demokratska zajednica Hrvata već dulje vrijeme ukazuje na pitanje legalnosti nacionalnih vijeća, s obzirom na dužinu trajanja sadašnjih saziva i prekoračenje svih propisanih rokova trajanja dužine mandata. Smatramo da je Zakon

glede nekih ukazanih prijedloga na predloženu radnu verziju Zakona o nacionalnim vijećima«, kaže predsjednik DZH-a *Đorđe Čović* i ističe kako novi zakon predstavlja napredak u odnosu na dosadašnji te da će doprinijeti demokratizaciji društva u cjelini.

»S obzirom da je odluka izbora o novom sazivu nacionalnih vijeća prepuštena nacionalnim manjinama, nadamo se da će se pripadnici hrvatske nacionalne manjine opredijeliti za neposredne izbore putem posebnog biračkog popisa. Samo u tom slučaju svaki pripadnik hrvatske nacionalne manjine imat će prigodu birati svoje predstav-

nike po načelima izbora, kao što su dobrovoljnost, proporcionalnost i demokratičnost. Također, svjesni smo činjenice da postoje i oni koji se zalažu za izbor putem elektorske skupštine, ali vjerujemo da su oni u manjini. Demokratska zajednica Hrvata aktivno će se uključiti u pravljenje posebnih biračkih popisa i pozvati pripadnike hrvatske nacionalne zajednice da sudjeluju u što većem broju glede predstojećeg sastavljanja posebnih biračkih popisa. Ako hrvatska zajednica uspije zadovoljiti propisane uvjete za neposredne izbore, to će predstavljati prvi korak u podizanju svijesti i pobjedi demokratskih snaga u interesu naše cjelokupne zajednice», kaže Đorđe Čović.

Predsjednik Hrvatske bunjevačko šokačke stranke *Blaško Temunović* kaže kako se ova stranka zalaže za izravne izbore za novi saziv HNV-a.

»U slučaju izravnih izbora ne mogu se dogoditi razna 'namještanja' i razni tipovi uvjetovanja prilikom prikupljanja potpisa, kao što može biti slučaj kod elektorskih izbora. Naša stranka zastupa stajalište da bi država trebala uraditi svoj dio posla u vezi s posebnim biračkim popisima, jer su se Hrvati već izjasnili po pitanju nacionalne pripadnosti kada je proveden popis pučanstva 2002. godine. Dakle, taj spisak postoji i zašto bi se onda sada građani hrvatske nacionalnosti ponovno trebali izjašnjavati? Tko će sada prikupiti, primjerice u Beogradu, potpise Hrvata za posebne birački popis?«

JESU LI MOGUĆI IZRAVNI IZBORI?

»Pitanje je može li, s obzirom na konkretne prilike koje imamo, uopće biti riječi o nekakvom izboru! Naime, uvjeren sam kako su izravni izbori, zbog načina ustrojavanja popisa za izbore za vijeća nacionalnih manjina i broja građana koji se treba prijaviti, u hrvatskoj manjinskoj zajednici u Srbiji nemogući«, kaže ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*, a svoju tvrdnju krijepi na temelju četiri razloga.

»Treba znati da je riječ o zajednici koja je unutar sebe slabo integrirana – sve hrvatske institucije, organizacije i udruge okupljaju nešto više od 5 posto građana hrvatske nacionalnosti, te im je mobilizacijska moć nevelika, napose za složenije poslove kao što je sačinjavanje biračkog popisa. Drugo, strah je, zbog negativnih iskustava

MATA MATARIĆ, PREDSEDNIK SOMBORSKE PODRUŽNICE DSHV-A

»Čitajući zakon o izborima za nacionalna vijeća, mišljenja sam da je najbolji neposredan način izbora. Na taj način ćemo uz pomoć državnih tijela, ministarstva, biračkih odbora i tijela za provođenje izbora prebrojati našu hrvatsku zajednicu i saznati koliko je ljudi opredijeljeno za sudjelovanje u političkom životu u Vojvodini. Dvadeset i devet članova budućeg nacionalnog vijeća trebaju imati široku podršku zajednice, što se jedino može postići na neposrednim izborima. Trebamo shvatiti da je poseban birački popis od posebne važnosti i ima posebnu zaštitu od mogućih zloupotreba, a može se upotrijebiti i u svrhu naknadnih, sljedećih izbora uz blagovremeno ažuriranje. Isključivo sam za neposredne izbore, jer u slučaju da ne možemo napraviti birački spisak koji treba brojati preko 29 tisuća pripadnika hrvatske zajednice, ne gine nam elektorska skupština i izbori preko elektora. Mislim da je to negativno za nas. Osim toga, svaki elektor treba osigurati po 100 ovjerenih potpisa što je jako komplicirano i teško. To nije problem za velike i organizirane političke, kulturne i druge organizacije koje imaju jaku infrastrukturu i nekoliko tisuća članova, ali je problem za manje udruge kojima bi na taj način bilo uskraćeno pravo da budu birači ili da budu birani.«

Z. G

iz skorije prošlosti i dalje prisutan, napose u sredinama gdje su Hrvati u značajnijoj manjini. Treće, na teritoriju uže Srbije, gdje živi gotovo 20.000 građana hrvatske nacionalnosti, oni ni na koji način nisu organizirani te ne postoji niti elementarna mogućnost organizi-

četrto, ozbiljno sumnjam da će država i ovoga puta učiniti dovoljno i da će imati proaktivni odnos kako bi se popisi birača nacionalnih manjina sastavili. E sad, s obzirom na takve, čini se prevelike nepovoljnosti, pitanje je ima li tu prostora za nekakav izbor ili nam preostaje

najsnažniji demokratski legitimitet i teško je organizirati prijevare, no ponavljam, bojim se da oni, barem za sada, nisu mogućni«, kaže Tomislav Žigmanov.

Urednik nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« *Milovan Miković* pretpostavlja kako je većini u hrvatskoj zajednici jasno da su izravni izbori demokratičniji od elektorskog modela izbora, ali izražava sumnju da se u ovom trenutku mogu steći svi potrebni uvjeti za takav način organiziranja izbora.

»Osobno se bojim da će biti jako teško formirati poseban birački popis. Na to možemo eventualno računati u dogleđnoj budućnosti, kada Srbija bude u EU, jer će tada vjerojatno ukupno društveno i političko ozračje biti drugačije i tada će se možda nešto takvo i predviđevati, dakle tražiti ta vrsta neposrednog izjašnjavanja, bez straha da bi netko zbog toga mogao imati posljedice. Ako je većinska zajednica tolerantna i spremna na suradnju, stvara se ozračje koje je povoljno za sve manjinske zajednice. Ne može se očekivati od manjinske zajednice da ona mijenja društvene odnose. To bi bilo iluzorno.«

Zvonko Sarić

Lista A prevagnula listu B: glasovanje

ranog prikupljanja potpisa. Drugi i treći argument kazuju onda da još uvijek postoje objektivne teškoće u javnom očitovanju hrvatstva, što za posljedicu može imati nespremnost za stavljanje svojega imena na nekakav popis. I, na koncu,

jedina mogućnost da se i izbori za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća održe putem elektora. Ako je tomu tako, onda pitanje što je bolje za našu zajednicu jest suviše. Naravno, načelno promatrano, uvijek su izravni izbori bolji, jer imaju

RAVNATELJ OŠ IVAN GORAN KOVAČIĆ I PREDSEDNIK KPZH ŠOKADIJA IZ SONTE ZVONKO TADIJAN

»Izbori za vijećnike HNV-a zadaća je koju moramo u interesu naše nacionalne zajednice riješiti efikasno. Ne smijemo podleći ozračju i dopustiti daljnja prepucavanja, koja su do sada trovala odnose prvo dužnosnika, a potom su dovela i do konfuzije u cijeloj zajednici. Svakako mislim da bi najpošteniji bili izravni izbori, no bojim se da situacija za njih u našem puku još nije sazrela. Vjerujem da će se primijeniti elektorski sustav i tu moramo uvesti pravila kojih bi se trebali pošteno pridržavati. I institucije kulture naše zajednice, osnovane 2002. i kasnije, svakako bi trebale dati izravne elektore, a svi ostali organizirati prikupljanje potrebnih potpisa.«

I. A.

LJILJANA DULIĆ, RAVNATELJICA OSNOVNE ŠKOLE »VLADIMIR NAZOR« IZ ĐURĐINA

Sve je manja distanca između sela i grada

Zahvaljujući internetu, čestim odlascima u Suboticu i modernizaciji svih segmenata života, više se ne osjeća prevelika razlika života u gradu i izvangradskim naseljima * Nekoliko odjela na hrvatskom jeziku čini četvrtinu ukupnog broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini * Razvijanje projekta inkluzije * Nužnost izgradnje školske sportske dvorane

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Ljiljana Dulić se nalazi već punih osam godinama čelu đurđinske Osnovne škole »Vladimir Nazor«, koj broji 141 učenika u 12 nastavnih odjela, među kojima su i četiri odjela na hrvatskom jeziku. proteklom razšje modernizirana suvremenim tehničkim pomagalicama koja u velikoj mjeri doprinose boljim rezultatima učenika u školskim i izvanškolskim aktivnostima, a zahvaljujući redovitim tematskim odlascima u Suboticu nastoji se što više smanjiti distanca između sela i grada.

HR: U kojim se odjelima odvija nastava na hrvatskom jeziku i koliko je ukupno djece upisano u ove odjele?

U ovoj školskoj godini imamo četiri odjela na hrvatskom jeziku, u nižim razredima imamo spojene 1. i 3., te 2. i 4. razred, u kojima učenici skupa pohađaju nastavu, a od viših razreda nastava se na

hrvatskom jeziku odvija u petom i osmom razredu. U spojenim odjelima imamo ukupno 16 učenika (1. i 3. ima 9 učenika, 2. i 4. ima 7 učenika), u peti je upisano 3 učenika, dok su osmaši najbrojniji s 14 učenika koji ove godine i završavaju osnovnoškolsku naobrazbu na hrvatskom jeziku. Sve ukupno nastavu na hrvatskom jeziku u OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu ove školske godine pohađa 33 učenika, što čini četvrtinu ukupnog broja upisanih učenika.

HR: Kakva je situacija glede nastavnog kadra koji predaje u hrvatskim odjelima?

Nižim odjelima, spojenim u po dva zajednička odjela, predaju dvije učiteljice, dok u višim odjelima imamo zbilja dobar nastavni kadar, s obzirom da smo ipak izvangradska škola i velika većina naših prosvjetnih radnika putuje svakodnevno do Đurđina. Imamo diplomirano

profesora matematike, diplomiranu psihologinju, koja predaje i engleski jezik u nižim odjelima, te stručnu pokrivenost u svim drugim nastavnim predmetima, izuzev jedino glazbenog i tehničkog, ali vjerujemo da će i to u budućnosti biti riješeno. Za jednu seosku sredinu smo izuzetno zadovoljni pokrivenošću stručnog kadra, što u velikoj mjeri i doprinosi odličnim rezultatima koje škola postiže na obrazovnom planu.

HR: Iz priloženih podataka o broju upisane djece u hrvatske odjele vidljive su određena variranja u broju učenika i odjela na ovom nastavnom jeziku. Ima li problema prilikom upisa djece u hrvatske odjele?

Jasno je vidljivo kako je prva generacija upisane djece bila i najbrojnija i ona danas broji 14 učenika koji će ove godine završiti osnovnoškolsko obrazovanje na hrvatskom jeziku. Potom je uslijedilo razdoblje u kojemu, zbog određenih negativnih okolnosti, u dvjema sljedećim školskim godinama nismo imali niti jedno dijete upisano u hrvatske odjele, da bi treće godine ipak troje djece bilo upisano u tadašnji prvi, a današnji peti razred. U posljednje četiri godine postoji kontinuirani upis, ali smo se zbog malobrojnosti djece odlučili spojiti ih u po dva zajednička odjela. Glede određenih problema, koji utječu na upis djece u odjele na hrvatskom jeziku, oni su ponajviše izraženi kroz skepsu njihovih roditelja u svezi s daljnjim nastavkom školovanja na hrvatskom jeziku u stručnim srednjim školama koje, izuzev gimnazije, još uvijek nemaju svoje odjele na

hrvatskom jeziku.

HR: Kako funkcionira nastava u petom razredu u kojemu nastavu na hrvatskom jeziku pohađaju svega tri učenika i je li bilo možda određenog otpora prema pokretanju ovako malog odjela?

Nastava funkcionira bez problema, iako je u samom početku bilo određenih skepsi, i roditelja i nastavnika, kako će to sve biti realizirano. No, s obzirom da, primjerice, imamo osmi razred na srpskom jeziku koji pohađa petero učenika, princip je ostao isti i sve je krenulo normalnim tijekom.

Prema nastavnom programu dva peta razreda se, jedan do dva sata tjedno, spajaju prilikom nastave tjelesnog odgoja, u cilju potpune realizacije zadanih programa u redovitoj nastavi.

HR: Zasigurno najveći problem u realiziranju nastave na hrvatskom jeziku predstavlja nabava učila i stručnih materijala potrebnih za provođenje zadanog školskog programa. Kako uspijevate doći do udžbenika i ostale nastavne građe?

Nažalost, to je problematično svake godine, pa je tako i ove. Dobro znam da je Stanislava Stantić – Prčić, u ime odjela za obrazovanje HNV-a, još u ožujku ove godine predala popis potrebnih udžbenika, ali još uvijek nismo dobili sva neophodna nastavna sredstva za nastavu na hrvatskom jeziku. Istina, dobili smo nekoliko rabljenih udžbenika u nedovoljnom broju, a pritom nisu ni svi predmeti obuhvaćeni. Jednostavno, primorani smo sna-

Dnevni boravak i vrtić

UOŠ »Vladimir Nazor« djeluje i produženi dnevni boravak u kojemu se pruža stručna pomoć učenicima koji nisu u stanju samostalno uraditi domaće zadatke i koji slabije napreduju u svladavanju nastavne građe, dok za najmlađe žitelje sela postoji vrtić koji radi u sklopu škole, a ima dvije skupine: na srpskom i hrvatskom jeziku.

laziti se. U tijeku su pregovori o tome da se svi potrebni udžbenici nabave i vjerujem da će to uskoro biti riješeno, jer ovakva situacija nedostatka udžbenika dodatno unosi nemir kod roditelja koji su upisali ili namjeravaju upisati djecu u hrvatske odjele. S obzirom da se prema zakonu nastavni plan i program regulira prema glavnom planu Republike Srbije, uz 30 posto nacionalnog manjinskog sadržaja, obrazovni odjel HNV-a je već utvrdio nastavne jedinice kroz koje uspijevamo realizirati dio nastavnog programa na hrvatskom jeziku u sklopu glavnog programa rada. Prikupljeni su razni sadržaji, prevedeni na hrvatski jezik i na taj način sve to dobro funkcionira. Za ovu školsku godinu uspjeli smo osigurati, istina rabljene, udžbenike za sve učenike osmoga razreda, te nešto udžbenika za nastavu u petom razredu, ali smo u suradnji s, primjerice, OŠ »Matko Vuković« iz Subotice uspjeli osigurati još neke udžbenike (biologija) za nesmetani nastavak rada.

HR: Uz redovitu nastavu, kako se realiziraju izvannastavne aktivnosti, koje su od velikog značaja za pravilan razvoj učenika u osnovnoškolskoj naobrazbi?

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Đurđin« djeluje u prostorijama same škole i mnogi naši učenici sudjeluju u radu njegovih sekcija. Također smo vrlo aktivni u recitatorstvu, likovnoj umjetnosti, redovito sudjelujemo u programu

Nastavnici putnici

Od 26 zaposlenih nastavnika samo dvoje stanuje u Đurđinu, dok svi ostali svakoga dana putuju iz Subotice.

povodom Dana Balinta Vujkova, a imamo i brojne sportske sekcije (nogomet, rukomet, stolni tenis, karate), koje pohađa veliki broj naše djece. Istaknula bih i našu matematičku sekciju koja redovito sudjeluje na svim državnim natjecanjima školaraca matematičara i bilježi lijepe rezultate. Trudimo se, kada god se ukaže određena prigoda, voditi djecu što više u grad u nastojanju da ona što manje osjećaju tu udaljenost, pa tako redovito jednom mjesečno idemo u ZOO-vrt na Paliću, gdje se održava i stručna nastava u prirodi (Čuvari prirode), a sudjelujemo i na brojnim raznovrsnim gradskim manifestacijama (kazališne predstave, posjeti muzeju, vidikovcu i sl.). Sve ove aktivnosti nastojimo financirati iz

školskoga proračuna, jer ne želimo dodatno opterećivati roditelje. Tijekom ljetnog odmora naša djeca odlaze na ljetovanje u Hrvatsku, po subvencioniranim cijenama, a ove godine su ljetovala u Novom Vinodolskom. Također, redovito sudjelujemo u ekološkom kvizu »Lijepa naša« i prošle godine smo ostvarili zapaženi rezultat plasmanom na ukupno 9. mjesto od svih prijavljenih škola.

Protokol o nenasilju

Na zajedničkom roditeljskom sastanku, te suradnjom osoba angažiranih u radu Vijeća škole, dogovoreni su elementi protokola o nenasilju i mjerama za provođenje svih potrebnih aktivnosti u pogledu kućnog reda škole.

HR: OŠ »Vladimir Nazor« sudjeluje u projektu inkluzije u kojem se djeca s posebnim potrebama priključuju redovitoj nastavi i skupa s drugom djecom sudjeluju u njoj. Na koji način se inkluzija realizira u vašoj školskoj ustanovi?

Već nekoliko godina radimo u programu inkluzije u kojemu nastojimo pomoći djeci s posebnim potrebama, da uz pomoć zasebnih individualnih nastavnih planova, skupa s drugom djecom pohađaju redovitu nastavu. U osmom razredu imamo slijepu djevojčicu, te učenike u petom i sedmom razredu, s kojima se radi prema specijaliziranom individualnom nastavnom planu i želja nam je pomoći im da ostanu u okruženju druge djece, a ne da zbog svoga hendikepa budu izolirani i usamljeni. Desetak nastavnika, školski pedagog i ja prošli smo obveznu obuku za izvođenje ovakve nastave (modul 1 i 2 o inkluziji) i željeli bismo i u budućnosti nastaviti ovaj lijep i humani projekt.

HR: Živimo u prvoj dekadi XXI.

stoljeća, kada je svijet putem interneta zbilja premestio sve razdaljine. Kako vi gledate na relaciju grad-selo iz vizure ravnateljice jedne seoske škole i što biste istaknuli kao glavni problem u premošćavanju razdaljine od nekih 20 km?

Najveći problem koji oduvijek postoji na ovoj relaciji je, kao i obično, problem transporta, tj. pri-

jim za njezinu daljnju budućnost?

Na prvom mjestu je svakako izgradnja sportske dvorane, koja je prijeko potrebna za pravilni i cjelogodišnji tjelesni razvoj djece i mladeži u Đurđinu. Projekt je napravljen i određena sredstva su osigurana od strane Fonda za kapitalna ulaganja. Također je 30. rujna predan projekt za Nacionalni investicijski plan, koji bi bio realiziran u suradnji s Gradom Suboticom, jer su potrebna sredstva za izgradnju ovoga objekta prema proračunu zbilja golema i iznose 66 milijuna dinara. U pitanju je multifunkcionalni objekt s gornjom galerijom kao gledalištem, u kojemu bi se mogli održavati regularni

jevoza između grada (Subotice) i sela (Đurđina), osobito kada se zna da su polasci i dolasci na redovitim autobusnim linijama dosta rašireni vremenskih razmaka (i po nekoliko sati). Što se tiče računala i interneta, naša škola od prošle školske godine raspolaže s deset računala u specijaliziranom kabinetu koji posjeduje i internetsku konekciju, kao i naša administracijska služba i zbornica, pa smo u velikoj mjeri pokriveni internetskim kontaktom sa svijetom, što našim nastavnicima olakšava pripremu za rad, jer mogu određene nastavne programe skidati s interneta i prilagođavati ih za rad s učenicima. Također, u mogućnosti su raditi pripremu i doma, pa je donositi putem USB priključaka i potom prezentirati i preko laptop video-beama, kojeg također posjedujemo.

HR: Osam godina ste na mjestu ravnateljice OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu. To je razdoblje u kojemu ste već uveliko sagledali svu problematiku u svezi s djelovanjem ove seoske osnovnoškolske obrazovne ustanove. Što smatrate najpotrebni-

sportski susreti u nekoliko dvoranskih sportova (košarka, odbojka), što bi uveliko, uz redovito izvođenje školske nastave tijekom zimskog razdoblja, unaprijedilo razvoj sporta u ovoj sredini.

HR: Lijepi su to planovi za budućnost, no vratimo se na trenutak u prošlost i povijest organiziranog školstva na prostoru Đurđina, bez kojeg niti ne bi bilo današnje OŠ »Vladimir Nazor«.

Prošle godine smo proslavili 130 godina školstva na ovom području prema povijesno zabilježenim tragovima. Današnja škola »Vladimir Nazor«, u ovom objektu gdje smo danas, datira od 29. studenog 1962. godine, iako je službeno utemeljena 6. rujna 1952. godine rješenjem tadašnjeg Narodnog odbora Subotice i njoj je pripojeno nekoliko salašarskih škola, koje su djelovale u ovom okruženju (Čović škola, Kopilova, Pavlovac). Danas našu školu, osim djece koja žive u selu, pohađaju i učenici koji stanuju na polovici puta prema Mišićevu, te iz dijela Male Pešte, a sve u nekom razmjeru od 4 kilometra.

Upoznavanje modela u susjedstvu

Baš u trenutku kada je Hrvatska u Bruxellesu, nakon skidanja gotovo jednogodišnje slovenske blokade, otvorila šest i zatvorila pet poglavlja i ušla u samu završnicu pregovora s Europskom Unijom, u Zagrebu je u trodnevnom posjetu boravilo izaslanstvo stručnog tima Ministarstva prosvjete i Nacionalnog prosvjetnog savjeta Republike Srbije, kako bi se upoznalo s europskim iskustvima svojih hrvatskih kolega.

iskorištavanja mogućnosti mladih, koje im svijet pruža, ali raspolaganja potrebnim znanjem kako bi bili u stanju spremno i fleksibilno reagirati na promjene, te aktivno sudjelovati u društvenom razvoju i kontinuirano se obrazovati tijekom cijelog radnog vijeka. U svrhu poticanja razvoja prilagodljivog i raznovrsnog radno sposobnog stanovništva koje kontinuirano unapređuje svoja znanja i vještine, Hrvatska je osuvremenila obra-

sno Vlade Republike Hrvatske, jest da se prilikom skorašnje promjene Ustava zbog ulaska u EU zahvati i područje školstva, i to tako što bi se umjesto osnovne škole besplatnim i dostupnim svima proglasilo obvezno obrazovanje koje bi obuhvaćalo osnovnu i još dva razreda srednje škole. Radi se zapravo o kompromisnom rješenju koje bi trebalo imati za posljedicu produljenje školovanja hrvatskih učenika do njihove 16. godine kao što je praksa

da produlji trajanje obveznog obrazovanja, a da pritom ne zadire u strukturu.

Desetogodišnje opće obrazovanje predlaže se i Nacionalnim okvirnim kurikulumom, kojeg je srbijanskom izaslanstvu obrazložio potpredsjednik Vlade RH i predsjednik povjerenstva za izradu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira prof. dr. Slobodan Uzelac.

»Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) je instrument koji će olakšati zapošljivost te osobni razvoj pojedinaca za izgradnju socijalne povezanosti, što je posebno važno za društva u kojima su ekonomske i tehnološke promjene te produljenje životnog vijeka suvremenog čovjeka nametnule cjeloživotno učenje kao nužnost obrazovne i gospodarske politike. Značaj HKO-a ogleda se i u kvalitetnijem povezivanju potreba tržišta rada s provođenjem školskih programa te u vrednovanju svih rezultata učenja. Podrazumijevajući da će ovaj Okvir predstavljati bitan uvjet za uređenje sustava cjeloživotnog učenja, koje čini okosnicu društva temeljenog na znanju, Hrvatska je već provela, ili provodi nekoliko reformi u sustavu obrazovanja koje se zasnivaju na hrvatskom naslijeđu, postojećem sustavu obrazovanja u državi, uputama Europskog kvalifikacijskog okvira te iskustvima drugih europskih zemalja u izgradnji njihovih kvalifikacijskih okvira«, rekao je dr. Uzelac dodavši kako je hrvatska Vlada u srpnju 2007. usvojila polazne osnove HKO-a, u rujnu iste godine imenovala povjerenstvo za izradu Okvira u koji su uključeni svi socijalni partneri i sudionici, a osnovan je i operativni tim za potporu povjerenstvu. U ožujku 2008. godine povjerenstvo je usvojilo plan aktivnosti za izradu i primjenu HKO-a do 2012. godine, a već nekoliko dana nakon toga operativni tim je započeo s brojnim aktivnostima.

PRAVA NACIONALNIH MANJINA

U okviru predstavljanja hrvatskog srednjoškolskog sustava srbijansko izaslanstvo zanimalo je i aktualni projekt državne mature. Hrvatski

Razmjena iskustava u Hrvatskoj obrtničkoj komori

U organizaciji ETF-a, Sharing expertise in training, Ministarstva obrazovanja Republike Srbije i Hrvatske obrtničke komore, od 30. rujna do 2. listopada 16-člana ekipa Ministarstva prosvjete i Nacionalnog prosvjetnog savjeta Republike Srbije posjetila je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, Agenciju za odgoj i obrazovanje, Agenciju za obrazovanje odraslih, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Agenciju za mobilnost, Agenciju za strukovno obrazovanje, Upravnu i biro-tehničku školu, Hrvatski zavod za zapošljavanje i Hrvatsku obrtničku komoru.

DESETOGODIŠNJE OBVEZNO OBRAZOVANJE

Kako je osnovni razlog posjeta srbijanskog izaslanstva bilo zanimanje za hrvatski srednjoškolski sustav, hrvatski su ih stručnjaci upoznali s njegovim osuvremenjenjem u cilju

zovni sustav, orijentirajući se na stvaranje društva i gospodarstva temeljenih na ljudskom kapitalu i izgradnje razvijenog društva koje počiva na omogućavanju pristupa obrazovanja svima, te na kvaliteti i usredotočenju na neprestan razvoj talenata i potreba pojedinaca.

U Hrvatskoj, kao pripadnici skupine europskih zemalja s najkraćim obveznim školovanjem, danas postoji velik broj mladih koji nakon završene osnovne škole ne upišu srednju školu, a od onih koji je upišu tek ih 69,5 posto i završi. Mlada populacija koju čine nisko-kvalificirane osobe (osobe sa završenom osnovnom školom) suočava se sa slabim ili nikakvim izgledima za zapošljavanje čime ostaju bez temelja za rješavanje egzistencijalnih pitanja i koje u vrlo ranoj životnoj dobi ostaju uskraćene u pogledu temeljnih prava demokratskog društva – prava na zaposlenje i prava na socijalnu dobrobit.

Strateški cilj Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, odno-

u većini europskih zemalja. Pritom Hrvatska ne bi morala mijenjati strukturu osnovne škole ili uvesti obveznu srednju školu. Dosad se u Hrvatskoj obvezno obrazovanje izjednačavalo s osnovnoškolskim obrazovanjem, a u budućnosti će se obvezno školovanje produljiti na još dva razreda srednje škole. Naime, obvezno desetogodišnje školovanje ne znači da će se osnovna škola produljiti za još dva razreda, nego se kao obveza uvodi pohađanje još dvije godine srednje škole. Nakon završenih deset godina škole djeca ne bi dobivala kvalifikaciju, nego potvrdu o završenom općem obrazovanju. Dakle, djeca koja ne završe tih deset razreda tretirat će se na tržištu rada na isti način kao danas oni koji nemaju završenu osnovnu školu. U Vladi smatraju da je ova nova odredba fleksibilna jer – za razliku od postojeće odredbe koja dijeli sustav obrazovanja na osnovnoškolsko, srednjoškolsko i visokoškolsko – ne razlikuje te striktno podjele i omogućava zakonodavcu

Strateški cilj Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH jest da se prilikom skorašnje promjene Ustava zbog ulaska u EU zahvati i područje školstva, i to tako što bi se umjesto osnovne škole besplatnim i dostupnim svima proglasilo obvezno obrazovanje koje bi obuhvaćalo osnovnu i još dva razreda srednje škole * Projekt državne mature * Obrazovanje na manjinskim jezicima omogućeno na svim stupnjevima, od predškolskog do visokoškolskog, a svi modeli i oblici školovanja u redovitim su odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske

predstavnici upoznali su svoje kolege iz Srbije da se na temelju Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi srednje obrazovanje učenika u gimnazijskim programima obrazovanja završava polaganjem državne mature, kao i učenici četverogodišnjih strukovnih i umjetničkih srednjih škola. Državna matura je zapravo skup ispita iz određenih nastavnih predmeta koje je učenik učio tijekom svog četverogodišnjeg srednjoškolskog obrazovanja. Cilj državne mature je provjera i vrednovanje postignutog znanja i sposobnosti učenika stečenih obrazovanjem prema propisanim općeobrazovnim nastavnim planovima i programima. Obvezni ispiti koji se polažu na državnoj maturi su iz općeobrazovnih predmeta koje je učenik pohađao tijekom srednje škole, a to su: hrvatski jezik, matematika i strani jezik. Iznimke od ovog

ispitne materijale. Ispiti državne mature provode se u isto vrijeme, s istim ispitnim materijalima i na isti način za sve učenike u Hrvatskoj kako bi se dobili rezultati koji su međusobno usporedivi, čime je postupak odabira pri upisu na više škole i visoke škole bitno pravedniji i transparentniji, a svjedodžbe o položenoj državnoj maturi služi kao objektivan pokazatelj pripremljenosti učenika.

U Agenciji za obrazovanje odraslih stručni tim iz Srbije upoznat je s činjenicom kako je svrha tog projekta osobama starijim od 15 godina omogućiti završavanje osnovnog i srednjeg obrazovanja te poboljšati obrazovnu razinu u Hrvatskoj omogućavanjem nastavljanja obrazovanja odraslim osobama. U sklopu projekta hrvatske Vlade, a u skladu s Rezolucijom Ujedinjenih naroda o desetljeću pismenosti u razdoblju od 2003.

Prof. dr. Momčilo Pavlović i Dragomir Petković

pravila su rijetke: učenici koji se školuju na jeziku i pismu nacionalnih manjina obvezno polažu uz ispit iz hrvatskog jezika i ispit iz jezika nacionalne manjine na kojem se školuju, a kao treći mogu birati ispit iz matematike ili stranog jezika. Učenik polaže ispite iz izbornog predmeta ili više izbornih predmeta samo u slučaju da su navedeni kao uvjet za upis na studij. O položenim ispitima izbornog predmeta učenik dobiva posebnu potvrdu. Bez položene državne mature smatra se da učenik gimnazije i strukovnih škola nije završio srednje obrazovanje. Važno je naglasiti da je razlika u odnosu na stari sustav mature u tome što ispite ne provode i ne ocjenjuju škole, već javna ustanova – Nacionalni centri za vanjsko vrednovanje obrazovanja, a to znači da oni izrađuju i ispitne kataloge za sve predmete koji se polažu na državnoj maturi, radne materijale i priručnike za pripremanje ispita te pripremaju i dostavljaju školama

do 2012. godine pod nazivom »Za hrvatsku pismenost: put do poželjne budućnosti – Desetljeće pismenosti u Hrvatskoj 2003.-2012.« završavanjem osnovnog obrazovanja omogućeno je osobama osposobljavanje za obavljanje jednostavnih poslova u nekom zanimanju, kako bi se lakše zaposlile.

I za kraj svog boravka u Hrvatskoj članovi izaslanstva upoznati su s obrazovanjem na jeziku i pismu nacionalnih manjina na temelju Ustava RH, odnosno Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina kojim pripadnici nacionalnih manjina imaju mogućnost obrazovanja na materinskom jeziku na svim stupnjevima obrazovanja od predškolskog do visokoškolskog, a svi modeli i oblici školovanja u redovitim su odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske.

Zlatko Žužić

JON MAGDA, ZASTUPNIK NARODNE SKUPŠTINE SRBIJE, POTPREDSJEDNIK ODBORA ZA PROSVJETU

Ono što je Hrvatska uradila nama tek predstoji

Zadovoljan sam posjetom našeg izaslanstva Republici Hrvatskoj, odnosno njenim suradničkim institucijama, jer je usklađivanje našeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU posao koji mi tek moramo uraditi i stoga nam je dragocjeno iskustvo naših hrvatskih kolega. Imali smo i vrlo konstruktivan sastanak s potpredsjednikom Vlade Republike Hrvatske dr. Slobodanom Uzelcem, a izražena je i obostrana želja za što boljom međusobnom komunikacijom nadležnih institucija naših dvaju država.

DRAGOMIR PETKOVIĆ, ZASTUPNIK NARODNE SKUPŠTINE SRBIJE, TAJNIK ODBORA ZA PROSVJETU

Komunikacija je doista potrebna

Mislim da je posjet sa stanovišta organizacijskog aspekta veoma kvalitetan te da je razmjena iskustva s našim hrvatskim kolegama, čija je kompetentnost neupitna, urodila plodom.

S točke gledišta našeg parlamenta izrazio bih sumnju u opravdanost toliko velikog broja agencija i sličnih institucija koje, očito, diktira EU i mislim da je ona u sadašnjem trenutku teško ostvariva u našem parlamentu. U svakom slučaju međusobna komunikacija naših parlamenata je doista potrebna, rekao bih i neophodna, što je potvrdio i ministar obrazovanja Republike Srbije Žarko Obradović koji je već bio u posjetu Republici Hrvatskoj kod prof. Slobodana Uzelca koji se nalazi na čelu hrvatskog tima za implementaciju europskog prava u domeni obrazovanja.

PROF. DR. MOMČILO PAVLOVIĆ, DRUŠTVO ISTORIČARA, ČLAN NACIONALNOG PROSVJETNOG SAVJETA

Ulazak u EU zahtijeva međusobno usklađivanje

Naš Nacionalni prosvjetni savjet već ima vrlo dinamičnu razmjenu mišljenja s mnogim zemljama, pa tako i s Hrvatskom. Međusobna komunikacija naših država je vrlo kvalitetna, ali cilj ovakvog živog kontakta jest upravo u činjenici da se u direktnom razgovoru dođe do nekih novih odgovora i razriješe postojeće dileme. Treba svakako naglasiti da su Srbija i Hrvatska izašle iz gotovo istog modela prosvjetne politike, te da obje države zapravo nemaju izbora, jer ulazak u EU zahtijeva usklađivanje koje se jednostavno mora napraviti. Pa ako se već mora, ako nam je to cilj, onda je najbolje pokušati to napraviti što prije i što kvalitetnije. Nama kao primjer potrebna je slična zemlja u tranziciji, zemlja s vrlo sličnim iskustvom, podjednake veličine, a to Hrvatska koja nam je i po jeziku i po povijesti i po iskustvu najbliža. Zato Srbija treba koristiti iskustvo Hrvatske, ne samo ona pozitivna nego i negativna, odnosno trebamo pokušati izbjeći greške i nepotrebne korake koje je imala i Hrvatska u približavanju EU.

JESU LI DRŽAVA I DRUŠTVO SPREMNI SUOČITI SE S NARASTAJUĆIM NASILJEM?

Demon mržnje izašao iz boce

Mi smo ovdje obnevidjeli, mi imamo iluziju da vidimo a u stvari nismo ni spremni vidjeti. Lakše se izgleda živi s lažima i opstaje u lažima nego u sučavanju s istinom, i to je veliki problem, osobito ako hoćete praviti promjenu, ako se hoće napustiti taj talog matrice prošlosti i prošlog i ići ka svijetu promjene ili transformiranom društvu, kaže sociolog Ratko Božović

Najprije je od posljedica prebijanja preminuo francuski navijač *Brice Taton*, potom se nasilnicima nije svidio jedan Australac, pa Libijac, prije toga je pred nasilnicima ustuknula i država, te je otkazana Parada ponosa. Je li nasilje na ulicama glavnoga grada pokazatelj i posljedica toga da Srbija nije dovoljno ozbiljno shvatila svoju obvezu u odnosu na odgovornost i suočavanje s vlastitom prošlošću? Što je kulturološka pozadina nasilja? Zašto je država toliko dugo tolerirala retoriku nasilja koja je već duže vrijeme prisutna u javnom diskursu?

»To je logična posljedica državne politike koja se ni dan-danas nije na jasan način ogradila od zločina *Miloševićeva* režima: od Vukovara, preko Dubrovnika, Prijedora, Sarajeva, Srebrenice pa do Đakovice. To je logična posljedica politike koja ni do danas nije bila u stanju uhititi prvooptuženoga za genocid u Srebrenici *Ratka Mladića*. To je logična posljedica politike koja je tolerirala transparente 'Nož, žica, Srebrenica' na stadionima, koja je tolerirala paljenje američkog veleposlanstva i

divljačko-pljačkaške prosvjede po Beogradu, razbijanje Novog Sada, bojkot pekarnica u vlasništvu Albanaca u Somboru, napade na izložbe, tribine, kulturne manifestacije, kamenovanje antifašista od strane neonacista, države koja je platila milijun dolara da otkupi slobodu za *Miladina Kovačevića* koji je skoro do smrti pretukao svog kolegu studenta u SAD... To je logična posljedica politike koja se stidi vlastite tradicije antifašizma i promovira kvislinge, suradnike fašista i okorjele naciste iz Drugog svjetskog rata, kao i zločince iz proteklih ratova – u nacionalne heroje«, rečeno je u priopćenju Građanske Vojvodine u kojemu se od države traži ne samo zabrana ekstremističkih organizacija, već i provođenje opsežne istrage i otkrivanje političkih i duhovnih inspiratora, financijera i onih koji podupiru takve pokrete.

Lider Lige socijaldemokrata Vojvodine *Nenad Čanak* također je istaknuo kako val nasilja na ulicama naših gradova nije problem od jučer, te da je to stanje u društvu koje se taložilo godinama, a nije prekinuto ubojstvom *Zorana Đinđića* i Sabljom. Nasilje je pret-

hodnih godina prolazilo nekažnjeno, rekao je Čanak podsjećajući na neke incidente, među kojima je rušenje nadgrobnih spomenika u vojvođanskim gradovima, kao i prebijanje mladića u autobusu GSP-a u Novom Sadu zbog toga što je govorio svoj materinji mađarski jezik. »Ispalo je kao da je povijest počela od prekjučer i ništa se prije toga nije događalo. Zna se zašto je to bilo? Zato što, kada je polupan Novi Sad 2004. godine,

tri dana poslije uhićenja haškog optuženika *Veselina Šljivančanina*, od strane istih tih nekih patriotskih navijača, nitko nije otišao na dugogodišnju robiju«, rekao je Čanak gostujući u emisiji TV B92. Kulturolog *Ratko Božović* također smatra da današnje nasilje na ulicama gradova potječe od nasilja iz 90-ih godina koje je vremenom samo dobivalo nove pojavne oblike.

»Čini mi se kako je prisutna

Ubijen navijač u Širokom Brijegu

U Širokom Brijegu prošle su nedjelje na nogometnom derbiju navijači Sarajeva izazvali velike neredе u kojima je ubijen jedan navijač. Pristigli u četiri autobusa, te u nekoliko kombija, navijači su prvo napali policiju, koja je kod njih već pri pretresu na ulazu stadiona pronašla opasne predmete, noževe, palice, kamenje. »Već pri izlasku iz autobusa počeli su trgati razne letve u blizini stadiona, otkidati betonske kocke s nogostupa i rubnjaka. U prvom mahu meta su im bili policijski službenici. Kad su probili kordom policije, napali su policijska vozila. Više vozila je oštećeno, a jedno je zapaljeno – potvrdio je komesar Zapadnohercegovačke policije *Zoran Galić*. U neredima je jedna osoba ubijena, deseci osoba su ozlijeđeni, među njima i više policajaca, a stradali su i obični ljudi u svojim domovima u blizini stadiona.

velika mržnja. Imamo velike kapacitete za mržnju i mržilaštvo, a ja, dabome, mržnju vidim kao antropološku pogrešku, kao poremećaj mentalne ravnoteže, jednostavno kao stanje bolesti«, kaže Ratko Božović. »Mi se od te bolesti nismo izliječili. Od mržnje do nasilja je korak, a iz nasilja proizlazi ubojstvo i stotinu zlodjela i zločinštava. Mislim da smo mi u znaku onih Brodelovskih pojmova dugog trajanja koji se vezuju uz društvo koje ne može komparirati s drugima, koje u toj zatvorenosti ne vidi stvari dobro. Tu dobro i pouzdano opstaje mržnja, a ljudi koji mrze ne vide dobro zbog ostrašćenosti, zbog ekstremizma, ekstremisti ne vole ljude... i to je sad već jedan krug nepovoljnih okolnosti koje mi imamo zahvaljujući toj mržnji koja dolazi iz polumraka zatvorenog društva.«

Kao jedan od problema, Božović ističe autokratske vidove u političkoj ravni zbog kojih demokratski i liberalni procesi još uvijek nisu dobili svoj zamah u institucijama, te predrasude kao jedan od najvećih remetilačkih faktora u emancipaciji civilnog oblika života.

»Ovdje imamo predrasude na razini nacionalnog koje je skliznulo u šovinizam, pa onda imamo predrasude na razini vjerskog, potom predrasude na razini većinskog i manjinskog, jer većinski svijet doživljava manjinski kao remetilački faktor«, dodaje Božović. »Čak imamo rasnu netoleranciju, a onda su i ljudi posebnih potreba, iako su u manjini, kao fenomen razlike i različitosti također stradalačka grupacija. Zašto je sve ovo bilo i što se ovdje događa? Ja mislim da je ovdje mnogo toga problem sa stajališta kulture. Jednostavno, ljudi su podijeljeni na one koji su najbolji, koji su naši, koji pripadaju nama, i na one koji se razlikuju, koji su problem već zato što su različiti.«

Na pitanje kako se uopće može mijenjati taj sustav vrijednosti i jesu li država i društvo spremni s time se suočiti, Božović kaže:

»Plašim se da je demon izašao iz boce i da ga je teško vratiti unutra, jer su te snage iracionalnog poprilično dobile maha. One su podržane od nekih ne baš transparentnih snaga, od nekih tajnih ali i transparentnih i političkih grupacija koje logikom političkog interesa osporavaju one koji su na vlasti u borbi da se osvoji vlast, da se pridobiva biračko tijelo. Tako da je sve to jedna interesna priča

DZH: Zaustaviti nasilnike

Demokratska zajednica Hrvata s ozbiljnom zabrinutošću prati val nasilja prema stranim državljanima koji se događa u glavnom gradu, i pridružuje se naporima koje čini Vlada Srbije da se najoštrije kazne vinovnici i inspiratori ovog krvavog zločina, kako se sličan nikad više ne bi ponovio u Srbiji, stoji u priopćenju ove stranke. »Nije li vrijeme da se zapitamo gdje smo to pogriješili, kakav smo primjer davali svojoj djeci da oni danas postanu glupa, razularena rulja koja ne zna za samilost i strah? Oni su surovi sadisti, oni idu do kraja. Zaustavimo ih, to je naša dužnost zbog generacija koje dolaze i koje, svakako, zaslužuju da rastu u nekom boljem i sigurnijem okruženju«, kaže se u priopćenju koje je potpisao predsjednik DZH Đorđe Čović.

oko vlasti koja pravi kompromise, jer mora se zasjeći duboko u tkivo društva ako se hoće suočavanje s istinom. Ovdje imamo taj veliki problem suočavanja s istinom i ta

naša nesposobnost da se suočimo s istinom naša je velika nesposobnost da imamo dobru percepciju o tome što mi činimo sebi, što činimo drugima, što nama čini tko.

Dostojanstveno ponašanje Subotičana

Subotici su u nedjelju, 4. listopada, priređene tri velike javne manifestacije na kojima se ukupno okupilo oko 15 tisuća sugrađana, i koje su prošle bez incidenata. Tim povodom gradonačelnik Saša Vučinić zahvalio je sugrađanima na dostojanstvenom ponašanju.

»Na Gradskom stadionu okupilo se oko 10.000 ljubitelja nogometa, gdje su nogometaši Spartaka uspjeli ostvariti bod s Partizanom. U atriju hotela Galeria oko 2000 sugrađana proslavilo je desetogodišnjicu emisije Radiolakodolom, u Dvorani sportova oko 3000 Subotičana pjevalo je uz hitove Indexa i prijatelja. Veoma mi je bitno da su sva tri događaja prošla bez incidenata, u duhu najboljih osobina koje imaju ljudi ovoga grada – poštovanja različitosti, tolerancije i zajedničkih slavlja. Hvala sugrađanima na dostojanstvenom ponašanju na koje svi možemo biti ponosni«, kaže se u priopćenju gradonačelnika Subotice Saše Vučinića.

Ja nalazim kako smo mi ovdje obnevidjeli, mi imamo iluziju da vidimo, a u stvari nismo niti spremni vidjeti. Lakše se izgleda živi s lažima i opstaje u lažima nego u sučavanju s istinom, i to je veliki problem, osobito ako hoćete praviti promjenu, ako se hoće napustiti taj talog matrice prošlosti i prošlog i ići prema svijetu promjene ili transformiranom društvu.«

Božović smatra da Srbija više neće biti mjesto opasno po život, jer, kako kaže, tu je još uvijek prisutan onaj građanin koji se 1996. usprotivio i koji nije pristao da ga vlast krade i laže na izborima.

»Mislim da je i taj urbanitet glavnoga grada također prisutan i držim da su ove ekscenčne situacije i ono što se identificiralo – više neće dopustiti, jer to ne ide nikome u račun, to ruši državu. Ako ne možete osigurati ono što Ustav nalaže ili Zakon protiv diskriminacije, onda se morate suočiti s tim da je država pobijedena od tih čudnih sila koje se ne mogu ni prepoznati niti vidjeti, jer su one negdje i nevidljive. Meni se čini kako sve ovo rade oni koji su samo izvođači radova, za njih sam rekao da je njihov i veliki mozak mali, ali zato postoji neki mozak koji stoji iza svega toga, kome je potrebno da Srbija i ne bude u Europi, kome je potrebno da zadrži status quo, jer neki ljudi dobro žive i ovako, njima i odgovara izolacija i oni nemaju probleme koje imaju ljudi koji su na ivici bijede.«

S. Mamužić

U NOVOM SADU PREDSTAVLJENA NOVA PROGRAMSKA SHEMA RADIO-TELEVIZIJE VOJVODINE

Vodstvo Radio televizije Vojvodine: Dejan Marjanović, József Klem, Blažo Popović, Ljubiša Nikolin, Radovan Balač i Dragan Gužijan

Ubuduće bliži gledateljima

Cilj najavljenih promjena jest, kažu vodeći ljudi RTV-a, bolje upoznavanje kulture i običaja susjeda, očuvanje i njegovanje jezika i kulture srpske manjine u susjednim zemljama i manjinskih nacionalnih zajednica koje žive u Vojvodini

Radio-televizija Vojvodine postoji od 1974. godine i danas je ona regionalni javni medijski servis, koji emitira radijski i televizijski program na dva kanala (RTV1 i RTV2) i trima radijskim frekvencijama 24 sata dnevno. Program se proizvodi i emitira na deset jezika, između ostalih i na hrvatskom. Poznato je kako je ova medijska kuća poslije bombardiranja 1999. godine ostala bez svojih prostorija za rad, kao i da rad otežava stara oprema, ali u svim tim uvjetima ova kuća opstaje i pokušava se izboriti s tekućim i nadolazećim problemima.

S tim u svezi, u prostorijama Studija M u Novom Sadu 30. je rujna održana konferencija za novinare, na kojoj su kao pitanja koja treba riješiti spominjana sljedeća:

postizanje određenog standarda, bolje kvalitete, promišljenije programske sheme, kadrovska obnova, bolja organiziranost dopisničke mreže, suradnja s neovisnim produkcijama i regionalna suradnja. O planovima i predstojećim koracima govorili su: generalni direktor RTV-a **Blažo Popović**, pomoćnik direktora Radio Novog Sada **József Klem**, glavni i odgovorni urednik Televizije **Ljubiša Nikolin**, izvršni direktor za koordinaciju programa proizvodnje tehnike RTV-a **Dragan Gužijan**, te glavni i odgovorni urednik Radio Novog Sada **Radovan Balač**.

PROMJENA IDENTITETA

Ovu kuću čeka teško razdoblje u ostvarivanju zadanog posla, nova

programska shema vodi u smjeru promjene identiteta, slijedi period kada jednu publiku, postojeću, kojoj uglavnom pripada starija populacija, zamjenjuju mladom publikom, čulo se na konferenciji za novinare.

»Nakon promjene menadžmenta i uredništva promijenjena je i urednička politika RTV-a koja jasno sadrži regionalno usmjerenje oba kanala i podizanje profesionalne razine suradnika. I u definiranju profila obrazovnog programa, očuvanja visokog standarda emisija kulturno-umjetničkog programa i obnovu dječjeg programa, očekujemo znatno bolju poziciju oba kanala pred gledalištem«, istaknuo je **Ljubiša Nikolin**.

Po riječima **Józsefa Klema**, slogan javnog medijskog servisa

Vojvodine – »Bliži vama« – Radio Novi Sad kao dio Radio-televizije Vojvodine pokušava ostvariti tješnjom suradnjom s regionalnim i lokalnim radijskim postajama u pokrajini. U okviru ove težnje do sada je potpisan protokol o programsko-poslovnoj suradnji s 18 radijskih postaja iz Vojvodine, a realizacija još dva takva dokumenta je u tijeku. Drugi važan cilj je razvijanje međunarodne suradnje sa sličnim medijskim kućama. Do sada je potpisan protokol, ugovor ili sporazum o suradnji s jedanaest inozemnih radijskih postaja iz sedam zemalja u regiji (Hrvatska, Mađarska, Ukrajina, Slovenija, BiH, Slovačka, Rumunjska), gdje se ističe kako se suradnja uspostavlja radi obostranog obogaćivanja programa, bržeg protoka informacija, njegovanja prava nacionalnih manjina, afirmacije tolerancije, multikulturalnosti i ostalih europskih vrijednosti. Cilj svih ovih projekata jest bolje upoznavanje kulture i običaja svojih susjeda, očuvanje i njegovanje jezika i kulture srpske manjine u susjednim zemljama i manjinskih nacionalnih zajednica koje žive u Vojvodini.

MREŽA STUDIJA RTV-A U VOJVODINI

Jedna od novina je formiranje mreže studija RTV-a u Vojvodini. Ona obuhvaća gradove: Suboticu, Zrenjanin, Sombor, Vršac, Srijemsku Mitrovicu, Kikindu i Pančevo. Na ovaj način se želi postići veća prisutnost RTV-a u svakom dijelu Vojvodine i da ova kuća, na pravi način, postane javni servis svih stanovnika pokrajine. Osobito će se voditi računa o formiranju novinarskih ekipa nacionalnih zajednica u područjima gdje su one zastupljene.

Još jedna predstavljena novina svakako je i portal RTV-a www.rtv.rs, koji pokazuje orijentaciju RTV-a prema usavršavanju i razvoju modernih sredstava informiranja.

Novu programsku shemu prate svojim emisijama i dobro poznata TV lica: **Bora Otić** »5kazanje«, **Aleksandra Popović** »Signali«, **Aleksandar Filipović** »Tabloid«, **Predrag Novković** »Gruvanje«...

Ankica Jukić-Mandić

POVODOM MEĐUNARODNOG DANA STARIH, CARITAS PROMOVIRAO SVOJE USLUGE

Prepoznati potrebu drugoga

Kao služba Katoličke crkve, nastojimo skrbiti za ljude u potrebi, a stariji su većinom u potrebi, ponajprije u potrebi za ljubavlju, brigom, zajedništvom, kaže vlč. István Dobai, direktor subotičkog Caritasa

Povodom Međunarodnog dana starih, 1. listopada, na gradskom trgu u Subotici humanitarna organizacija Rimokatoličke crkve Caritas promovirala je svoje usluge, a sugrađani koji su se našli kod njihovog štanda mogli su provjeriti razinu šećera u krvi i izmjeriti krvni tlak. Caritas je u Subotici aktivan od 1992. godine, a ove je godine prvi put organizirao ovakvu akciju u javnosti.

»Želimo u javnosti pokazati činjenicu da nastojimo kao služba Katoličke crkve skrbiti za ljude u potrebi, a stariji su većinom u potrebi, ponajprije u potrebi za ljubavlju, brigom, zajedništvom itd. Ovo je mogućnost da se na to svrati pozornost, a u isto vrijeme da se nešto i konkretno učini. Nije ovo velika stvar, puno je važnije kroz čitavu godinu to raditi, ali danas je prilika da se na to upozori i da se pozovu ljudi da postanu svjesni svoje dužnosti, da prepoznaju

U Bečeju se otvara Centar za djecu s posebnim potrebama

Na Međunarodni dan mentalnog zdravlja, u subotu 10. listopada, Caritas Subotica u Bečeju (Vuka Karadžića 21) otvara Dnevni centar za djecu s posebnim potrebama. U Bečeju se ovaj oblik usluge prvi put pruža. Dnevni centar osnovan je u kući koju je pokojni István Gertner iz Bečeja oporukom zaveštao Caritasu Subotice. Objekt je za potrebe Dnevnog centra renoviran i opremljen sredstvima iz donacije Caritasa Italije, posredstvom Caritasa Aoste. Svečanost povodom otvaranja Dnevnog centra za djecu sa posebnim potrebama u Bečeju počinje u 11 sati.

potrebu drugoga i sasvim osobno odgovore na tu potrebu. Crkva kao zajednica isto to nastoji po svojim institucijama, po Caritasu kao svojoj službi koja je izravno pozvana vršiti tu službu pomoći ljudima«, kaže direktor subotičkog Caritasa vlč. István Dobai.

U Subotici 12 osoba obilazi stare i bolesne i skrbi za oko 280

ljudi, a Caritas klub ima više od 300 članova koji su tijekom dana aktivni u različitim skupinama – za ručni rad, relaksacijsku tjelovjež-

na svaki poziv. Caritas ponajviše financira EU preko Caritasa Njemačke, te Caritas Europe preko Caritasa Srbije, odnosno središnjeg ureda u Beogradu, kao i gradska samouprava s oko 30 posto.

U ukupnoj populaciji više od 20 posto su osobe starije dobi, a na našem području svake godine oko tisuću ljudi više umire nego što se rađa i ta je pojava prisutna preko tri desetljeća.

»Naše stanovništvo spada među najstarije na čitavom planetu i stoga je umrežavanje svih davalaca usluga koji pomažu i pružaju usluge za poboljšanje kvalitete života ostarelih osoba, jedan od osnovnih i prioritarnih zadataka na polju socijalne politike lokalne uprave. Gerontološki forum funk-

Starost – jučer, danas, sutra

U Caritas klubu (Gajeva 50) u ponedjeljak, 12. listopada, s početkom u 10 sati, bit će održano predavanje na temu »Starost – jučer, danas, sutra«. O temi će govoriti socijalna djelatnica Gerontološkog centra u Subotici Dragana Vuković.

bu, zbor, itd. »Nastojimo resocijalizirati ljude, to znači dati im mogućnost da se susretnu s drugim ljudima, porazgovaraju, duhovno malo ojačaju, da ne postanu duhovno osamljeni«, kaže Dobai te dodaje kako, zbog velikih potreba, i u Caritasu postoji lista čekanja i ne može se odmah odgovoriti

cionira već punih pet godina i naša djelatnost ističe se kao primjer dobre prakse da uključimo civilni sektor u pružanje različitih oblika njege i pomoći«, kaže predsjednica Gerontološkog foruma u Subotici Mária Biacsi.

S. Mamužić

Pomažem baki i djedu

Danas će u atrijumu hotela Galeria s početkom u 10 sati biti uručene nagrade za najljepše dječje likovne radove pristigle na natječaj Caritasa na temu »Pomažem baki i djedu«. Na izložbi, koja je otvorena od ponedjeljka, 5. listopada, izloženi su radovi učenika nižih razreda subotičkih osnovnih škola i djece sa posebnim potrebama iz Grupe »Vjera i svjetlo«. Na natječaj su stigla 102 dječja rada iz devet osnovnih škola.

SURADNJA SUBOTICE I OSIJEKA

Što su uzroci moždanih udara?

Dragomir Lončarević i Nenad Ivanišević

Ukoliko im budu odobrena sredstva iz programa prekogranične suradnje Europske Unije, subotički Gerontološki centar i osiječki Dom za stare i nemoćne osobe provest će zajedničko istraživanje naslovljeno »Regionalno istraživanje uzroka i prevencije posljedica i načina života s cerebrovaskularnim insultom i multipleks sklerozom«. Tim povodom ravnateljima ovih ustanova, *Nenad Ivanišević* i *Dragomir Lončarević* potpisali su protokol o suradnji kojim se regulira zajednička realizacija projekta.

»Predviđeno je da se naprave istraživanja o tomu što su uzroci prave epidemije moždanih udara u posljednjih 10 godina. Predviđene su sve vrste istraživanja, a rezultati će biti publicirani s ciljem prevencije spomenute bolesti. Širi cilj ovog projekta je razvijanje centara za rehabilitaciju u Osijeku i Subotici. Mi se nadamo da ćemo dobiti pozitivnu ocjenu projekta, ali ako on bude i odbijen nije velika tragedija, naš je cilj bio okušati se u apliciranju«, rekao je Nenad Ivanišević.

U uspostavljanju suradnje pomogao je Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, vrijednost projekta je 47 tisuća eura, a trajat će 12 mjeseci.

Inače, u raspisanom pozivu za projekte prekogranične suradnje IPA programa između Srbije i Hrvatske, Europska Unija je za Srbiju izdvojila 1,8 milijuna eura, a milijun i 440 tisuća za Hrvatsku.

JEDINSTVENI DOGAĐAJ NA LUDAŠU

Europski vikend promatranja ptica

Nekoliko tisuća promatrača iz 32 europske zemlje i ove godine se prvog vikenda u listopadu ujedinilo i obilježilo Europski vikend promatranja ptica. Svi oni, iz raznih krajeva Europe, bili su ujedinjeni u svojoj ljubavi prema pticama i prirodi, u želji da vide što više vrsta ptica. Ove je godine promatranje ptica bilo organizirano i na Ludaškom jezeru. Preko 130 promatrača u našoj zemlji opazilo je više od 32.000 jedinki 95 vrsta ptica. Rezervat prirode Ludaš nalazi se sjeverno od Palića, obuhvaća jezero i naselja uz obalu. To je kompleks vlažnih staništa koji sadrži otvorene vodene površine, tršćake, vlažne stepske i slatinske livade. Osim rijetkih ptica, ovde se mogu naći vidre, kornjače i rijetke vrste insekata. Europski vikend promatranja ptica, najveći događaj među ljubiteljima ptica, »Eurobirdwatch«, organizira međunarodna ornitološka organizacija Birdlife International.

»Mislim da je vikend koji je posvećen promatranju ptica dobra prilika da se izađe iz kuće i posjeti priroda. Tada možete iskusiti i jedinstveni doživljaj promatranja ptica i prirode dok držite dalekozor«, kažu organizatori Europskog vikenda promatranja ptica.

Jedan od ciljeva događaja je i podizanje ekološke svijesti kod građana i popularizacija promatranja ptica, boravka u prirodi i istraživanja živog svijeta.

Prvi put Srbija je u ovoj manifestaciji sudjelovala prije četiri godine, a događaj su tada organizirali: Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine, Liga za ornitološku akciju Srbije i Crne Gore, Centar za zaštitu i istraživanje ptica.

»Ljudi nisu svjesni prirode koja ih okružuje. Europa, pa i sama Subotica, ima toliko lijepih biljnih i dobro očuvanih područja. U gradovima se ptice odlično snalaze, a na Ludašu možete sresti stotine vrsta«, ističu u BirdLife International.

S.I.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« br. 135/04 i 36/09) i članka 24 Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list općine Subotica« br. 5/05...6/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša:

OBAVJEŠTAVA

da je »Telefonija« a. d., Beograd, Kumodraška br. 241, podnio zahtjev za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš Projekta:

»Razvodni plinovod visokog tlaka na dionicama: Razvodni čvor 1-GMRS Novi Žednik i Azotara –Razvodni čvor 1-GMRS Bajmok« u k.o. Žednik i k.o. Bikovo, na području grada Subotice.

Suglasno članku 20. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša osigurat će JAVNI UVID u predmetnu studiju u razdoblju od 9. listopada 2009. do 29. listopada 2009. godine u prostorijama Stare gradske kuće II. kat - ured 226, svakog radnog dana od 10 do 13 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj studiji o procjeni utjecaja na okoliš bit će održana 2. 11. 2009. godine u 13 sati u prostorijama Gradske kuće II. kat - ured 22.

Centar za medijaciju,
odjel u Subotici

OBAVIJEST

Obavještavaju se građani da se radi rješavanja spornih odnosa, osim suda, mogu javiti i odjelu Centra za medijaciju u Subotici.

Odjel Centra za medijaciju u Subotici je dio sustava Centra za medijaciju u Beogradu, a koji je republička javna ustanova.

Odjel za medijaciju u Subotici nalazi se u zgradi Općinskog suda u Subotici, soba 38 u prizemlju.

Za sve informacije javiti se koordinatori odjela *Vesni Marković* na telefon: 061-164-78-09

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

SURADNJA BOŠNJAČKOG I HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Zajednički na unapređenju školstva

Budući da Bošnjačko nacionalno vijeće planira od iduće školske godine pokrenuti izvođenje redovite nastave na bosanskom jeziku u školama u Sandžaku, predstavnici toga tijela su se prošloga četvrtka u Subotici sastali s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća, u cilju upoznavanja s iskustvima hrvatske zajednice na tom području.

Naime, nastava na bosanskom jeziku u Srbiji ostvaruje se sedam godina unatrag i izvodi se po tzv. modelu C, koji podrazumijeva mogućnost izučavanja izbornog predmeta bosanski jezik s elementima nacionalne kulture.

Predsjednik HNV-a *Branko Horvat* i članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje *Stanislava Stantić-Prčić* upoznali su goste s aktualnim stanjem i problematikom vezanom za nastavu na hrvatskom jeziku, kao i s Platformom o obrazovanju, dokumentom koji definira mogućnosti izvođenja nastave na hrvatskom jeziku.

Predstavnici dvaju vijeća su se u razgovoru složili kako predmet materinji jezik s elementima nacionalne kulture mora imati status obveznog, a ne izbornog nastavnog predmeta, kao i da obrazovanje na manjinskim jezicima mora biti organizirano još od razine predškolskog uzrasta, kako bi se postigla njegova puna kvaliteta. Također, ocijenjeno je i da je suradnja i koordinacija nacionalnih vijeća važna, kako bi se zajedničkim nastupom pred resornim tijelima države utjecalo na bolje ostvarivanje prava u području obrazovanja na manjinskim jezicima.

Izaslanstvo BNV-a činili su šef resora za obrazovanje prof. *Zekirija Dugopoljac*, predsjednica Odbora za obrazovanje *Muratka Fetahović* i zamjenik predsjednika Izvršnog odbora *Muhedin Fijuljanjin*. U okviru posjeta, oni su obišli subotičku OŠ »Matko Vuković«, gdje su imali priliku izravno se upoznati s funkcioniranjem nastave na hrvatskom jeziku.

D. B. P.

SVJETSKI DAN BIJELOG ŠTAPA

Prezentacija pomagala i koncert

U povodu Svjetskog dana bijelog štapa, 15. listopada, subotička Udruga slijepih i slabovidnih priredit će prezentaciju pomagala za slijepe i slabovide osobe koju će realizirati u suradnji s tvrtkom Diopta iz Slovenije. Izložba i prezentacija pomagala će biti odražni u prostorijama udruge, u Ulici Age Mamužića 13, od 10 do 17 sati. Istoga dana, u 19 i 30 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće bit će održan humanitarni koncert tamburaškog ansambla Ravnica. U sklopu koncerta bit će predstavljen i stvaralaštvo slijepih pjesnika. Pokrovitelj obilježavanja Svjetskog dana bijelog štapa je gradonačelnik *Saša Vučinić*.

ASOCIJACIJA PROIZVOĐAČA MLIJEKA VOJVODINE

Prosvjedi zbog niskih cijena

Nezadovoljni niskom otkupnom cijenom mlijeka, članovi Asocijacije proizvođača mlijeka Vojvodine organizirat će danas, 9. listopada, u 11,30 sati, prosvjede na Trgu slobode u Novom Sadu.

Ogorčeni stanjem u mljekarstvu, proizvođači traže cijenu od 31,75 dinara za mlijeko ekstra kvalitete, a svoje nezadovoljstvo izrazit će kupanjem u mlijeku na novosadskom trgu, jer, kako kažu u priopćenju – time žele poslati poruku da sami nisu bogati za takav luksuz, ali jesu

oni koji žive od njihove muke. »Ne želimo propasti, ne želimo da građani plaćaju skuplje mlijeko, ne želimo da se uvoze mliječni proizvodi. Mi želimo konačno odlučiti o cijeni svoga rada i proizvoda i spriječiti naš krah«, kaže se u priopćenju.

I dalje ne prometuju svi vlakovi za Beograd

Pojedini vlakovi na relaciji Subotica-Beograd i dalje ne prometuju, unatoč najavama da će početi prometovati od 1. listopada.

Zbog radova na rekonstrukciji i modernizaciji željeznice koji su se oduljili, promet svih vlakova odgođen je za 12. prosinca.

Zbog promjena u redu vožnje vlak koji u 14,22 polazi iz Subotice prometuje samo do Novog Sada, kao i vlak iz Beograda s polaskom u 18,35, koji također prometuje samo od Novog Sada do Subotice, s polaskom u 20,19.

Treći sajam zapošljavanja

Nacionalna služba zapošljavanja Filijala Subotica organizira treći Novogodišnji sajam zapošljavanja koji će se održati u iduću petak, 16. listopada, u atriju Hotela »Galleria«, od 11 do 15 sati.

Zainteresirani svoje sudjelovanje trebaju prijaviti do 9. listopada.

Cijela manifestacija je zamišljena kao klasičan sajam, gdje poslodavci imaju svoje štandove na kojima predstavnici tvrtke razgovaraju s kandidatima i ujedno predstavljaju tvrtku. Na sajmu će biti nazočni poslodavci Sjeverno-bačkog okruga te nezaposlenih svih profila, zanimanja i stupnja stručne sprema. Sudjelovanje na sajmu je besplatno i ujedno prigoda da se nezaposleni susretnu s poslodavcima i gospodarstvenicima, razmjene iskustva, te osiguraju sebi besplatnu promidžbu.

Sve dodatne informacije mogu se dobiti u Nacionalnoj službi zapošljavanja filijali Subotica, kod *Verice Kaloserović*, šefice Odjela za posredovanje u zapošljavanju ili *Gordane Orčić*, savjetnice za zapošljavanje.

»Valdik«

Traži se Category Manager (CM)

Kriteriji: završen ekonomski fakultet, srpski i engleski jezik, odgovorna, dinamična i komunikativna osoba. Odlično poznavanje rada na računaru. Prednost imaju osobe s radnim iskustvom najmanje 3 godine.

Starost: od 30-45 godina

Radne obveze

Opis poslova: Category management proizvoda. Služba za nabavu i čvrsta suradnja s maloprodajom i dobavljačima, a sve u cilju zadovoljnog potrošača.

Format: prehrana, supermarket (food & non food).

Aktivne službe:

Nabava ponude
Analiza ponude
Odabir dobavljača
Određivanje grupe proizvoda
Određivanje cilja grupe
CM od nabave do prodaje artikala
Organiziranje raznih marketinških aktivnosti kao primjerice promocije, vikend akcije...

Nudimo:

Sigurno radno mjesto
Dobru zaradu
Odlične uvjete za rad
Ugodno radno ozračje

Vaše prijave slati s detaljnim razvojem poslovnog životopisa na srpskom i engleskom jeziku.

Prijave sa životopisom i slikom dostaviti ili slati na adresu:

»Valdik« d.o.o. Subotica

Matija Korvina 17; 24000 Subotica

Tel: 024/ 647 – 222; Fax: 024/ 647 - 220

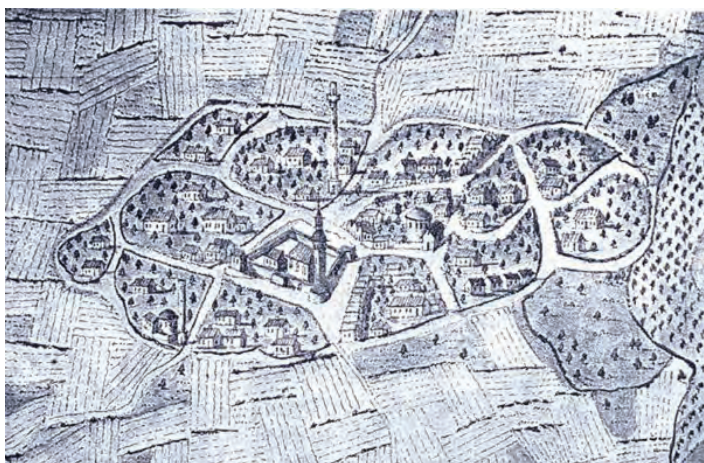
NASELJA BAČKE U POVIJESTI (12.)

Srednjovjekovni Sombor – Czobor Szent Mihály

Piše: mr. Zsombor Szabó

Oko današnjeg imena Sombor-Zombor postoji dosta nejasnoća i nagađanja. Krajem XIX. stoljeća brojni su se istraživači bavili pitanjem koje se srednjovjekovno naselje nalazilo na mjestu današnjeg Sombora. Danas se uglavnom svi slažu kako je naselje pod imenom

da on i njegova dva brata, *Imre* i *Márton*, na teritoriju posesuma C. Szt. Mihály izgrade utvrdnu od drveta i kamena. Po svemu sudeći utvrda, kurija familije Czobor nije odmah izgrađena, jer 1473. godine ponovno traže dozvolu. Ova gradnja utvrda lokalnih feudalaca vremenski se uklapa u tadašnju

Spaarov crtež Sombora s kraja XVII. stoljeća

Szent Mihály, nastalo na jednom otoku razgranate rijeke Mostonge, preteča današnjeg grada Sombora.

Kada je naselje s pripadajućim teritorijima postao posjed familije *Czobor*, ono se počinje nazivati i Czobor Szent Mihály. Familija je ovdje izgradila svoje sjedište i počeli su sebe nazivati Czoborima od Sentmihálja – Czobor de Zentmyhaly. Czobori su bili u to doba napredna i obrazovana familija o čemu govori podatak da je 1458. godine na Bečkom sveučilištu studirao *Joannes* iz familije Czobor.

IZGRADNJA UTVRDE OKOLNICA UBRZANOG RAZVOJA

Na dvoru kralja *Mátyása*, kod nas poznatog kao *Matija Korvin*, jedan član familije Czobor dospio je na visok položaj. Naime, *János Czobor* se 1469. godine spominje kao kraljev udvornik (aule regiae familiaris). On je te godine zatražio dozvolu, koju je i dobio,

tendenciju izgradnje linije manjih fortifikacija, počevši od Dunava: Kolut, Bodrog-Borta, Subotica do Tise i u Banatu Galad, prije svega zbog sprečavanja dubljih turskih upada na teritorij Južne Ugarske. Bila je to manja utvrda kvadratne osnove, koja je u sredini imala jednu kulu za stanovanje, ali i za posljednju obranu, izgrađenu od čvrstog materijala. Okolni bedemi su građeni od zemlje i palisada, a sve je to u jarkovima opasivala voda rijeke Mostonge. Agilni *János Czobor* je naselju pribavio i dozvolu za držanje nedjeljnih vašara i godišnjih sajмова, jer je mjesto imalo odličan strategijski položaj u odnosu na neposrednu i širu okolicu.

DOLAZAK DOMINIKANACA U CZOBOR SZENT MIHÁLY

János Czobor je bio pravi »razvojni« feudalac i želio je svim silama naselje pretvoriti u lokalni gradić, kao konkurenciju susjednim nase-

ljima Bodrogu i Zondu. On želi biti osnivač i samostana, radi što bolje veze s Crkvom. Iz tih razloga od pape *Siksta* 1479. godine traži dozvolu, koja mu je i dana, da za potrebe dominikanskih fratara (*Fraters Predicantes*) izgradi dom. On dominikancima kao posjed daruje zemlju u blizini (danas *Prigrevica Sentivan*) i jedan ribnjak. O daljnjoj sudbini ovog gradića koji je doživio dinamični razvoj krajem XV. stoljeća malo znamo. Ime Czobor Szt. Mihály javlja se u popisu papske desetine 1520. i 1521. godine i poslije se pod tim imenom posljednji put spominje 1579. godine. U međuvremenu Turci su ovladali ovim prostorima i sada se u turskim dokumentima 1543. godine prvi put spominje posada grada Zombora. U defterima iz 1554. već postoji nahija Zombor.

Kako je Czobor Szent Mihály postao Zombor (kasnije Sombor) možemo samo nagađati. Postojanje tvrđave jamči da se radi o istom naselju. Zahvaljujući ovoj tvrđavi, u kojoj je bila stacionirana i vojska, i Sombor je poput Subotice »preživio« tursko doba.

U nekoliko nastavaka upoznat ćemo čitatelje s poznatim i novootkrivenim arheološkim lokacijama u okolici Subotice i Sombora, koji nam otkrivaju dio srednjovjekovne prošlosti ovih gradova i naselja. Ovi »tragovi prošlosti« današnjim stanovnicima govore o prošlosti njihovih mjesta, a mogu nam pomoći i u pronalaženju odgovora na pitanja o tome koji su mogući pravci razvoja ovih prostora.

Turski putopisac *Evlija Čelebi* kaže kako je u gradu bila tvrđava, tri džamije i javno kupalište. Crtež inženjera *Spaara* s kraja XVII. stoljeća, nakon protjerivanja Turaka 1697. godine, ovu tvrđnu i dokazuje. Lijepo se vidi kvadratna tvrđava oko koje teče voda Mostonge, s kulom za stanovanje i jedna džamija u okviru nje, vidi se jedan minaret druge i ruševine treće džamije. Veći objekt u gornjem dijelu crteža je najvjerojatnije kupalište. Dvokatni objekt u kojem je danas smješten Historijski arhiv je srednjovjekovna kula za stanovanje. Sombor je postao sjedište novooslobođene Bač-Bodroške županije, i polazna točka za naseljavanje njemačkih doseljenika, koji su Dunavom dolazili brodovima. Godinu dana poslije Novog Sada, 1748. godine, Sombor postaje drugi slobodni kraljevski grad u županiji. Kada se i Subotica uključila u red slobodnih kraljevskih gradova, Bač-Bodroška županija je postala najurbaniziraniji teritorij Ugarske.

U sljedećem nastavku: Bač

Kula za stanovanje nekadašnjeg utvrđenja familije Czobor

Poljoprivreda ima sigurnu budućnost

U Osijeku se vide pomaci u organiziranju sajma koji ima i gospodarski i turistički karakter i potreban je Osijeku i regiji, ali i čitavoj Hrvatskoj, rekao je predsjednik Mesić

Nakon devetomjesečnog podstanarstva u Sportskoj dvorani na JUGU 2, osječki je 12. jesenski sajam ponovno održan na Pampasu od 1. do 4. listopada. Sajam je okupio više od 180 izlagača iz Hrvatske, Slovenije i Srbije, a organiziran je pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske *Stjepana Mesića*, uz potporu resornih ministarstava i uz su-pokroviteljstvo Osječko-baranjske županije i Grada Osijeka.

Sajam je otvorio predsjednik *Mesić* naglasivši kako je sajmovanje danas u funkciji poslovnog događaja od posebne važnosti, a u Osijeku ga veseli što prigodom svakoga posjeta vidi pomake u organiziranju sajma koji ima i gospodarski i turistički karakter i potreban je Osijeku i regiji, ali i čitavoj Hrvatskoj, posebice kada je u pitanju daljnji razvitak poljoprivrede koja je značajan doprinos našoj tradiciji, zaštiti okoliša, očuvanju hrvatske baštine i hrvatske narodne kulture. Zato je značajno da se ne samo hrvatski, već i svjetski stručnjaci slažu u tome da poljoprivreda ima sigurnu budućnost, jer će potražnja za poljoprivrednim proizvodima u budućnosti stalno rasti, pa će hrana, uz vodu i energiju, postati strateški resurs.

U ZNAKU POLJOPRIVREDE I PREHRAMBENE INDUSTRIJE

Predsjednik je *Mesić* također naglasio kako koridor Vc nije samo veza Osijeka i Slavonije s Dalmacijom, dakle ne samo juga i istoka Hrvatske, već puno više od toga, veza Europe i našeg Jadrana i zato će izgradnjom ovoga koridora Osijek i Slavonija dobiti novu dimenziju. To znači da unatoč recesiji treba naći novac i dovršiti most preko rijeke Drave, a u suradnji s Mađarima vrlo brzo izgraditi i cijelu ovu trasu.

Sajam je otvorio predsjednik Mesić

Baš taj koridor Vc bio je polazište i u pozdravnim govorima gradonačelnika *Bubala* i župana *Šišljagića*, koji su istaknuli važnost infrastrukturnih radova i bolje prometne povezanosti Osijeka i Slavonije s cijelom Europom, pa i svijetom, što je pretpostavka bržeg razvitka ove regije, koja bi uz dobro gospodarenje, postizanje visokih prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji i daljnjem razvitku prehrambene industrije, u Osijeku i Slavoniji pridonijeli bržem zapošljavanju, povećanom izvozu,

jednom riječju boljitku života na ovim prostorima.

Ovogodišnji jesenski sajam bio je u znaku poljoprivrede i prehrambene industrije, održani su i Dani meda Hrvatske te 14. nacionalno ocjenjivanje meda, ocjenjivanje pakovina meda, pića na bazi meda i proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda, ocjenjivanje kvalitete pića od meda i na bazi meda, te izložba dječjih radova učenika organiziranih u pčelarske sekcije, zatim međunarodna izložba inovacija,

prototipova i studentskih poslovnih planova »Budi uzor 2009.«

PČELARI NA SAJMU

U okviru sajma, na Trgu Ante Starčevića u Osijeku okupilo se gotovo 500 djece iz osnovnih i srednjih škola uključenih u pčelarske sekcije. Djeca su nudila med i proizvode na bazi meda po promotivnim cijenama, a održana je i izložba učenikovih likovnih radova na istu temu.

A Hrvatska ima što ponuditi kada je med u pitanju. Naime, Hrvatska je posebna, sa svoja tri tipična područja – mediteranskim, goranskim i panonskim – pa su naši medovi kvalitetni, prepoznatljivi, aromatični, vrlo cijenjeni i vrlo traženi. Okrupnjavanjem proizvodnje, a u Osijeku je već osnovan Cluster i to se čini sada i u drugim regijama, sprema se tako potreban odgovor zahtjevima tržišta, pa su pčelari uz svoj trud, bogato iskustvo i praksu, uključili i znanost i rezultati ne smiju izostati.

Kako su na sajmu predstavljani i izlagači iz susjednih zemalja, Slovenije i Srbije, posjetili smo nekoliko štandova i evo što nam je rekla *Jeļena Radoš*, predstavnica Frigo-terma iz Rume, inače voditeljica njihovog predstavništva u Vukovaru: »Već drugu godinu smo na sajmu u Osijeku i vrlo smo zadovoljni, no posjećujemo i sajmove u Splitu, Poreču, Zagrebu i Bjelovaru, a nudimo kompletnu rashladnu i termo opremu za ugostiteljstvo i kompletan inox-program. Možemo se pohvaliti da smo opremili postroje i prodajne objekte Mesne industrije Ravlić u Osijeku, zatim Mesne industrije Braće Pivac i nekolicinu picerija i pabova, zatim motel 'Kunjevci' i novi Hostel u Vinkovcima, a opremamo i ugostiteljske objekte u Austriji, Mađarskoj i Sloveniji.«

Slavko Žebić

Djeca su nudila med i proizvode na bazi meda

U Novom Sadu održan Festival meda

Pčeli u čast, djeci u slast

Festival meda Novi Sad 2009, koji je održan od 26. do 30. rujna, obilovao je bogatim, iznimno sadržajnim pratećim događanjima, po kojima će ostati upamćen i po kojima se upravo i razlikuje od ostalih, sličnih, sada već mnogobrojnih festivala meda kod nas. Organizatori: Društvo pčelara

»Jovan Živanović« iz Novog Sada i Muzej pčelarstva »Prof. Jovan Živanović« iz Srijemskih Karlovaca, s Gradom Novim Sadom kao pokroviteljem festivala, potrudili su se, pokraj »standardnih« manifestacija, kao što su: prodajna izložba, medena promenade, medeni štafelaj, pčeli u čast, djeci u slast, medni dar gradu, pčelarska tribina, medeni turnir u šahu, medeni mladenci i još mnogih drugih sadržaja, ove godine, po treći put, organizirati i izložbu slika na temu blisku pčelarima: sunce, suncokreti, pčele...

I. K.

U BAČKOM BREGU ODRŽANI »MIHOLJDANSKI SUSRETI«

Tradicija i humanost na prvom mjestu

Na manifestaciji koja je bila izložbenog karaktera prikazani su ručni radovi, stari, već zaboravljeni zanati i jednako tako već pomalo zaboravljene vrste kolača, a nazočni su mogli vidjeti antikvitete šokačkih obitelji stare i do 200 godina

Nedavno osnovana Udruga žena »Brežanke« iz Bačkog Brega priredila je u posljednjem rujanskom tjednu manifestaciju »Miholjdanski susreti«. Sa željom da ova manifestacija priđe u tradiciju, vrijedne žene iz Berega su u Domu kulture okupile predstavnice sličnih udruga iz Bačkog Monoštora, Bača, Sombora, Bezdana, Koluta, Stanišića, Gakova i Ridice, a tu su bile i gošće iz Hrvatske, iz Podolja, Batine i Nijemaca.

Manifestacija je bila izložbenog karaktera, a otvorila ju je predsjednica ove udruge *Tamara Lerić*, dok je pozdravne riječi, kao i riječi podrške uputio pokrajinski tajnik za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova *Miroslav Vasin*. Manifestaciji je nazočio i predstavnik vukovarske podružnice Hrvatske matice iseljenika *Silvio Jergović*. Na izložbi su prikazani ručni radovi, stari, već zaboravljeni

zanati i jednako tako već pomalo zaboravljene vrste kolača. Članice Udruge žena »Brežanke« na pozornici su predstavile etno muzej »Šokačka soba«, gdje su nazočni mogli vidjeti antikvitete šokačkih obitelji stare i do 200 godina.

Kulturni program priredili su članovi folklornog odjela HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«, koji su »Miholjdanske susrete« otvorili bereškom šokačkom himnom »Na sjeveru u ravnici« i

pjesmom »Iz kamena«, a potom su članovi ovoga društva obučeni u šokačke nošnje pokazali kako se radilo nekad. Moglo se vidjeti pređenje vune, izbijanje maka u stupi, ručno mljevenje kukuruza, pletenje korpi, štrikanje i sve ono što se nekada radilo u svakoj kući u ovome selu. Uz podršku »Studija za njegu lica i tijela – IN« iz Sombora, krznarica *Marija Ivošev* iz Bačkog Brega je priredila etno reviju, a frizerka *Katarina Ilić* je

radila prekrasne etno frizure za reviju.

Manifestacija je bila i natjecateljskog karaktera, te su nagradu za najljepšu tacnu kolača dobile žene iz Ridice, a nagradu za najljepši štand – žene iz Podolja i Batine. Gosti su bili počašćeni domaćim krvavicama, odnosno krvenicama, čvarcima, švarglom i dobrom mesnatom slaninom.

Članice Udruge žena »Brežanke« posjetile su u Somboru Dom za stare, gdje su korisnicima darivale kolače. Humanost je, naime, također jedan od ciljeva ove manifestacije.

Može se reći kako je organizacija prve manifestacije »Miholjdanski susreti« bila uspješna i lijepo posječena. Sa željom da priđe u tradiciju, bit će održavana svake godine uoči Svetog Mihovila, koji je zaštitnik ovog sela i bereške župe.

Z. G.

HRVATSKA UDRUGA KULTURE »LAJČO BUDANOVIĆ« IZ MALE BOSNE

Volje ima, nema se novca

Stipan Dulić

Osnovana 2002. godine, Hrvatska udruga kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne radi na očuvanju i promicanju hrvatske kulture u tom mjestu nadomak Subotice. Prema riječima aktualnog predsjednika *Stipana Dulića*, u udruzi trenutačno djeluje oko 50-ak aktivnih članova.

Kako ističe, u društvu djeluju folklorna i tamburaška sekcija. U folklornoj sekciji plesači su podijeljeni u tri uzrasne skupine:

mlađu, srednju i stariju, a voditelji folkloraca su *Katarina Dulić* i *Ivica Dulić*. Također, aktivna je i tamburaška sekcija.

»Kao i kod većine udruge, najveći problemi su nam financijske naravi«, kaže predsjednik udruge *Stipan Dulić*. »Dosad smo uspjeli doći do sredstava na općinskim i pokrajinskim natjecanjima, te na natjecanjima u Republici Hrvatskoj. Ima i inicijativa za osnutkom drugih sekcija, osim folklorne i tamburaške, ali i to u biti ovisi o financijskim sredstvi-

ma«, dodaje *Dulić*.

Najveća manifestacija koju ova udruga organizira je folklorna smotra »Mladost pleše«, na kojoj sudjeluju i druge udruge, a redovito priređuju i godišnji koncert. Osim u Srbiji, nastupali su i u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. »Osim s hrvatskim udrugama u Vojvodini, imamo suradnju s udrugama iz Mostara i Bune u Bosni i Hercegovini, kao i s udrugama iz mjesta Gunja, Trnjani, Čepinski Martinci i Bizovac u Hrvatskoj. Za jednu relativno

mlađu udrugu mislim da imamo dosta prijateljstava i kontakata«, smatra *Dulić*.

Na naše pitanje – ima li realne potreba da u Maloj Bosni, koja broji nešto više od 1200 stanovnika, djeluju dva kulturno-umjetnička društva, *Stipan Dulić* odgovara: »To je naš hendikep. Prema posljednjem popisu u Maloj Bosni se 50 posto stanovništva izjasnilo Hrvatima. Sadašnji mjesni župnik je pokrenuo inicijativu da se ta dva društva ujedine, ali do toga nije došlo.«

No, i pokraj financijskih i drugih poteškoća, vodstvo udruge, kaže, ima planova kako bi se rad HUK-a »Lajčo Budanović« u budućnosti naprijedio. »Jedan od planova je kupnja kuće koja bi bila etno kuća, a ujedno bi služila i za prostorije udruge, koje sada nemamo. Uz dvije manifestacije, voljeli bismo pokrenuti održavanje prela, ili neki božićni koncert. Isto tako, plan nam je proširiti suradnju s drugim udrugama i to izvan područja onih koje djeluju s hrvatskih predznakom«, kaže na kraju razgovora *Stipan Dulić*.

D. B. P.

ŠOKADIJA SUDJELOVALA NA 31. FESTIVALU FOLKLORNIH TRADICIJA VOJVODINE

Užitak u bogatstvu razlika

Pokrajinski tajnik za kulturu *Milorad Đurić* u velikoj dvorani sportske dvorane u Vrbasu otvorio je 31. festival folklornih tradicija Vojvodine u petak, 2. listopada. Veličanstvena je bila slika otvorenja, na podij su izašla sva djeca, sudionici prve večeri ove veličanstvene manifestacije. Poput najljepšeg cvjetnog vrta djelovalo je blještavilo boja tradicijskog pučkog ruha ovih skupina. Šokci do Ličana, Rusini do Mađara i tako redom, pokazali su svijetu kako izgleda cvijet zvan

Vojvodina. Pljeskali su jedni drugima, i na iskren, djetinji način pokazali su svima kako se voli svoje i kako se poštuje tuđe.

Prvog festivalskog dana nastupilo je dvadeset odabranih dječjih folklornih ansambala iz cijele Vojvodine, koji su se na ovu manifestaciju plasirali nastupima na zonskim smotrama folkloru i običaja. Među njima bila je i dječja folklorna sekcija Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte, koja se predstavila splotom šokačkih pjesama

Veliki cvijet zvan Vojvodina

Pri otvorenju festivala pokrajinski tajnik za kulturu *Milorad Đurić* je rekao: »Iako nam je stvarnost teška, osobito ove godine, slike viđene danas oplemenjuju naš život, učvršćuju našu svijest o tome gdje živimo. Upravo je veličanstveno na jednom mjestu vidjeti koliko etničkih zajednica živi u našoj Vojvodini, na jednom mjestu osjetiti s koliko ljubavi pripadnici tih zajednica čuvaju svoj identitet. I pokraj toga što puno ulažemo u suvremenu umjetnost, nikada nećemo prestati podržavati sve programe i projekte u svrsi očuvanja identiteta nacionalnih zajednica, koje tvore jedan veliki cvijet zvan Vojvodina. Odista je važno održavanje ovakvih manifestacija, samo ćemo na taj način uspješno izvršiti zadaću naših generacija – povijesno predanje prihvatiti, sačuvati i predati sljedećim generacijama.«

i igara, uz pratnju tamburaškog sastava »Šokadije«. Za svoj siguran nastup mali su Šokci pobrali veliki pljesak nazočnih gledatelja, a od operativaca Saveza amatera Vojvodine osobito su pohvaljeni za spontanu razdraganost i opuštenost prigodom izvođenja svoje točke. U subotu i nedjelju, 3. i 4. listopada, nastupilo je više od devedeset pojedinaca i skupina u kategorijama glazbe na etno-glazbalima, pjevanja – solo i grupnog, folklornih koreografija i tradicijskih običaja. Posljednjeg festivalskog dana nastupili su i članovi folklorne sekcije odraslih KPZH

»Šokadija«. Sončani su nastupili s prikazom staroga običaja čuvanja svinja, nazvanog »Kad su stari svinje žirovali«. Običaj su obradili i skupinu pripremili *Aljoša Mihaljev* i *Ljiljana Tadijan*. Živopisna ruha, starinska pjesma, te nezaobilazno šokačko kolo u mnogima od nazočnih izazvali su uzdahe nostalgije. Na najljepši način članovi »Šokadije«, mali i veliki, mladi i stariji, pokazali su svima veliko bogatstvo svoje tradicije, i na pravi način se predstavili.

Ivan Andrašić

U DVORIŠTU ŽUPNE CRKVE
UZVIŠENJA SVETOG KRIŽA U RUMI

Razbijen kip Blažene Djevice Marije

U noći s 26. na 27. rujna u dvorištu župne crkve u Rumi nepoznati počinitelji razbili su kip Blažene Djevice Marije. U subotu 26. rujna navečer u Rumi je održan 7. susret društava koja nose ime »Matija Gubec« na kojem su sudjelovali članovi hrvatskih društava iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine. Rumska policija obavila je očevid, a budući da svjedoka nema teško je nadati se da će počinitelji biti pronađeni. Pretpostavlja se kako je taj incident najvjerojatnije vezan uz susret hrvatskih društava čiji su sudionici u subotu navečer u velikom broju sudjelovali i na misnome slavlju u župnoj crkvi.

IN MEMORIAM

Bona Sotinac (Plavna, 1927.-2009.)

Svoj je ovozemaljski život završio *Bona Sotinac* u ponedjeljak, 28. rujna. Rođen je u Plavni 1927. godine i čitav život bavio se poljodjelstvom. Uz ljubav prema zemlji, Bona je gajio osobitu ljubav prema konjima, a bio je i priznati golubar u ovom kraju. Obilazeći razne izložbe i manifestacije stekao je mnogo prijatelja.

Bonina je najveća ljubav u životu bila glazba. Osobito ona tamburaška. Od rane mladosti počeo je svirati tamburu, a o nekadašnjem glazbenom životu u Plavni bio je uvijek spreman pripovijedati. Počeli smo zapisivati sve što nam je o tome govorio, ali nas je njegov odlazak ostavio nezavršena posla.

Od osnutka HKUPD-a »Matoš« bio je aktivnim članom tamburaškog odjela i s ovom udrugom obišao je sva mjesta gdje je »Matoš« imao folklorne nastupe. Iako najstariji, bio je redovit na svim probama, a svojim savjetima i iskustvom pomogao je mladim tamburašima da ustraju i riješe sve svoje glazbene »nedoumice«. Govorio je uvijek šokačkom ikavicom, a neke njegove izreke pamtit će svi »Matoševci«: »Bit će ništa od nas!«, »Izgleda da će bit ništa, » 'Oće bit ništa od ovoga?«...

Plavna, a naročito HKUPD »Matoš«, izgubili su mnogo odlaskom Bone Sotinca, a hoće li biti »ništa« ili »nešto« od tamburaša, vrijeme će pokazati. U svakom slučaju, vrijeme će se u plavanjskoj tamburaškoj glazbi mjeriti prije i poslije Bonine smrti.

Bona je bio skroman čovjek, ali bogat glazbenim osjećanjem, životnom mudrošću i vedrim duhom, a to je sve dijelio s drugima gdje god se nalazio. Po tome će ga svi Plavanjci pamtit.

Bona Sotinac je pokopan u srijedu, 30. rujna, na mjesnom groblju u Plavni. Sprovodne je obrede obavio župnik vlč. *Josip Štefković*, a »Matoševci« tamburaši oprostili su se od njega duhovnom skladbom »Blize, o Bože moj«.

Zvonimir Pelajić

KIRBAJ U PODRAVINI

Vojvođani u Boriku

Ti ljudi su iz nužde napustili rodni Srijem i spas potražili u Podravini, no ja se usudim reći da su svojim dolaskom oplemenili ovaj naš kraj, ne samo duhovno već i gospodarski, kaže preč. Josip Krpeljević

Borik, malo selo s jedva petstotinjak žitelja neda-leko od Slatine, kojega od Mikleuša dijeli samo željeznička pruga, obilježio je ovih dana svoj crkveni god, blagdan svojih nebeskih zaštitnika – arkandela Mihaela, Gabriela i Rafaela. Svečanu euharistiju prikazao je preč. *Josip Krpeljević*, župnik župe sv. Kuzmana i Damnjana u Kuzmici neda-leko Požege, a otkrio nam je da je rodom iz Gradine, kod Virovitice, i da se i tamo susretao sa Srijemcima, koji su tijekom Domovinskoga rata spas potražili u matičnoj domovini, a najčešće su iz Kukujeva-cina, Hrtkovaca i Slankamena.

SRIJEMCI U PODRAVINI

»Ti ljudi su iz nužde napustili rodni Srijem i spas potražili u Podravini, no ja se usudim reći da su svojim dolaskom oplemenili ovaj naš kraj, ne samo duhovno već i gospodarski, jer su ponijeli sa sobom svoje radne navike, umijeće obrade zemlje i uzgoja dohodovnih kultura, lubenica, povrća i posebice voća. I naš seljak je vrijedan, ali bio je okrenut najčešće ratarskim kulturama, pšenici i kukuruzu, a danas su Virovitica i Suhopolje puni ponajboljih sorti jabuka, bresaka i drugog kvalitetnog voća, zahvaljujući baš vrijednim Srijemcima. I tamo gdje sam sada, u požeškom kraju, ima dosta Hrtkovčana, Beščana, pa i Hrvata iz Bosne, koji su ovamo dolazili i ranije iz ekonomskih razloga, a posebice 90-ih jer su protjerani. Dobro je da su napuili ovaj naš kraj, gdje je vjenčanja i krštenja sve manje«, rekao nam je preč. Josip Krpeljević.

Kad već spominjemo svete sakramente, statistika nije bolja niti u župi Nova Bukovica, rekao nam je domaći župnik vlč. *Dražen Akmačić*, kojemu su povjerene i filijalne župe u Boriku, Četkovcu, Miljevcima, Mikleušu i Kozicama. »Od početka godine do danas na cijelom području je bilo 15 vjenčanja, 24 krštenja i više od 40 ukopa, no župnik mora biti zadovoljan i stanjem kakvo jest. Zadovoljan sam

i odzivom na svete mise, pohadanjem vjeronauka i vjerskim životom u ovome selu, jer u Boriku je polovica starosjedilaca, a drugu polovicu čine prognani Hrvati iz Srijema, Bačke i Bosne.«

I do sada smo pisali o Vojvođanima u Boriku u našem glasilu, no zanimalo nas je kako danas, petnaestak godina poslije, žive Vojvođani u Boriku na obroncima Papuka,

dobrodržeća, 85-godišnja baka Eva i nastavlja: »I nisu to nike godine i koliko mi Bog još da, samo da vidim što će unuka *Kristina* roditi, kako će se moj *Josip* oženiti. Pa i u mog Markića su dva sina, da vidim kako će oni i da doživim i njevu dicu, pa nek me dragi Bog primi.«

Ivica je ranije otišao iz Son-te, školovao se u Zagrebu, gdje je jedno vrijeme i radio, pa poslije u

Marka nismo zatekli, radi u Zagrebu, a kirbaj je u utorak, radni dan. Ali *Suzana*, također iz Son-te, hvali se kako su ispekli rakiju šljivovicu, a prošle su subote obrali vinograd. Pitamo je za govor, pa kaže da se ne stidi ikavice – i to je hrvatski govor, ali djeca već govore ijekavicu. »Družimo se tu sa susjedima, a susjedi su Srijemci iz Kukujevaca, Gibarca, Slanka-

čime se bave, s kim se druže i kako govore, jesu li se integrirali u sredinu koju su nastanili ili su zadržali svoj otegnuti govor i šokačku ikavicu.

KAO U STAROM KRAJU

Dvije grane obitelji Klecin iz Son-te danas nastanjuju ovaj kraj, jedni Mikleuš a drugi Borik. Baka *Eva* živi sa sinom *Ivicom* i njegovom obitelji u Mikleušu, a mlađi sin *Marko* je sa svojom obitelji u Boriku. »Ja divanim kako sam divanila i u Son-te, šta ima ko tu zamirit kad sam tamo živila do svoje 70.«, kaže

Rijeci. Ponovno se vratio u rodnu Sontu, a kada su se crni oblaci nad-vili nad sudbinom Hrvata u Srbiji spakirao je ženu i djecu i ponovno u Hrvatsku. Kći je danas već udana, sin je srednjoškolac i bavi se nogometom, baš kao i Ivica dok je kao mladić boravio u Sonti. »Klub je bio jak, imali smo dobru momčad i pobjeđivali sve okolo, a nije bilo plaćanja. Poslije utakmice jedno pivo popijemo nas trojica, četverica i svi zadovoljni. Ovdje sam već dugo, trudim se govoriti ijekavicu, no potkrade mi se ikavica, ali brat Marko – on je sav u šokačkoj ikavici, kao da je još uvijek u Sonti.«

mena, Golubinaca, naravno da se družimo i sa starosjediocima i s Bosancima, pa sve je to naš svit.«

I tako su naši Vojvođani u Boriku kirbaj ispratili s prasetinom, jaretinom i janjetinom, a bilo je tu i orahovačke ružice, feričanačkog rizlinga i kutjevačke graševine. I domaće kapljice, jer Borik se smjestio na blagim obroncima Papuka pa mnogi imaju vinograde, baš kao u Gibarcu, Kukujevcima i Slankamenu, kaže Ica Gajdašev iz Kukujevaca, koji ima vinograd za sebe i svoje, a uzgaja sorte iste kao i u Kukujevcima.

Slavko Žebić

SUSRET PETROVARADINACA U OPRISAVCIMA POKRAJ SLAVONSKOG BRODA

Ponovno iskazano snažno zajedništvo

Bivši stanovnici ovog starog i slavnog grada na desnoj obali Dunava, ponosnog na svoju bogatu prošlost i tradiciju slobode i pravde, okupili su se prošle nedjelje kako bi odškrinuli dio neizbrisive hrvatske povijesti Srijema i Petrovaradina

Kao i svake godine poslije crkvenog blagdana Uzvišenja svetog Križa, tako je i ove godine prošle nedjelje pitomo slavonsko selo Oprisavci pokraj Slavonskog Broda bilo mjesto tradicionalnog okupljanja iseljenih Petrovaradinaca koji su stoljećima stajali na vjetrometini zbivanja, a povijesna sudbina im nikako nije bila naklonjena.

Bivši stanovnici ovog starog i slavnog grada na desnoj obali Dunava, ponosnog na svoju bogatu prošlost i tradiciju slobode i pravde, okupili su se prošle nedjelje kako bi odškrinuli dio neizbrisive hrvatske povijesti Srijema i Petrovaradina, grada koji je početkom 20. stoljeća s 98 posto hrvatskog stanovništva bio »najhrvatskiji« grad, a sada ih po neslužbenim podacima ima oko tisuću i pol, od ukupno 20 tisuća stanovnika koliko ih danas Petrovaradin ima.

RAJ ZEMALJSKI

Zar je potrebno ikoga podsjećati na duboke povijesne tragove koje je ostavio Petrovaradin, taj vidikovac široke i beskrajne srijemske ravnice, okružene moćnim rijekama Dunavom i Savom, te Bosutom i Vukom, grad za koji su još stari Rimljani govorili da je »delicium mundi« – raj zemaljski. Ima li onih koji ne znaju za četiri petrovaradinske crkve: svetog Roka, Snježne Gospe Tekijske, svetog Jurja i svetog Križa, onih koji ne znaju za povijesnu 1716. godinu i veliku pobjedu nad turskom vojskom kod Petrovaradina, za Petrovaradinsku tvrđavu, taj biser vojnog baroka, čiji su hodnici i komunikacije dugi oko 16 kilometara, ili nisu svjesni činjenice da je to grad u kojem je 1801. godine rođen jedan od najvećih Hrvata svih vremena, veliki ban *Josip Jelačić*, čije ime nosi i središnji trg glavnog grada Republike Hrvatske?

Ovogodišnji susret Petrovaradinaca započeo je tradicionalnom sv. misom za Srijemce u crkvi Uzvišenja svetog Križa koju je služio vlč. *Stjepan Sokolović*, organiza-

Petrovaradinaci s obiju strana granice okupili su se tradicionalno i ove godine u Oprisavcima, pokraj Slavonskog Broda

tor i domaćin ovog susreta Petrovaradinaca, u čijim se prostorima iseljeni Petrovaradinaci okupljaju već godinama. Petrovaradinaci su uvijek bili počašćeni dobrotom svog bivšeg dugogodišnjeg župnika koji je u Petrovaradin, u župu sv. Roka, stigao 15. ožujka daleke 1969. godine, kao mladi župnik i u njoj ostao punih 17 godina. U tih 17 godina, do preseljenja u Brodsku Varoš, između Petrovaradinaca i tada 24-godišnjeg župnika rodilo se istinsko prijateljstvo koje traje sve do današnjih dana, a upravo iz

tog prijateljstva iznikli su i ovi tradicionalni susreti.

TRADICIONALNI SUSRETI

Potvrda snažnog zajedništva iseljenih Petrovaradinaca i onih koji su ostali živjeti u svom rodnom gradu bila je i nazočnost velikog broja Petrovaradinaca koji i danas žive u tom gradu.

Zamoljen da za naš list komentira ova redovita okupljanja iseljenih Petrovaradinaca, vlč. Stjepan Sokolović rekao je kako mu je žao

što iseljeni Petrovaradinaci nisu više tamo gdje pripadaju i srcem i dušom, u svome rodnom gradu, jer su oni, kao i njihovi roditelji, dio bogate i slavne prošlosti Petrovaradina, ali i da mu je drago što nisu zaboravili svoj Petrovaradin te da se svake godine redovito okupljaju, a osnovali su i svoj zavičajni klub koji djeluje u okviru Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, sa sjedištem u Zagrebu.

Nakon okrepe duha, slijedila je i okrepa tijela na zajedničkom ručku u župnim prostorijama oprisavačke crkve, a nakon toga pjesma i ples u kojima su se Petrovaradinaci s obje strane granice pokazali nenadmašnima. Bilo je gotovo nemoguće nadglasati raspjevane i rasplesane Petrovaradinke koji su cijelo poslijepodne pjesmom i po kojoj su lutali »divnim kićenim Srijemom«, pokazavši još jednom kako Petrovaradinaci, kao i ostali Srijemci svoju snagu pronalaze u međusobnom zajedništvu i čuvanju svoga identiteta, kulture i običaja te da imaju veliko srce i da su spremni biti jedni uz druge u lijepim, ali i u najtežim trenucima svoje povijesti.

Umjesto osam, sviralo je pet tamburaša s Petrovaradina

Zlatko Žužić

POSJET SOMBORSKOM SLIKARU JENEU VIŠINKI

Slikarstvo kao glavna preokupacija

Ovogodišnja likovna kolonija »Colorit 2009.« održana je na art salašu poznatog somborskog slikara *Jenea Višinke*. To je svakako bilo pravo mjesto za slikare, jer malo je poznato da je ovo jedini umjetnički salaš u Vojvodini, smješten u Gradinu, na samo pet kilometara od Sombora. Tražeći pogodno mjesto za opuštanje, odmor i za odlaganje starina koje je od svojih rođaka, prijatelja i poznanika sakupljao trideset godina, Jene Višinka je kupio ovaj salaš i preuredio ga. Svi upotrební predmeti koji se u njemu nalaze nemaju neku veliku materijalnu vrijednost, ali emotivna im je vrijednost velika, jer, kako kaže Višinka, u tim je predmetima ostalo sjećanje na ljude koji danas većinom nisu među nama.

»Obično kažu: 'Nije umro tko je mrtav, već je umro tko je zaboravljen', a ti predmeti su pomogli da ostane sjećanje na te ljude«, kaže Višinka.

UMJETNIČKI SALAŠ

Jene Višinka je želio kupiti vikendicu gdje bi našao mir i napravio svoju

oazu, ali kaže kako su današnja vikend-naselja toliko naseljena da su svi »jedni na drugima.« Zato je kupio ovaj salaš gdje su prvi susjedi dosta daleko, ali se zato svi čuvaju i paze. Kada ga pitaju – zašto je odabrao baš Gradinu, u šali zna reći kako je tamo najbolji slikar jer je jedini, bar zasad. Salaš je igrom slučajnih događaja ušao u turističku ponudu grada Sombora. Prva zamisao je bila da on bude oaza samo za ovoga somborskoga umjetnika, ali kada su salaš vidjeli njegovi prijatelji iz turističke organizacije rekli su mu da je sebičan, jer to što ima ne pokazuje drugim ljudima. Tako je krenula i turistička priča o salašu.

»Ove sam godine želio biti domaćinom likovne kolonije 'Colorit', koju organizira HKUD 'Vladimir Nazor', a i sam sam ranije bio sudionikom te kolonije. Mislim da je moj salaš bio pravo mjesto za slikare, jer su tu mogli osjetiti onaj umjetnički ton, premda je ovo najumjetničkiji salaš, jer po našim saznanjima ne postoji niti jedan art salaš ovog tipa u Vojvodini, pa čak ni na Balkanu«, kaže Jene Višinka.

Svojevremeno je želio kupiti vikendicu gdje bi našao mir i napravio svoju oazu, ali prijatelji iz turističke organizacije rekli su mu da je sebičan, jer to što ima ne pokazuje drugim ljudima. Tako je krenula i turistička priča o njegovom salašu.

NEOBIČNA KRUŠNA PEĆ

Pokraj starih predmeta za koje je ovaj somborski umjetnik emotivno vezan, na salašu su izložene i njegove prekrasne slike, koje prikazuju različite motive uglavnom vezane uz vojvodansku ravnicu. Ono što svatko odmah primijeti je neobična krušna peć u koju su ugrađene saksije. Teško da netko na prvi pogled može razlučiti zbog čega su one ugrađene u ovu peć, pa su nagađanja različita. Evo što o toj peći kaže njen graditelj Jene Višinka: »Na salašu smo biber crijepom s krova radili pod. Zaobljeni dio smo odsijecali, tako da je biber crijep imao format kao stara cigla i to smo lije-

pili umjesto keramičkih pločica. Radeći to dobili smo veliku gomilu otpada, komadića crijepa od nekoliko centimetara. Kako se na salašu ništa ne baca, došli smo na ideju da od toga napravimo parorsku, odnosno krušnu peć. S obzirom da nisam imao namjeru peći kruh na salašu, riješio sam da ta peć ima namjenu kaljeve peći. Napravio sam dimovode kako bi uštedjeli energiju. Klasična kaljeva peć ima mogućnost otvaranja na vrhu, ostave se otvori kroz koje se može očistiti. Premda se ova krušna peć ne može čistiti na taj način, u dimovode

sam ugradio nekoliko saksija za cvijeće, jer sam prije petnaestak godina bio cvjećar pa mi je ostalo dosta saksija, a i to se ne baca. Kada se peć čisti, saksija se jednostavno razbije, u peć se uvuče dimnjačarska četka, a poslije čišćenja se s malo blata naljepi nova saksija i tako peć dalje funkcionira.«

ATELJE U KAPELI

Atelje Jenea Višinke nalazi se u središtu Sombora, u blizini Trga Presvetog Trojstva, preko puta istoimene crkve. Igrom slučaja Višinka je bio nazočan razgovoru župnika *Josipa Pekanovića* i somborskog

slikara *Pavla Blesića*, koji je zamolio župnika da mu dodijeli prostor koji bi uzeo u zakup, kada se jednoga dana Crkvi vrati imovina koja joj pripada. Jene je zamolio da se i njemu dodijeli prostor za atelje, a župnik je predložio da uzme kapelu svetog Ivana Nepomuka, koja ionako nije bila u funkciji.

»U tom sam momentu bio vrlo zatečen, jer ni u svojim najsmjelijim razmišljanjima nisam razmišljao o sakralnom objektu za svoj atelje. Uvidio sam kako je župnik bio itekako zainteresiran da ovaj prostor dobije svoju namjenu, ja sam ga uredio i tu napravio svoj atelje. No, mi uvijek obilježimo blagdan Svetog Ivana Nepomuka, upalimo svi-

jeće i tu se održi sveta misa, tako da kapela nije izgubila i svoju sakralnu namjenu.«

Prije svega Jene Višinka voli slikati sve ono što je vezano uz Vojvodinu i grad Sombor, ali kaže kako još uvijek nije »potpuni« Somborac. Naime, jedna ga je starija dama, došavši u njegov atelje, upitala odakle je, a on je odgovorio da je Somborac jer u ovom gradu živi više od trideset godina. Gospoda je rekla kako nije lijepo tako govoriti, jer čovjek tek kada četrdeset godina negdje živi može sebe nazvati dijelom toga prostora. Stoga Višinka kaže kako će tek za dvije godine biti »pravi« Somborac.

Zlatko Gorjanac

Nesuđeni kipar

Jene Višinka je svestran i ne drži ga mjesto te je mijenjao različita zanimanja, ali je slikarstvo bilo jedino što ga je držalo i čemu se uvijek vraćao. Jedno vrijeme uspješno je radio skulpture, a likovni su kritičari utvrdili da je puno prepoznatljiviji u ovom obliku umjetničkog izričaja. Ipak, taj način rada je morao napustiti jer je radeći glatku formu postao alergičan na prašinu. Slikarstvo mu je osnovna djelatnost, posljednjih pet godina bavi se isključivo time i od toga živi.

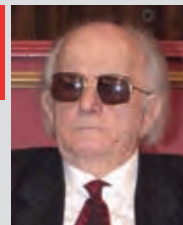
Višinkin atelje je u kapeli sv. Ivana Nepomuka

9. listopada 2009.

Jene Višinka

Kronologija od 10. do 16. listopada

10. LISTOPADA 1625.

Ugarski kralj *Ferdinand II.* dodio je povelju i grbovnicu *Juraju Adamoviću*. Plemićki status mu je ovjeren i u Požunskoj županiji. Njegovi potomci su nakon preseleženja u Bačku županiju u plemićki registar uvedeni 1736. i 1754. godine.

10. LISTOPADA 1915.

Umro je *Pavlo Pajo Kujundžić*, svećenik, književnik, javni djelatnik. Bio je pokretač mnogih kulturnih događanja među bunjevačkim

Hrvatima, utemeljitelj kalendara Danica. Oko sebe je okupljao stvaratelje i nacionalne borce. Rođen je 15. svibnja 1859.

10. LISTOPADA 1944.

Nakon 42 mjeseca okupacije, borci Subotičkog partizanskog odreda, skupa s postrojbama sovjetske Crvene armije, oslobodili su Suboticu.

10. LISTOPADA 1962.

Prvi dobitnici Oktobarske nagrade oslobođenja Subotice bili su: *László Bala*, dr. *Dušan Burić*, *Josip Kajić*, mr. *Geza Kon*, *Klara Lendvai*, *Kora Pataki-Milkó*, inž. *Živko Mutić*, *Sándor Oldáh*, dr. *Vinko Perčić*, *Matija Poljaković*, *Miklós Szabó*, dr. *Béla Sturc*, *Balint Vujkov* i *Stevan Žužić*. Ova je nagrada zadnji put dodijeljena 1991. U vremenskom rasponu od tri desetljeća ovo je gradsko priznanje primilo više od 300 osoba, grupa i kolektiva.

11. LISTOPADA 1944.

U jutarnjim satima umro je zapovjednik Subotičkog partizanskog

odreda *Jovan Mikić Spartak*, rođen 13. svibnja 1914., teško ozlijeđen u borbi na subotičkom željezničkom kolodvoru.

11. LISTOPADA 2005.

U 76. godini umro je *Ante Zomborčević Zumbec*, poznati sportaš, sportski djelatnik, istraživač i kroničar subotičkog sporta. Rođen je 3. prosinca 1929.

11. LISTOPADA 2007.

Župna crkva Marije Majke Crkve svečano je obilježila svoj srebrni jubilej, 25. obljetnicu od kako ju je posvetio subotički biskup *Matija Zvekanović*. Biskupsku misu zahvalnicu predvodio je nadbiskup *Stanislav Hočevar*, beogradski metropolit.

12. LISTOPADA 1504.

Umro je *János Corvin*, sin kralja *Mátyása Corvina*, dalmatinski, hrvatski i slavonski ban koji je grad i utvrdu Zabadha (Subotica) posjedovao samo nekoliko godina. Prije svoje smrti on je subotičku utvrdu, zatim Madarasz, Tavankut, Šebešić i Verušić darovao *Imreu Töröku* i njegovoj obitelji iz Enninga.

12. LISTOPADA 1744.

Tijekom svoje kanonske vizitacije beogradski biskup *Marin Ibršimović* stigao je u Bajmok, gdje je u tamošnjoj crkvi krizmao 584 vjernika. Idućeg dana put je nastavio prema Miljkutu i Jankovi.

12. LISTOPADA 2003.

Umro je *Ladislav Kovačić*, novinar, književnik i aeromodelar. Jedno vrijeme bio je čelnik Subotičkih novina, tajnik SIZ-a za kulturu, a u novije vrijeme glavni i odgovorni urednik Bunjevačkih novina. Objavio je zbirku pjesama *Intima* i knjigu kratkih priča *Nemirno ljeto*.

13. LISTOPADA 1847.

Pred najširoim javnošću održan je drugi dio izbora za zastupnike u Zemaljskom saboru Ugraske. Tajnim glasanjem 30 vijećnika, zatim članova Izborne skupštine i drugih, za zastupnike su izabrani

Stipan Kujundžić, gradski kapetan, i dr. *Vince Zomborčević*, glavni gradski liječnik i publicist. Obojica su bili sljedbenici tadašnje Liberalne (Slobodoumne) stranke.

13. LISTOPADA 1997.

Započela je trodnevna proslava dviju veoma značajnih obljetnica: 500 godina katoličke župe u Subotici i 200 godina katedrale svete Terezije Avilske. Prvog dana u Katoličkom krugu predavači su bili: arheolog *László Szekeres*, katedralni župnik, vlč. *Stjepan Beretić*, povjesničarka umjetnosti *Olga Šram* i mons. *Andrija Kopilović*.

13. LISTOPADA 2006.

U Likovnom susretu priređen je hommage u povodu 45 godina umjetničkog djelovanja *Bele Durancija*, povjesničara umjetnosti, likovnog kritičara i književnika. Tijekom večeri čitani su ulomci iz njegove posljednje knjige *Između minolog i pretećeg* u interpretaciji *Jasmine Vidaković*, te glazbene grupe *Kadabra*.

14. LISTOPADA 1913.

Rođen je *Aleksa Aleksandar Kokić*, pjesnik, prozaist i esejist. Nakon završenih studija filozofije i bogoslovije zaređen je za svećenika u Subotici. Njegovu liriku natopljenu ljubavlju prema ljudima ravnice i bačkom pejzažu prožima i snažna socijalna osjetljivost. Za života mu je objavljena zbirka stihova *Klasovi pjevaju*, a posthumno *Srebrno klasje* i druga djela. Umro je mlad, nakon kirurške intervencije na Cetinju 17. srpnja 1940.

14. LISTOPADA 2001.

Na osnivačkoj skupštini izabrano je prvo Privremeno hrvatsko nacionalno vijeće Vojvodine. Za predsjednika je izabran mr. *Bela Tonković*, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata za Vojvodinu i zamjenik gradonačelnika Subotice.

15. LISTOPADA 1771.

Službeno je objavljen ukaz o nacionalnoj i vjerskoj toleranciji, čime su prestale vrijeđati i neke odredbe privilegija slobodnog kraljevskog grada

Maria Theresiopolisa (Subotice). Sukladno tomu, koju godinu kasnije u Gradsko vijeće je izabran i prvi Srbin – *Jovan Popović*, bivši bilježnik iz Srijemskih Karlovaca.

15. LISTOPADA 1997.

Svetom misom, koju su u katedrali svete Terezije Avilske koncelebrirali trojica biskupa: mons. *Santos Abrillo Y Castello*, *László Huzsvár* i *Ivan Penzes*, završeno je slavlje u povodu 500. obljetnice katoličke župe i 200. obljetnice crkve sv. Terezije Avilske. Propovijed je održao biskupski vikar vlč. *Stjepan Beretić*.

15. LISTOPADA 2004.

Subotičani *Ivan Kiralj* i *Vladimir Patarčić* postali su svjetski šampioni u pecanju šarana, održanom na jezeru Montargil kod grada Ponte de Sor u Portugaliji. Bili su prvi - kako u pojedinačnoj, tako i u ekipnoj konkurenciji.

16. LISTOPADA 1871.

Cjelovečernjim programom Subotičanima se predstavilo novoosnovano *Kazališno društvo*. Umjetnički voditelj društva bio je glumac *Ödön Vezéri*, a članovi uprave: *István Frankl*, *Ivan Mukić*, dr. *Salamon Weiner*, *Josip Antunović*, *Mihovil Petrić*, dr. *Vince Zomborčević* i drugi.

16. LISTOPADA 1910.

Na prvom javnom aeromitingu međunarodni biciklistički i motociklistički as i letač Subotičanin *Ivan Sarić*, na zrakoplovu (monoplanu) vlastite konstrukcije i izrade, poletio je i preletio tri kilometra iznad Konjskog trkališta kod tvornice

Klotild (Zorka). Potonjih godina je po stručnoj literaturi iz njegovih ruku poletio i model helikoptera.

Zavitni dan

BAČKI MONOŠTOR – U organizaciji KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, u subotu, 10. listopada, u sportskoj dvorani mjesne Osnovne škole »22. oktobar« bit će održana tradicionalna svečanost »Zavitni dan«.

U programu, koji počinje u 18 sati, uz domaćine sudjeluju gosti iz Republike Hrvatske i Republike Mađarske, te članovi KUD-a »Rumunjka« iz Bačkog Monoštora.

Nakon nastupa kulturno-umjetničkih društava, u velikoj dvorani Doma kulture u Bačkom Monošturu bit će priređena večera za sve sudionike i goste svečanosti.

»Zavitni dan« je vjersko-kulturna manifestacija, koja se svake godine proslavlja 13. listopada u znak zahvalnosti Bogu i Gospi za spasenje od bombardiranja Monoštora koje je planirano 1944. godine.

Srpski pisci gostuju u Zagrebu

ZAGREB – Revija malih književnosti, godišnji festival Kulturtregera i kluba »Books« u Zagrebu, posvećena je ove godine srpskim autorima, a prema izboru beogradskog književnog kritičara i novinara »Vremena« *Teofila Pančića*, od 6. do 10. listopada predstavlja se njih osmero – *Andrija Matić, Borivoje Adašević, Daniel Kovač, Oto Oltvanji, Srđan Papić, Srđan V. Tešin, Dragana Mladenović i Dana Todorović.*

Prema Pančićevim navodima, izbor je zasnovao na individualnim talentima, i to ne onih obećavajućih, već ostvarenih, mada vjeruje, kako je naveo u tekstu o selekciji, i da će većina njih tek napisati svoje najbolje knjige.

Osim u Zagrebu, autori će, kako je najavljeno, gostovati i u Rijeci, Zadru i Dubrovniku.

»Books« organizira Reviju malih književnosti od 2005. godine, predstavljajući autore iz regije, od Austrije do Grčke koji do sada nisu objavljivali u Hrvatskoj.

Ovogodišnja Revija organizirana je uz potporu Gradskog ureda za kulturu Zagreba, Ministarstva kulture, Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva i SKD »Prosvjetak«.

Zagrepčani sudjelovali na festivalu suvremenog plesa u Novom Sadu

NOVI SAD – Zagrebačka skupina BADco. nastupila je na festivalu suvremenog plesa »Balkan Dance Platform 2009«, koji je od 1. do 3. listopada održan u Novom Sadu, u organizaciji Per.Art.-a. Zagrepčani su izveli predstavu »1 siromašan i jedna 0« u režiji *Tomislava Medaka i Gorana Sergeja Pristaša*. Nadahnuta djelom *Augusta i Loisa Lumiere*, *Samuela Becketta*, *Vlade Kristla*, *Jean-Luca Godarda* i *Haruna Farockija*, predstava se bavi odnosom filma i manualnog rada,

preispitujući što se u životu pojedinca događa nakon rada, ili kada se tvornica zatvori, radnici uđu u štrajk, postanu nezaposleni...

Autori i izvođači u predstavi su: *Pravdan Devlahović, Ivana Ivković, Aleksandra Janeva Imfeld, Ana Kreitmeyer, Tomislav Medak, Goran Sergej Pristaš, Nikolina Pristaš, Zrinka Užbinec.*

Nastup zagrebačke skupine podržalo je Ministarstvo za kulturu Republike Hrvatske u okviru programa regionalne suradnje umjetnika. BADco. (Bezimenno autorsko društvo) je kolaborativna izvedbena skupina osnovana 2000. u Zagrebu.

Natječaj za Nagradu S. S. Kranjčevića

ZAGREB – Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka, raspisala je natječaj za Nagradu »S. S. Kranjčević« koja se dodjeljuje za ostvarenja s područja pjesništva, romana, kratke priče, drame i putopisa. Uvjet je da književna ostvarenja nisu nagrađivana, te da im je autor iseljenik ili potomak iseljenika. Literarni radovi mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom, te svim hrvatskim narječjima i njima pripadajućim govorima (mjesni govori).

Broj literarnih radova je ograničen: za poeziju deset pjesama, za kratku priču pet, za putopis dva, te roman i dramu jedan prilog. Svaki rad treba biti pisan pomoću računala ili pisaćim strojem, te sadržavati ime i prezime, godinu rođenja, adresu i kratki životopis.

Rok za slanje radova je 20. prosinca 2009. Nagrade će biti uručene na Interliberu 2010. godine. Radove slati poštom na adresu HMI, podružnica Rijeka, Trpimirova 6, 51000 Rijeka, Hrvatska ili e-mailom na rijeka@matis.hr.

Dodatne informacije moguće je dobiti na telefon (+386 51) 21 45 57 ili faks (+386 51) 33 98 04. Rezultati natječaja bit će objavljeni u veljači 2010. godine.

Republički natječaj za stare zanate

BEOGRAD – Ministarstvo trgovine i usluga objavilo je javni poziv lokalnim samoupravama da podnesu prijave za objekte koji mogu biti preuređeni za proizvodnju, izlaganje i prodaju proizvoda starih zanata, što će biti financirano sredstvima iz Nacionalnog investicijskog plana. Natječaj se provodi u okviru projekta potpore očuvanju i unapređenju starih zanata, a potrebno je da predloženi koncept razvoja obuhvati što veći broj starih zanata po kojima je lokalna sredina prepoznatljiva.

Hrvatska čitaonica nudi nove programe

Za školsku godinu 2009./10. Hrvatska čitaonica iz Subotice poziva učenicima osnovnih i srednjih škola u programe sljedećih sekcija: LITERARNA SEKCIJA – mjesečno 2 puta, po dogovoru DRAMSKA SEKCIJA »MALA SCENA« – dva puta tjedno KREATIVNE RADIONICE – petak 19 – 21

»IGRO – KAZ« dramsko-kreativna radionica – petak 19 – 21 RECITATORSKA SEKCIJA – petak 19 – 21 i po dogovoru

Hrvatska čitaonica će u okviru rada petkom kroz kreativne radionice pripremati specijalni božićni program u kojem će nastupiti svi koji budu sudjelovali u radu.

Zainteresirani se mogu javiti *Bernadici Ivanković* na tel. 024/ 520-984 ili na mobtel 063 801 70 90 ili *Katarini Čeliković* na tel. 064 211 31 86.

IZLOŽBA »DATA RECOVERY« DALIBORA MARTINISA U SUBOTICI

Umjetnička akcija »Vječna vatra gnjeva«

Povratak izgubljenih podataka

Poznati hrvatski multimedijalni umjetnik predstavio se serijom radova koji se temelje na postupku povrata izgubljenih podataka u kolektivnoj memoriji. Autora je zanimalo kako takvi događaji ili situacije funkcioniraju kada se stave u današnje vrijeme, bez naknadnog kontekstualiziranja kroz njihovu interpretaciju i historizaciju

Kada bi na razini Subotice bila pravljena godišnja ljestvica događanja u kulturi, što ipak nije slučaj, izložba pod nazivom »Data recovery« hrvatskog multimedijalnog umjetnika Dalibora Martinisa, priređena prošloga petka (2. listopada) u Subotici, zasigurno bi se trebala naći u samom vrhu. Osim što se radilo o gostovanju autora koji ima zavidni umjetnički »CV« (životopis), Martinisova se izložba, u odnosu na druge koje smo 2009. imali prilike vidjeti, ističe zanimljivim odabirom teme, poigravanjem političkim kontekstom, ali i raznovrsnošću žanrova primijenjenih u obradi teme (video radovi, instalacija, umjetnička akcija).

»Princip u svim radovima temelji se na postupku povrata izgubljenih podataka na računalu«, kaže Dalibor Martinis. »Ti podaci se mogu vratiti, i kada se to desi oni se nađu izvan uobičajenog konteksta. Mene je interesirao takav postupak, samo prenesen na društvenu memoriju. Kao društvo brišemo stvari i zaboravljamo na

njih, i mene je zanimalo što se događa kada se ti događaji stave u današnje vrijeme, bez ikakvog kontekstualiziranja i pojašnjavanja«, pojašnjava autor.

OD TITA DO DNEVNIKA

Jedan segment izložbe »Data recovery« čini ciklus video-radova koje su zainteresirani mogli pogledati u Galeriji »dr. Vinko Perčić«, koja je i organizirala samu izložbu. Video-dokument »JBT/PULA/1949« zapravo je snimka performancea iz 2008. u kojem se Martinis obratio građanima Pule, čitajući govor Josipa Broza Tita. Umjetnik se građanima obratio s balkona Gradske palače, odnosno s istog mjesta gdje je spomenuti govor Tito održao 1949. godine. Martinis je govorio o razvoju Istre i Slovenskog primorja, o uspjesima u ispunjavanju Petogodišnjeg plana, o IB rezoluciji i našim poteškoćama s istočnim zemljama.

Rad »TV dnevnik 04.09.1974.« polazi od videa »Mrtva priroda« snimljenog 4. rujna 1974., koji prikazuje televizor na čijem ekranu

se emitira TV dnevnik. Trideset i pet godina kasnije Martinis realizira TV dnevnik u kojem čita vijesti, točno po transkriptu originalne emisije od 04.09.1974. Po tehničkim i medijskim karakteristikama, opremi, dizajnu i pratećim informacijama (burzovni indeksi itd.) TV dnevnik u potpunosti pripada današnjici, jedino sadržaj vijesti dolazi iz jednog vremena kojeg više nema, društvenog sustava i ideološkog sklopa kojeg više nema i države koje više nema.

IRONIČNO PREMA EU

Rad »Simultaneous Speech« (Simultani govor) je video-dokument istoimenog performancea izvedenog u Regensburgu (Njemačka) 2008. godine. Martinis na hrvatskom čita govor, a 12 simultanih prevoditelja ga ne prevode već kreiraju »koncert različitih političko-kulturnih govora«, čitajući druge tekstove: tekst *Fidela Castra* na mađarskom, *Mao Tse Tung* na francuskom, *Osama bin Laden* na španjolskom,

Martina Luthera Kinga na ruskom, *Gandhija* na njemačkom, *Lenjina* na turskom jeziku... Otvarajući pitanje povezanosti jezika i ideologije Martinis u ovom radu, kako se u pratećem tekstu navodi, daje ironični komentar babilonske jezične konfuzije u vremenu proširenja Europske Unije.

U izložbenu cjelinu uklopio se i rad nešto starijeg datuma, iz 1976. godine, četverominutni video »Otvoreni kolut (Open Reel)«. U njemu umjetnik sjedi ispred kamere, koja je povezana s video-rekorderom. Nakon što uključi snimanje, prihvaća video-vrpce koja se odmatu s prvog koluta i prolazi preko magnetne glave video-rekordera i, umjesto na drugi kolut, obmatu je oko svoje glave okrećući se na stolcu. Njegovo je lice vremenom potpuno pokriveno video-vrpcom na kojoj je snimka njegova lica oko kojega se obmatu video-vrpce na kojoj je snimka njegova lica oko kojega se obmatu video-vrpce na kojoj je snimka njegova lica oko kojega...

U podrumskim prostorijama

Dalibor Martinis (Zagreb, 1947.) diplomirao je slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Izlaže od 1969., a od 1973. djeluje kao videoautor (do 1992. i u koautorstvu sa Sanjom Iveković). Održao je brojne samostalne izložbe, performance i projekcije, i sudjelovao na brojnim međunarodnim izložbama (Bijenala u Veneciji, Sao Păolu, Kwangjuu, Dokumenta/Kassel i dr.), te na videofestivalima (Berlin, Tokyo, Montreal,

Locarno, i dr.). Bio je stipendistom (Canada Council/ (Kanada 1978, Jaica/Japan 1984, Artslink/USA 1994.). Osvojio je više međunarodnih nagrada (Tokyo Video festival 1984., Locarno 1984., Alpe/Adria Film Festival Trst 1996.). Njegovi radovi nalaze se u zbirkama Muzeja suvremene umjetnosti/Zagreb, The Museum of Modern Art/New York, Stedelijk Museum/Amsterdam, centru ZKM/Karlsruhe, New York Public Library, Kontakt/Erste Bank, Beč i dr. Predavao je na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu (1987.-1991.) i Ontario College of Art u Torontu (1991/2). Trenutačno predaje na Akademiji primijenjene umjetnosti u Rijeci.

Godine 1996. nagrađen je Vjesnikovom nagradom Josip Račić, a 1998. nagradom grada Zagreba.

Galerije »dr. Vinko Perčić« autor je izložio instalaciju »Proleteuri svih zemalja!«. Instalacija se sastoji od zastave EU (veličine 8x4 metra) koja nije plave, već crvene boje. Na taj način umjetnik se poigrava dugotrajnim procesom pristupnih pregovora između Europske Unije i Hrvatske, navodeći kako su do 2012. godine, koja se sve češće spominje kao godina prijema u EU, otvorene sve opcije, među ostalima i ona da EU tada uđe u komunizam.

KOMEMORIRANJE AKTA POBUNE

Najveću pozornost publike, što je i bilo za očekivati, izazvala je umjetnička akcija »Vječna vatra gnjeva« izvedena na parkiralištu iza Otvorenog sveučilišta. Ovaj »projekt neregularnog privremenog spomenika« sastoji se od čina paljenja automobila.

Projekt komemorira akt pobune koja se sve učestalije zbiva u urbanim prostorima svjetskih velegradova, a gotovo se po pravilu iskazuje paljenjem automobila. Automobil se tu prepoznaje kao simbol zapadnog društva izobilja »koje je sjajno kad obećava, ali i crno poput izgorene olupine kad razočarava.«

»Umjetničkom akcijom paljenja automobila namjera nam je da posvojimo sve takve aktove iskazivanja nezadovoljstva, pobune i bijesa, koji će se događati u budućnosti u različitim trenucima, na različitim mjestima. Smještajući ovaj čin u područje umjetnosti moći ćemo sve sljedeće paleži

automobila razumijevati kao dio nekog, jasnije strukturiranog idejnog sklopa. Istovremeno, vraćamo izravno na asfalt i u društvenu memoriju sve one paleži automobila koje su se događale u Bejrutu,

Bagdadu, Parizu, Berlinu ili Beogradu«, kaže Dalibor Martinis.

Akcija »Vječna vatra gnjeva« je prije Subotice izvedena u Zagrebu, Labinu i Ljubljani.

DANI BALINTA VUJKOVA, OSMI PO REDU, BIT ĆE ODRŽANI OD 22. DO 24. LISTOPADA U SUBOTICI

O književnom tisku Hrvata u Podunavlju

Petku Vojniću Purčaru nagrada i priznanje za životno djelo na području književnosti * Segment »Narodna književnost u školi« u znaku nove knjige Balinta Vujkova »Cviće i kamen« * Gostovanje glumaca varaždinskog HNK-a

Najveća književna manifestacija Hrvata u Vojvodini, »Dani Balinta Vujkova«, bit će održana od 22. do 24. listopada uz vrlo bogat sadržaj, u kojem će svoje mjesto naći djeca, mladi i svi ljubitelji riječi i knjige. Kako je to najavljeno prošle godine, na stručnom će se skupu govoriti o književnom tisku Hrvata u Podunavlju, a prijavljeno je petnaestak predavača iz Hrvatske, Austrije, Mađarske i Vojvodine. Skup će biti održan u čitaonici Gradske knjižnice u dvjema sesijama 23. i 24. listopada od 9 do 12 sati, a bit će otvoren za sve zainteresirane.

»Svakako će biti zanimljivo na jednom mjestu čuti koliko je časopisa nekada izlazilo s književnim sadržajima, kakva je njihova uloga u prošlosti i kakav utjecaj imaju danas u književnosti. Na pitanje kakav je *Balint Vujkov* kao pokretač i urednik nekoliko književnih časopisa i gdje je sve objavljivao, odgovorit će nekoliko istraživača«, kaže za naš list *Katarina Čeliković*, predsjednica Organizacijskog odbora »Dana Balinta Vujkova«.

PRIZNANJE U PRAVE RUKE

Povjerenstvo za dodjelu nagrade za životno djelo na području književnosti, koja se u okviru »Dana Balinta Vujkova« dodjeljuje od prošle godine, nije imalo težak zadatak i za ovogodišnjeg laureata jednoglasno je izabralo književnika, filmskog stvaratelja i vjernog sudionika Dana Balinta Vujkova – *Petka Vojniću Purčaru*. Ove godine

obilježava se 50 godina njegova stvaralačkog rada i 70 godina života, što je lijep povod i za ovo priznanje, kažu u povjerenstvu.

Program namijenjen djeci i ove će godine ponuditi igrokaze narod-

nih priča, u čemu će se oprobati i najmlađi iz vrtića. Za ovu prigodu bit će tiskana i nova knjiga u nakladi Hrvatske čitaonice iz opusa Balinta Vujkova. »Ove je godine tiskana knjiga 'Cviće i kamen',

pravi raritet jer je do nje nemoguće doći budući da je to prva objavljena knjiga Balinta Vujkova, davne 1938. godine i nalazi se tek u nekim privatnim zbirkama. Ona će biti predstavljena djeci«, kaže *Katarina Čeliković*.

KAJKAVCI NA OTVORENJU

Ova trodnevna manifestacija počinje u četvrtak, 22. listopada, svečanim otvorenjem u Velikoj vijećnici Gradske kuće kada će gosti biti glumci Hrvatskog narodnog kazališta »August Cesarec« iz Varaždina. »Oni će za našu publiku izvesti program na kajkavskom dijalektu u svrhu promocije narodnog govora koji se u našoj sredini zaboravlja, a u Hrvatskoj dijalekti imaju svoje značajno mjesto. Iste će večeri biti uručena i nagrada za životno djelo i bit će još nekoliko lijepih iznadenja«, najavljuje *Katarina Čeliković*.

»Ove ćemo godine, osim dvodnevne stručnoga skupa, imati prigodu upoznati izdavača iz Hrvatske, uglednu nakladničku kuću AGM, u petak 23. listopada u čitaonici Gradske knjižnice. Pokušat ćemo ovu praksu nastaviti kako bi i naša publika mogla vidjeti hrvatska izdanja do kojih je ovdje teško doći«, dodaje ona.

Ni ove godine ova manifestacija ne bi mogla biti održana bez potpore Grada Subotice, ali je ona ipak nedovoljna s obzirom na broj sudionika i programa koji se održavaju, kaže naša sugovornica.

»Ima naznaka da će neka sredstva ipak doći, makar s kašnjenjem iz Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine, a dio sredstava već je dalo Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske preko Generalnog konzulata u Subotici. Također, i ove smo godine dobili sredstva od Ministarstva kulture Republike Srbije. Srećom, još ima entuzijasta kojima je očuvanje književne i jezične baštine važan zadatak bez kojeg je nezamislivo održavanje ovakve manifestacije. Zahvaljujući logističkoj potpori Gradske knjižnice i Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata pripreme su u tijeku, a kao kulturni proizvod manifestacije, osim knjige, bit će i spoznaja o ljepoti književne baštine koju negujemo ponajprije među djecom«, kaže *Katarina Čeliković*.

D. B. P.

Sa sastanka organizacijskog odbora Dana Balinta Vujkova

9. listopada 2009.

JEZIČNI SAVJETNIK

Predstavljati, predstava, predodžba

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Glagol *predstavljati* ima dva značenja. Možemo ga rabiti u značenju »biti« ili u značenju »glumiti«. Rečenica *Što vi tu predstavljate?* nejasna je jer je dvoznačna. Može se razumjeti kao:

- *Što vi glumite?*
- ili kao:
- *Što ste vi tu?*

O kojem je značenju riječ saznajemo iz konteksta.

Međutim u rečenicama tipa:

Ta akcija predstavlja opasnost za život, glagol *predstavljati* uporabljen je pogriješno i valja ga zamijeniti glagolom *biti* jer akcija (što ne živo) ne glumi opasnost, nego uistinu jest opasnost. Pravilno je reći:

- *Ta je akcija opasna za život.*

Ukoliko glagol *predstavljati* rabimo u značenju »glumiti« u kazalištu ili filmu, ne trebamo ga zamjenjivati. Od njega je načinjena i izvedenica *predstava* koja dolazi u izričaju *kazališna predstava*. Kada se imenica *predstava* odnosi na kazalište, dobra je i ne treba ju mijenjati.

Međutim u rečenici:

- *Nemam jasne predstave o proteklim događajima,* imenicu *predstava* trebamo zamijeniti riječju *predodžba* jer se *predstava* u tom značenju kod nas ne rabi. Stoga treba reći:
- *Nemam jasne predodžbe o tome.*

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Ivan Kozarac, najneobičnija pojava hrvatske moderne

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Ivan Kozarac

Pjesnik, pripovjedač i romanopisac *Ivan Kozarac* najneobičnija je književna pojava hrvatske moderne. Rođen je u Vinkovcima 1885. godine. Potječe iz skromne seljačke obitelji koja ga je nakon završene osnovne škole poslala na školovanje. Upisao je gimnaziju koju je, zbog smrti oca, napustio već u drugom razredu. Jedno je vrijeme proveo u vojsci, potom

bio sudski i advokatski pisar pa poslovođa naklade Društva hrvatskih književnika u Zagrebu gdje se liječio u poznatom lječilištu na Sljemenu. Umro je prerano 1910. godine. Rana smrt od sušice spriječila ga je da se u potpunosti izgradi kao pisac.

Kozarac je stvaratelj čiji se pjesnički i pripovijedni rad povezuje u nerazdvojnu cjelinu. Počeo je pisati vrlo rano, prva su mu djela objavljivana već sa sedamnaest godina u modernističkom časopisu »Savremenik«. Javlja se misaonom i socijalnom poezijom koja je izrazito oponašateljska i koja, prema mišljenju kritike, ima samo dokumentarnu vrijednost. Najbolje su mu pjesme pisane u narodnom duhu koje zapravo predstavljaju svojevrsnu vježbu za pripovijedni rad jer je i u njemu zaokupljen istim motivima i temama.

U Kozarčevim djelima, baš kao i u djelima *Dinka Šimunovića*, folklorne se teme probijaju autentičnim izrazom do punoga umjetničkoga sjaja. Izraziti je pripovjedač sela, života Šokadije. Promatra i

slika život slavonskoga sela izrazitom modernističkom osjetljivošću. Njegova ljubav prema rodnome kraju izbija iz svih djela jer je rodnu zemlju osjećao i doživljao svim svojim osjetilima, ona se uvukla pod njegovu kožu i tekla njegovom krvlju. Volio je svoju Šokadiju iako je, kao realist, reagirao i opisao sve pojave u životu slavonskoga sela u doba nestanka Vojne krajine kada se rasplamsava želja za slobodom, ali se i razvija lijenost, nerad, razvrat, pijančevanje i rastrošnost. Dok Slavonci bečare i ljubuju, rasipa se imanje, zemlja propada, a stranci kupuju zemlju, šume pa i slavonske žene.

U književnosti se javlja kao samouki pisac knjigom pripovijedaka »Slavonska krv« (1906.). Njegovo najvažnije djelo, roman »Đuka Begović« (izlazio je u »Obzoru« 1909., a kao samostalna knjiga objavljen posthumno 1911. godine) jedno je od najboljih proznih ostvarenja hrvatske moderne. Glavni lik Đuka Begović bečar je koji žudi za slobodom, čovjek snažnih nagona koji teško obuzda-

va svoje emocije i koji ne poštuje moralne norme, ne priznaje zakone, ni svjetovne ni Božje. Kozarac je u mnogočemu sličan svome najizrazitijem liku, Đuki, kroz kojega je prikazao sve zamke mladosti, bečarenja i nekritične opijenosti užicima. Silovita je to priča o bečaru, pijancu i raspikuću, kojim vitlaju vihori i oluje.

Ivan Kozarac piše pučkim jezikom, gotovo razgovornim stilom u kojem susrećemo mnogo lokalnih riječi, turcizama, mađarizama i germanizama. Jezik mu je živ i slikovit bez jezične ugladenosti.

Kao i njegov najistaknutiji lik Đuka Begović, tako se i Kozarac iskazuje u krajnostima i oprekama. On je pjesnik i vojnik, mladić vatrene krvi koji žudi za životom i teški bolesnik na samrti, polupismen je i samouk, a književnik je, siromašan i provincijski povučen u stvarnom životu, a prebogat u fikciji. Najbolje ga možemo opisati ako citiramo *Matoša* koji kaže da je Kozarac »lijep kao snaša, a bolestan kao Slavonija«.

Po prvi put na Paliću

Misa mladih za mir

Misa mladih za mir po prvi je put služena na Paliću u crkvi Marije Kraljice svijeta. Svakog prvog petka u mjesecu mladi se već godinama okupljaju i obilaze župe, gdje uvijek imaju misno slavlje.

Prošlog petka, 2. listopada, okupilo se oko 150 mladih, kako srednjoškolaraca, studenata, tako i mladih radnika. Po prvi put je na misi mladih misno pjevanje predvodio VIS »Markovi lavovi« iz Starog Žednika. Euharistiju je predvodio domaćin župe, vlč. Josip Leist, a s njim i preč. Andrija Anišić. Za veliki odziv mladih zaslužan je odbor Tribine mladih, koji je osigurao besplatan prijevoz autobusom od katedrale do Palića i natrag. Župljani su se pokazali kao vrsni domaćini te su pripremili zakusku i druženje za sve nazočne. Sljedeća misa mladih za mir bit će u crkvi sv. Terezije Avilske 6. studenoga. Misu će predvoditi katedralni župnik mons. Stjepan Beretić.

A. S.

Sastanak predstavnika Srijemske biskupije i Direkcije za restituciju Republike Srbije

Povrat crkvene imovine i dalje otvoreno pitanje

UBiskupijskom ordinarijatu u Petrovaradinu srijemski je biskup mons. Đuro Gašparović upriličio sastanak s direktorom Direkcije za restituciju Republike Srbije dr. Vladimirom Todorovićem i njegovim suradnicima. Sastanku su, uz biskupa, nazočili i svećenici Srijemske biskupije, časne sestre, odvjetnici koji predstavljaju određene župe, te zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu Filip Damjanović. Razgovaralo se o zahtjevima za povratak oduzete crkvene imovine, koje su rimokatolički župni uredi Srijemske biskupije podnijeli Direkciji za restituciju. Osim toga, bilo je riječi i o aktualnim pitanjima koja su vezana uz postupak restitucije, a naročito o problemima s kojima se podnositelji zahtjeva susreću pri prikupljanju potrebne dokumentacije u predmetima Rimokatoličke crkve u Srijemu.

Na sastanku su pojedinačno prikazani svi predmeti župa i dokle se stiglo u postupku za povrat crkvene imovine. U pitanju su zemljišta, stambeni objekti, groblja, matične knjige itd. Od strane suradnika Direkcije za restituciju ukazano je na neke manjkavosti samih predanih zahtjeva, prikazani su predmeti za povrat crkvene imovine koji su u potpunosti obrađeni i završeni, te su dani savjeti i smjernice za daljnji rad na zajedničkom poslu restitucije.

Također su i svećenici i odvjetnici govorili o svojim iskustvima kako s Direkcijom za restituciju, tako i s lokalnim vlastima vezanim uz proces povrata crkvene imovine, te su uputili mnoga pitanja kako bi se riješile nejasnoće u svezi s njihovim predmetima za povrat crkvene imovine.

T. Mađarević

Seminar u Somboru

Usavršavanje kateheta

Na temu »Biblija u nastavi školskog vjeronauka« u Somboru je od 2. do 4. listopada održan četvrti seminar za stručno usavršavanje nastavnika katoličkog vjeronauka. U organizaciji Teološko katehetskog instituta u Subotici i župe Presvetog Trojstva u Somboru, seminar je održan u Kući pomirenja s Bogom, čiji je prostor ustupila Humanitarna udruga Nijemaca »Gerhard« iz Sombora.

Na seminaru je sudjelovalo 40 kateheta, a vodio ga je profesor katehetike preč. Josip Pekanović. Prvog dana, u petak, predstavili su se sudionici, dok su nazočne pozdravili preč. Josip Pekanović koji je tada održao predavanje, i Karin Flury iz Švicarske. Katehistica Rozmari Mik je uz projektiranje filma govorila o nastanku i razvoju Biblije, a potom je uslijedila večernja molitva. Predavač u subotu bio je dr. Josip Ivanović, a nakon predavanja je uslijedio rad u skupinama, kao i samostalni rad kateheta, a potom plenum na kojem su sumirani rezultati rada rada, održana je rasprava, a dodijeljeni su i certifikati. Seminar je završen nedjeljom misom, kada je bio i blagoslov đaka.

Z.G.

In memoriam

S. Cecilija Dulić, redovnica

Usrijedu, 30. rujna, u Gospodinu je usnula s. M. Cecilija Dulić, sestra reda Pohoda Marijina, u 82. godini života. Dva dana prije, 28. rujna, obilježila je 45. godišnjicu stupanja u samostan. Obnašla je 15 godina službu časne majke u klauzurnom samostanu sestara Pohoda Marijina u Mošćeničkoj 3, u Zagrebu. Sestra Cecilija Dulić rođena je u brojnoj obitelji Stipana i Elizabete r. Gabrić, u Bajmoku kod Subotice, 1. prosinca 1927. godine. Bila je treće dijete u brojnoj obitelji s 14 djece. Cijeli svoj život posvetila je Bogu i bližnjemu, te je skrbila za mnoge studente iz Vojvodine, molila se za njih i brinula za njihov uspjeh i njihov povratak.

Pokopana je 2. listopada u grobnici sestara na Mirogoju.

NEBESKO SE SA ZEMALJSKIM POVEZUJE, LJUDSKO SE S BOŽANSKIM ZDRUŽUJE

Hodočastiti – pisati svjetlom

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

P očet ću s posve osobnim razmišljanjem – ne zamjerite mi. Bio sam na biskupijskom hodočašću u Mariji Bistrici, koje je već više od deset godina posljednji vikend u rujnu. Bilo je vremena kada je bilo i dvadeset pet autobusa, a eto došlo vrijeme kada je i pet puno. Lijepo je što nam je Hrvatsko Nacionalno svetište ostavilo termin i svake godine u svom izdanju objavljuje: Hodočašće bačkih Hrvata. Na početku mise rektor Svetišta uz pozdrav hodočasticima podsjetio me je i na moju ulogu prije dvadeset pet godina u Mariji Bistrici. Naime, te godine se održavao Nacionalni euharistijski kongres i završna svečanost TRINAEST STOLJEĆA KRŠĆANSTVA U HRVATA.

MILOSNO STRUJANJE

Tada sam bio jedan od »bitnih« čimbenika u organizaciji toga veleslavlja pred oko pola milijuna hodočasnika. Bio sam, naime, predvodnik ceremonija. Župnik me je tada zapazio i zapamtio. Dok je on »i previše hvalio« moju ulogu, sjetio sam se tog Kongresa. Jedna slika mi je ostala u duši i sada ću vam je ispričati. Nakon dva dana i dvije noći rada, vodio sam ceremonije i konačno je bilo završeno. Svi kardinali i biskupi, uzvanici, povukli su se na svečani objed. Bio sam pozvan i ja, ali je na oltaru ostao milosni kip Bistričke Gospe, a ispod oltara u sakristiji veliki broj posuda s Presvetim što je ostalo od pričesti. Tadašnji đakon, a sadašnji biskup *Košić*, i ja ostali smo ipak čuvati kip i Presveto. U jednom momentu đakon je otišao. Ja sam stavio jednu ruku na kip, a drugu ruku na posude s Presvetim i zaspao sam. Ne znam tko, ali mi je kasnije stigla slika gdje spavam raširenih ruku. S jedne strane Gospa, s druge strane Isus. Umoran i prepušten tom »milosnom strujanju«. To mi je najljepši doživljaj Kongresa i najveća nagrada rada, spavati u takvom »društvu«. Za mene je Bistrica od toga vremena ostala kao poziv i sjećanje. Vjerojatno i naši hodočasnici doživljavaju nešto od toga »lijepoga sna pred Gospom i Isusom« i ne štete bdjeti cijelu noć. Međutim, ipak me zaboli srce kad moram iz godine u godinu reći Mariji: I danas nas je manje... Hoće li možda jednoga dana dugi put od preko četiristo godina hodočasnika iz Bačke nestati? Ostavimo Božjoj providnosti ovo pitanje i odgovor.

Žarko sunce divno

čudo gleda, gdje slab

čovjek slabe krije-

pi ljude da im snaga

slična Bogu bude.

Svaki hodočasnik –

pričesnik postaje Bo-

gonosac da svijetom

pronese Kristovu lju-

bav i Kristov mir.

NA RUŠEVNOM STABLU NOVA BILJKA: MLADI

Drugi doživljaj – oprostite, opet osoban – iz Bistrice sam se uputio u Veneciju. Bilo je tamo jedno strogo stručno ali važno međunarodno savjetovanje. Nije nas bilo puno. Obilježeno je ekumenski i znanstveno. Na blagdan svetih Arkandela navečer u dvadeset i jedan sat suslavio sam s Nadbiskupom misu početka akademske godine u jednom venecijanskom studentskom domu. Dom je smješten, kao i sve u Veneciji, na vodi. Sadašnji dom, igralište i kapela koja je veća od moje župne crkve, u stvari je unutar zidina jedne porušene velike crkve. Bože moj, kome je trebala tako velika crkva? Ostao je svečani portal i mramorni zidovi. Kapela tako velika samo je ostatak, ali ruinirana. Načela ju vlaga i vrijeme. U tom tako oronulom ambijentu raspjevana mladost. Nisam znao da se i mramor raspada. S jedne strane sam bio tužan što smo u »ruševinama crkve«, a s druge strane sam radostan zbog raspjevane mladosti. Venecija propada, to je očito. Propadaju zgrade i mnoge vrijednosti. Postala je meta turista, a ne hodočasnika. Ali ipak na starom ruševnom stablu raste nova biljka: mladi. U duši mi je ostao jedan dio poruke iz homilije. Kako smo u duhu slični anđelima, dopustimo da anđeoska služba koju označuju imena Mihael (tko je kao Bog), Gabriel (Božji glasnik) i Rafael (Božji lijek), budu upisana u naša srca. Nisam znao da je riječ fotografija – fotografirati formulacija teološka i to sa značenjem: »Pisati svjetlom«. Poruka je bila jasna, dopustiti Bogu da svjetlom arkandela pišemo povijest u našim srcima.

Na spomenutom Kongresu pater Duda je rekao: Kad zazvone sva zvona, kad se iz tisuću grla ori Slava Bogu na visini, ili zaufani Jaganjče Božji... daruj nam mir, imate dojam da prisustvujete nebeskoj euharistiji Ivanove Apokalipse. Čas posvećenja, čas smjerne tišine i dubokog klanjanja. I zamalo sav taj silni svijet pjeva himnu djece Božje, himnu bratstva svih ljudi: Oče naš... i eto nas kod pričesti... tko mene jede, ljubiti će ga moj Otac, k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti... tu smo doista u srcu hodočašća. Nebesko se sa zemaljskim povezuje, ljudsko se s Božanskim združuje. I tu je mjesto da ponovimo stihove pjesnika: Žarko sunce divno čudo gleda, gdje slab čovjek slabe krije pi ljude da im snaga slična Bogu bude. Svaki hodočasnik – pričesnik postaje Bogonosac da svijetom pronese Kristovu ljubav i Kristov mir.

TOPLO PREDJELO – JUHA OD POVRĆA I MESA

Potrebno: 1 file pilećih prsa, 200 grama graška, 4-5 grančica peršina, glavica luka, 3-4 mrkve, 3-4 peršina, 1 tikvica, 4 žlice maslinova ulja, sol, vegeta.

Priprema: Meso izrezati na kockice, kao i povrće. Na maslinovu ulju kratko pirjati luk, izrezane tikvice, mrkvu i peršin, kao i grašak. Miješati i pirjati nekoliko minuta. Dodati meso, također pirjati nekoliko minuta, te zaliti kipućom vodom, dodati vegetu i sol po okusu. Kuhati na srednjoj vatri oko 30 minuta. Na kraju kuhanja dodati nasjeckano lišće peršina, pa još prokuhati oko 5 minuta. Služiti toplo.

GLAVNO JELO – PILETINA S TIKVICAMA

Potrebno: 1 pileće bijelo meso, 2 manje tikvice, 2 manja krumpira, veza šparoge, 1 čen češnjaka, 1 limun, bosiljak, sol, papar, vegeta i ulje.

Priprema: meso narezati na tanke štapiće i pirjati u tiganju s malo vode, ulja i narezanim češnjakom. Krumpir oljuštiti, te narezati na kockice i dodati u tiganj. Pirjati uz dolijevanje vode dok krumpir ne omekša. Kada je gotov, dodati šparogu i tikvice prethodno očišćene od sjemenki i narezane na štapiće. Začiniti po okusu. Povremeno miješati dok tečnost ne uvrije. Dodati bosiljak i sok od limuna.

Uz ovo jelo možete služiti i kuhanu rižu.

DESERT – PITA S JABUKAMA

Potrebno:

za kore: 200 g brašna, 100 g maslaca, 100 g šećera

za nadjev: 2 žlice brašna, malo soli, 150 g šećera, jaje, šalica kiselog vrhnja, 800 g ribanih jabuka, 2 žlice maslaca

za dekoraciju: 80 g šećera, 40 g brašna, žlica cimeta i 2 žlice rastopljenog maslaca

Priprema: Za donju koru sjediniti brašno, maslac i šećer. Posebno izmiješati brašno, sol i šećer. U zasebnoj posudi umutiti jaja s vrhnjem, te dodati prethodno umućenoj smjesi od brašna. Dodati naribane jabuke. Na namazani pleh staviti koru, pa sipati masu s jabukama i peći oko 15 minuta na 200 stupnjeva. Smanjiti na 180 i peći još 30 minuta. Ponovno povećati temperaturu na 200 stupnjeva, a u međuvremenu napraviti dekoraciju.

Pomiješati šećer, brašno i cimet s rastopljenim maslacom i posuti preko kolača, te vratiti u pećnicu na 10 minuta.

Plodovi jeseni kao ukras

Ljetni mjeseci su prošlost, iako još uvijek tijekom dana zna biti lijepo i sunčano vrijeme. Jesen i plodovi jeseni su svugdje oko nas. Dok odrasli negoduju zbog lišća koje leti sa svih strana, djeca se vesele svim plodovima jeseni, pa tako i suhom i opalom lišću. Kako biste razveselili svoje ukućane, bar neke, možete dio jeseni unijeti i u svoje domove.

Vrijeme je da jesen potakne i vašu maštu. Iskoristite toplinu i boje jeseni za stvaranje novog, opuštajućeg ambijenta. Potrebno je samo

malo vremena, mašte i volje. Djecu možete upostili da vam prikupe razne plodove jeseni, te se tako zabavite, a vaš dio neka bude sve tu uklopiti. I ovaj dio posla je jednostavan. Potreban vam je veći jednobojni tanjur ili neka plića košarica, ili jednostavno obična boca. Po vašoj mašti posložite sve plo-

dove na tanjur, tako da se svaki plod može vidjeti i uočiti. Plodove koje možete koristiti su: suho lišće raznih boja, jabuka, kruška, dunja, ukrasne tikvice, kukuruz, kesten, orah, žir...

Ukoliko nemate odgovarajuće posude, možete jednostavno u vazuu staviti nekoliko suhih listova raznih boja, koje će vas podsjećati na jesen.

EVO NEKOLIKO SAVJETA:

Jesenski tanjur - Da biste napravili ovu lijepu jesensku dekoraciju potreban vam je jednobojan veći tanjur i nekoliko jesenskih plodova. Poredajte najprije na tanjur suho lišće, izbirajte lišće lijepih boja i oblika koje je već opalo. Zatim na lišće postavite malu dekorativnu tikvicu, a oko tikvice poredajte orahe, lješnjake i kestenove. Jesenskim tanjurom ukasite dnevnu sobu, trpezariju ili predsoblje, a možete ga postaviti na stol, komodu ili policu.

Vaza od bundeve - Malu, zrelu bundevu otvorite nožem tako što ćete oko drške isjeći krug. Zatim većom žlicom izvadite sjemenke i mekani sadržaj iz sredine i vaza je gotova. Po želji u bundevu možete složiti ikebanu od svježeg ili suhog cvijeća, dekorativnog lišća, liane, grančice s bobicama i slično.

Piše: dr. Marija Mandić

Mucanje

Mucanje je najpoznatiji komunikacijski, ali i govorni poremećaj, koji se najčešće javlja između druge i pete godine života, jer je upravo to razdoblje u kojem dijete ubrzano usvaja govor i jezik. Učestalost pojave mucanja među djecom predškolske dobi je 2,4 posto i tri puta se češće pojavljuje kod dječaka nego kod djevojčica. Većina djece ipak preraste mucanje te se procjenjuje kako manje od 1 posto odraslih muca.

Mucanje je poremećaj govora u kojem je normalan tijek govora prekinut čestim ponavljanjem ili produljivanjem govornih zvukova, slogova ili riječi, ili, pak, osoba ne može početi govoriti riječ. Prekidi u govoru mogu biti praćeni učestalim treptanjem očiju, drhtanjem usana i/ili čeljusti ili drugim neobičnim oblicima ponašanja koje osoba koja muca radi dok pokušava govoriti. Određene situacije, kao što su govor ispred više ljudi ili razgovaranje preko telefona često pogoršavaju mucanje, dok neke druge situacije, kao što su pjevanje ili govor nasamo, često popravljaju poremećaj.

Točan mehanizam kako nastaje mucanje nije poznat, ali znanstvenici pretpostavljaju nekoliko uzroka. Postoji razlog za vjerovanje da su mnogi oblici mucanja genetski određeni. Dva najzanimljivija oblika mucanja su fiziološko (»normalno«) mucanje i traumatsko mucanje.

FIZIOLOŠKO MUCANJE

Obično se javlja u uzrastu od druge do pete godine, kada je dijete suočeno s mnoštvom novih riječi, kao i s apstraktnim pojmovima, čije značenje ne poznaje. Tada može ponavljati početne glasove, slogove ili riječi, zastajkivati, oklijevati ili

produžavati glasove. U ovom slučaju treba biti strpljiv s djetetom i ne obraćati pozornost na njegovo zamuckivanje. Ipak, ako je teškoća prisutna više od dva tjedna, obvezno se obratite logopedu za pomoć.

TRAUMATSKO MUCANJE

Ovaj oblik mucanja nastaje iznenada i naglo, dan-dva nakon nekog događaja, jakog stresa ili traume. Može se javiti u svakom uzrastu, ali najčešće između prve i treće godine, zatim između šeste i sedme godine, te u pubertetu. Uzrok ovog mucanja je uvijek neka traumatična situacija. Ukoliko i ovo mucanje potraje, roditeljima se savjetuje da se što prije jave logopedu za savjet, kako bi se spriječio razvoj kroničnog mucanja i/ili pojačavanje nastalih simptoma.

LOGOPEDU SE TREBA JAVITI UKOLIKO:

- posumnjate, ali ne možete ustanoviti je li riječ o mucanju ili tek prolaznim smetnjama izgovora

· kod djeteta postoje određeni problemi, a netko od uže obitelji ima problema s mucanjem

· dijete pokazuje znakove frustracije ili je jako uznemireno zbog svog govora

· dijete odrasta u dvojezičnoj sredini i mucanje se ispoljava u njegovom materinjem jeziku

· dijete izbjegava govorne situacije i teško izražava svoje misli pretočene u govor

· ako ste zabrinuti i/ili nesretni zbog djetetova govora.

KAKO KOMUNICIRATI S DJETETOM KOJE MUCA?

Razgovarati polako i opušteno, ali pritom zadržati prirodan tijek govora. Koristiti jednostavne riječi i izgovarati ih pravilno.

Mucanje prihvatiti kao djetetov način govora i nikako ne dopustiti da dijete pomisli da vjerujemo da je mucanje nešto pogrešno.

Ne kritizirati djetetov način govora, ne ispravljati ga, ne izgovarati riječi umjesto njega niti tražiti od njega da ponovi riječ ili rečenicu na kojoj se pojavilo mucanje.

Prilikom razgovora potrebno je smireno slušati što dijete govori bez požurivanja i opominjanja, a na svako djetetovo pitanje dati razumljiv i smiren odgovor.

Uvijek ga gledati u oči dok govori. Prirodno držanje djetetova sugovornika pomoći će mu svladati poteškoće.

Uputiti osobe iz djetetove okoline i odgojiteljice u vrtiću tako da budu upoznate s djetetovim problemom, kako bi mu pomogle da se uklopi.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

TJEDAN DJEČJIH PRAVA

Tražim svoje pravo!

Moto ove manifestacije »Bit će pravde na svijetu i znanja i ljepote, djeca će spasiti planetu od mržnje i prostote«

Dragi moji čitatelji!

U sklopu dječjeg tjedna koji je namijenjen svima vama, organizirani su razni posjeti, sportske aktivnosti, školska natjecanja i mnoga druga zanimljiva događanja. Čak su i odrasli ovog tjedna malčice drugačiji, nekako imaju više razumijevanja za djecu, njihove šale i smicalice.

Ova manifestacija treba odraslima skrenuti pažnju na osobnost dječjeg svijeta, te da i odrasli misle i brinu o djeci i vašim pravima. Ove se godine ova manifestacija obilježava po 56. put.

Prava ima puno i mogli bi ih nabrajati do sutra... no, najvažnije je da svako dijete ima mamu i tatu, da ima odjeću i obuću, da ima što jesti, te ono najvažnije, da ima ljubavi na pretek.

Ono što je također bitno jest da i odrasli zastanu i poštuju dječja prava.

Dječji se tjedan održava svake godine u prvom punom tjednu listopada, zato je ove godine počeo u ponedjeljak 5. listopada, i završava u nedjelju 11. listopada. Tada je pozornost najšire javnosti usmjerena prema stanju, pravima i potrebama djece. Djeca u tim danima, prema svojim željama i izboru, samostalno i uz pomoć odraslih provode vrijeme u odabranim igrama, priredbama i stvaralačkim aktivnostima.

Sva djeca bez iznimke, bez razlike ili diskriminacije na osnovi – rase, boje kože, spola, jezika, religije, političkih ili bilo kojih drugih uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovinskog stanja, rođenja ili nečeg drugog, imaju pravo na dječja prava.

Nažalost, ne poštuju svi ova prava, pa su neka djeca nesretna, jer se njihovi roditelji ili neki drugi ljudi ne brinu za njih i ne pokazuju im da ih vole. Svima želim da imate puno pravo na sva dječja prava, te da budete voljeni i da volite.

UČENICI KUHAJU ZA NASTAVNIKE

Ove godine posjetili smo učenike OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu, koji su i ove godine na zanimljiv način obilježili ovaj tjedan. U ponedjeljak su kao i prijašnjih

Vrijedni mali kuhari

POBJEDNICI

Stručni žiri činili su: ravnateljica škole Ljiljana Dulić, tajnica škole Branka Kovačić i pravnica škole Maja Popin. Treće mjesto u kuhanju kotlića su osvojili – VII razred s razrednicom Gordanom Damjanović i VIII/b - hrvatski odjel, s razrednim starješinom Robertom Papom, drugo mjesto su osvojili – VIII/a s razrednim starješinom Željkom Vignjevićem i V/b s razrednicom Tanjom Stantić. Prvo mjesto su osvojili – V/a s razrednicom Tijanom Novaković i VI/a s razrednicom Terezom Vidaković Mukić, koji su koristili neki neidentificirani tajni sastojak koji ih je doveo do pobjede. Svi su dobili prigodne darove i diplome. Nakon ručka, gulaša kojeg su skuhalo, svi sudionici su se zasladovali kolačima.

godina kuhali kotlić, no ovoga puta nastavnici su bili pomoćnici, a učenici kuhari. Svaki viši razred (5.-8.) je kuhao svoj kotlić, dok su niži razredi (1.-4.) s učiteljicama pravili kolače.

Stariji učenici su u goste pozvali mlađe učenike, na kotlić, a oni bi im donijeli kolače, te su se na taj način svi skupa družili i fino najeli, a razmijenio se i po koji recept.

»Cijeli ovaj tjedan je namijenjen djeci. Kod nas u školi je isplaniran svaki dan te će djeca imati sportski dan, kada će ujedno biti i jesenski kros, zatim turnir u malom nogometu, odbojci kao i druge sportske aktivnosti. Bit će i kviz znanja, predstave o nenasilju, posjetit će Gradsku knjižnicu, muzej i vidikovac, učenici će biti nastavnici, a nastavnici učenici. Jedan dan će biti i »ponovno radi kino«, kada će djeca ići u naše malo improvizirano kino, za koji smo napravili i ulaznice. Svakako, ovo je njima, a i nama, zanimljiv i nesvakidašnji tjedan«, objasnila je *Tanja Stantić*, razrednica V.b razreda – hrvatskog odjela.

U VIII.b razredu, koji je također hrvatski odjel, glavni kuhar je bio *Josip Dulić* uz pomoć razrednika, nastavnika tehničkog odgoja *Roberta Papa*. Kako je rekao kuhar Josip oni su skuhalo dva kotlića od 8,5 kg mesa, a kuhali su za svoj i za prvi razred, te su kasnije pozvali i djecu iz vrtića.

Učiteljica I. i III. razreda na hrvatskom jeziku *Verica Farkaš* kaže: »Mi smo svi skupa pripremali kolače, pravili smo pitu od jabuka. Djeca su sama ribala jabuke, čak su neki donijeli i naribane. Mislim da smo napravili fini kolač i da će se svidjeti našim prijateljima«.

Od ove godine u sklopu OŠ »Vladimir Nazor« postoji i vrtić na hrvatskom jeziku. S djecom radi odgojiteljica *Svetlana Čović* koja nam je rekla da u grupi ima šestoro djece, te da se grupa zove »Leptirići«. U OŠ »Vladimir Nazor« ima ukupno 33 učenika koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. U I. razredu ima 4 učenika, u II. i III. po 5, u IV. 2, te su kombinirani odjeli I. i III., kao i II. i IV. U višim razredima u V. ima 3 učenika, u VI. i VII. razredu nema nastave na hrvatskom jeziku, dok u VIII. ima 14 učenika.

Željka Vukov

Hrckovi crteži

Dario Tumbas, II.e OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Srđan Osmanović, II.e OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Đurđina Sudarević, II.e OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Gašenje vatre

Mališani kod gradonačelnika

Djeca iz nekoliko vrtića PU »Naša radost«, među kojima su bili i mališani Dječjeg vrtića »Marija Petković« u sklopu Tjedna dječjih prava posjetili su Gradsku kuću u Subotici i imali svečani prijem kod gradonačelnika *Saše Vučinića*. Djeca su ovom prigodom otpjevala pjesmicu »Danas nam je divan dan« i time iznenadila gradonačelnika i poželjela mu sretan rođendan. Djeci su se obratili gradonačelnik Subotice *Saša Vučinić*, zamjenik predsjednika Skupštine Grada *Slavko Parać* i član Gradskog vijeća zadužen za obrazovanje *Slobodan Čamprag*.

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Obnova nasipa u Plavni nakon poplave 1965.

Plavna je jedno od manjih sela u Općini Bač. Leži jugozapadno od Bača na udaljenosti od 10 km. Dunav je od sela udaljen oko 3 km, tako da je Plavna najbliža Dunavu od svih okolnih mjesta, osim Bačkog Novog Sela. Između sela i Dunava na zapadu prostire se Plavanjski rit, koji je u prošlosti često plavljen i ugrožavan plitkim podzemnim vodama. Izgrađeni nasipi i prokopani kanali više ne dozvoljavaju izlivanje Dunava.

Ipak, Plavna je u svojoj prošlosti doživjela nekoliko poplava Dunava o kojima je svojevremeno pisao plavanjski kroničar *Josip Basler*:

»1770. godine, pokraj ostalih sela, i Plavnu je snašla osobita nevolja. Dunav je nabujao u tolikoj mjeri da je poplavo selo, a stanovnici su bili prinuđeni napustiti svoje domove i potražiti spas na višim mjestima.

Godine 1876. selo je zadesila katastrofalna poplava. Još prije proljeća i cijelo proljeće, rijeke su nabujavale do dotada nezapamćene visine i na mnogim mjestima prerale obrambene nasipe. Veliki je broj obitelji izgubio svoju kuću, imovinu i blagostanje. Do poplave je došlo 2. ožujka, kada je voda kod Bogojeva probila nasip.

U proljeće 1924. godine, kao i 1926. godine, poplava je selu i njegovom stanovništvu ponovno nanijela ogromnu štetu, jer je i jedne i druge godine uništila cjelokupne usjeve u ritu, kao i mnogobrojnu divljač. Zemlja preko cijele godine nije bila obradiva. Voda je porušila

i odnijela sve ritske zgrade i salaše, pa je i u selu porušila rubne kuće do kojih je dopirala voda.

Godine 1942. poplavom je porušeno do temelja naselje Nikolajevo, smješteno pokraj kanala kod Plavne.

Pred nama je fotografija nastala nakon posljednje velike poplave u lipnju 1965. godine. Na njoj smo prepoznali samo nekoliko osoba iz Plavne, koje rade na saniranju, podizanju i učvršćivanju nasipa, nakon dramatične obrane od vodene stihije. Među ostalima, to su:

Vinca Marijanov, Mata Maroš, Joza Margić, Đura Maroš, Laza Stanković i Marinko Carić, koji nam je jedini još mogao pomoći u prepoznavanju ovih ljudi.

Većina ljudi s fotografije bili su uposleni u Vodnoj upravi, a oni koje nismo prepoznali, vjerojatno su došli iz drugih mjesta.

Poplava 1965. godine je pokazala da obrambeni nasipi pokraj Dunava nisu pouzdani branitelji zemljišta, imovine i ljudi, kako na području Općine Bač, gdje je poplava načinila najveće štete, tako i mnogo

šire. Zbog toga je Skupština AP Vojvodine 1966. godine donijela Odluku da se nasipi na teritoriju Općine, a i šire, pojačaju i povise za oko 0,5m, što je i učinjeno. Smatra se da je teritorij Općine Bač nakon toga zaštićen od poplava. Fotografija i u ovom slučaju možda govori više od riječi.

Lit.: Josip Basler, Plavna, Povijesna grada, Subotička Danica, kalendar za 1988. godinu; dr. Ž. Bogdanović, Općina Bač, Geografska monografija, Novi Sad, 1985.

Zvonimir Pelajić

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

Subotica: Obrisi grada

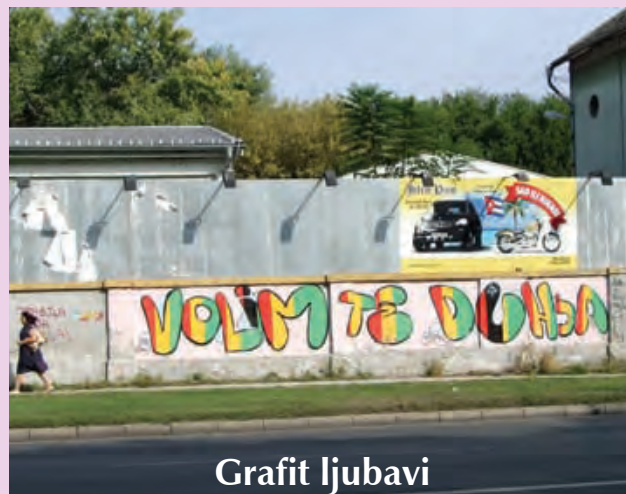

U NEKOLIKO REDAKA

Nedoumica

Eto kakvo je ovo naše miholjsko, indijansko ili bablje ljeto, kako na različite načine zovu toplu jesen koja i dalje drži visoke temperature. Istina, u podne i sredinom dana je toplo, ali zato su jutra i večeri »dobrim friška«, pa se mora poprilično razmisliti kako se odjenuti a da se ne smrzneš ili ne »skuhaš«. Ili obratno...

FOTO KUTAK

Grafit ljubavi

KVIZ

The Beatles

Koje godine i gdje su se upoznali John Lennon i Paul McCartney?
Tko su bili članovi sastava?
Kako se zvao njihov menadžer?
Koji je bio njihov prvi singl, a kako se zvao njihov prvi album?
Koja su njihov dva posljednja albuma?
Kada su se The Beatles i službeno raspali?
Koje godine je ubijen John Lennon, a koje je umro George Harrison?

1957. godine u školi Quarry Bank Grammar
John Lennon, Paul McCartney, George Harrison, Ringo Star - glavna
postava i Pete Best i Stuart Sutcliffe (prijašnji članovi)
Brian Epstein
Love Me Do (1962) i Please, Please Me
Abbey Road (1969) i Let it be (1970)
1970. godine
Lennon je ubijen 1980. godine, a Harrison je umro 2001. godine

VICEVI

Muškarci su kao:

PUŽEVI: Imaju rogove, sline, vuku se i misle da je kuća njihova
MIKROVALNA PEĆNICA: Zagriju se za 15 sekundi
DUPINI: Priča se da su inteligentni, ali to još nitko nije dokazao
JASTOZI: Sve valja osim glave
SPERMATOZOIDI: Samo jedan od milijun je od neke koristi

Idu tri luđaka prugom:

- Uh, koliko je stuba – kaže prvi.
- Ma i rukohvat je nisko – dodaje drugi.
- Nema veze, evo stiže lift – radosno će treći.

OPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKA PALANKA - II. RAZRED

Susret riješen već u prvom poluvremenu

PLAVNA - U četvrtom kolu prvenstva u okviru Općinske nogometne lige Bačka Palanka - II. razred, Sloga je na svom igralištu izgubila od NK Karadorđeva iz Karadorđeva rezultatom 2:0. Gosti su već u prvih petnaestak minuta zabili oba zgoditka i dominirali terenom cijelo prvo poluvrijeme. Moglo bi se reći da je taj dio utakmice igran na jedna vrata. Sloga nije imala niti jednu šansu, a svi igrači su se koncentrirali isključivo na obranu.

U drugom poluvremenu igra je poprimila karakter prave utakmice. Ulaskom tri nova igrača Sloga je dobila krila, postala je ofenzivna i nadmoćna, ali igrači nisu uspjeli realizirati niti jednu od brojnih šansi. Tako je konačan rezultat ostao iz prvog poluvremena: Sloga – Karadorđevo 0:2.

U pomalo oštroj utakmici sudac je korektno obavio svoj posao dodijelivši opravdano nekoliko žutih kartona. U sljedećem kolu Sloga gostuje u Neštinu, gdje će igrati utakmicu s domaćim NK Neštinom, koji nije tako jaka ekipa kao NK Karadorđevo.

Sloga: Čuport, Nonković, Elesin (Probojčević), Ljajić, Tučev (Pupovac), Ž. Nikolić, B. Nikolić, Stojanović (Krstin), Gajić ml., T. Nikolić, Adamović. Ostali rezultati 4. kola: Krivanj - Labudnjača 9:0; Mladost MB - Neštin 1:1; Bački Hajduk - Naša Zvezda 0:0.

Z. P.

BOČANJE

Talentirani Butorac

SOMBOR - Na velikoj sceni, odnosno Svjetskom bočarskom kupu za igrače do 14, 18 i 23 godine, *Srdan Butorac* iz Bočarskog kluba Sombor postigao je veoma dobar rezultat, osiguravši plasman selekciji na peto mjesto. Ovaj izuzetno talentirani bočar, s četrnaest godina četvrti senior u zemlji, još jednom je na djelu pokazao prave majstorije. U znak priznanja za sve ono što je u Monaku demonstrirao, proglašen je za najboljeg igrača Svjetskog kupa do 14 godina.

KUĆA NOGOMETA

Postavljen kamen temeljac

STARA PAZOVA - Na lokaciji rasadnika Brest u Staroj Pazovi u četvrtak, 1. listopada, postavljen je kamen temeljac za izgradnju kuće nogometa, koja bi trebala biti završena u idućih godinu dana. Predsjednik Nogometnog saveza Srbije *Tomislav Karadžić*, ministrica omladine i sporta u Vladi Republike Srbije *Snežana Samardžić-Marković* i predsjednik Općine Stara Pazova *Goran Jović* položili su kamen temeljac kuće nogometa.

Svečanoj ceremoniji nazočan je bio i predsjednik Olimpijskog komiteta Srbije *Vlade Divac*, predstavnici UEFA i FIFA *Paskal Tores* i *Eva Paskije*, predstavnici Vlade Srbije, Izvršnog vijeća Vojvodine, funkcionari lokalne samouprave i brojni sportisti i sportski radnici.

Na površini od 12.000 m², prema riječima predsjednika NSS *Tomislava Karadžića*, za godinu dana treba niknuti šest travnatih terena s rasvjetom, teren koji će biti pokriven umjetnom travom i stadion s 3000 mjesta, hotel sa 65 soba, zgrada za medicinsko osoblje, bazeni, teniski tereni i sportska dvorana. Za izgradnju ovog sportskog objekta u prvoj fazi bit će neophodno oko 10 milijuna eura.

»Sljedeće godine u isto vrijeme nadam se da ćemo svi doći na otvorenje našeg sportskog centra. Imam obećanje i predsjednika države da će biti uz predsjednike *Blatera* i *Platinija* na otvorenju ovog kompleksa«, kazao je *Karadžić*.

Ministrica *Snežana Samardžić-Marković* ocijenila je da se nogomet mora njegovati, jer je to nacionalni interes.

Paskal Tores rekao je da je današnji čin dokaz da nogomet može pobijediti i kada je teško i demantirao glasine da UEFA razmišlja kazniti Partizan zbog smrti navijača *Tuluza Brisa Tatona*.

Predstavnicu FIFA *Eva Paskije* ocijenila je kako je današnji dan značajan za nogomet u Srbiji i prenijela želju predsjednika FIFA *Josefa Blatera* da objekt, kada bude izgrađen, bude otvoren za sve.

Predsjednik općine Stara Pazova *Goran Jović* izrazio je zadovoljstvo što će Stara Pazova dobiti najljepši sportski centar u Europi.

»Našu općinu trese nogometna groznica, jer će ovaj centar ostati za buduća pokoljenja. Kao općina otvorenog srca, srećni smo što oči svjetske nogometne javnosti gledaju u Staru Pazovu. Vjerujem da ćemo dobiti najljepši sportski centar u Europi.«

Nacionalna kuća nogometa je investicija vrijedna preko 10 milijuna eura, a novac su osigurali FIFA i UEFA u visini od oko 3 milijuna eura, Vlada Srbije osigurala je 3.100.000 eura, a ministar za infrastrukturu *Milutin Mrkonjić* je obećao besplatne radove na prilaznim cestama i donaciju od 500.000 eura, dok je općina Stara Pazova besplatno ustupila zemljište.

I. R.

RUKOMET

Dvije pobjede i poraz

STANIŠIĆ - Nakon pobjede nad Horgošom i Ruskim Krsturom RK Stanišić ubilježio je i prvi poraz od ekipe iz Prigrevice. Utakmica je igrana u Prigrevici u nedjelju, 4. listopada, i završena je pobjedom domaćina rezultatom 23:20.

S. T.

NOGOMET: MEĐUOPĆINSKA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

Nova pobjeda Dinama iz Sonte

SONTA - U devetom kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula sončanski NK Dinamo bio je domaćin Graničaru iz Gakova. Po sunčanom vremenu idealnom za igru plavi su sigurno, rezultatom od 4:1, osigurali nova tri boda. Nogometaši obiju momčadi krenuli su žustro, ali korektno, od prve minute. Prvu ozbiljniju prigodu zabilježili su gosti već u desetoj minuti, kad se zatresla greda domaćina, a odbijena lopta završila je u rukama vratara *Stančića*. Dinamovci poslije ove prigode gostiju kreću u ozbiljnije napade i već u 15. minuti zgoditkom *Andrašića*, jedinim u prvom poluvremenu, dolaze u vodstvo od 1:0. Nakon kratkotrajne početne inicijative gostiju u drugom poluvremenu, Dinamovci preuzimaju konce igre i zgodicama *Brkina* u 51. i pričuve *Durkova* u 72. i 78. minuti dolaze u visoko vodstvo, koje su gosti uspjeli samo ublažiti preko *Stojčića* u 82. minuti. Utakmica je bila oštra, prava prvenstvena, bez ijednog namjernog prekršaja, a jedini opomenut je nogometaš Graničara *Đorđević* zbog psovke upućene sucu *Kiršneru* iz Sombora. Bez sankcija je prošlo nesportsko ponašanje gostujućih nogometaša *Ščekića* i *Mandića*, koji su u više navrata upućivali psovke gledateljima.

Dinamo: Stančić, Bačić, Krstin (Mihaljev), Poturica, Barunov, Tadijan, Gal, Šarac, Kmezić (Đurkov), Andrašić (Dekan), Brkin
 Ostali rezultati: Dinamo (BB) – Sloga 0:1, Dunav – Hajduk 1:7, Panonija – OFK Hajduk 2:7, OFK Metalac – Jedinstvo (R) 3:0, Aleksa Šantić – Terekveš 4:4 i OFK Odžaci – Sport 5:1.

Višenamjenski sportski teren u Maloj Bosni

MALA BOSNA – Svečanim otvorenjem u utorak, 6. listopada, Mala Bosna je dobila višenamjenski sportski teren za mali nogomet, rukomet i košarku, čiju je izgradnju financiralo Pokrajinsko tajništvo za sport i mladež. Ovaj sportski objekt bit će u funkciji razvoja sporta u selu, ali

i adekvatan prostor za obavljanje satova tjelesnog odgoja učenicima OŠ Ivan Milutinović, koji još uvijek nemaju sportsku školsku dvoranu.

D. P.

NOGOMET

VOJVOĐANSKA LIGA

Poraz Bačke

NOVI KOZARCI – Domaća Sloboda je bila prejaka za nogometaše Bačke i nanijela im novi prvenstveni poraz (4:2) na gostovanju u Novim Kozarcima. U sljedećem kolu u nedjelju, 11. listopada, Bačka na svom terenu dočekuje momčad Budućnosti iz Srpske Crnje.

D. P.

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
 POKOPA

Tel.: 024-558-011

Cvjećara:
 Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadorđev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na
 Internetu: www.funero.co.yu
 e-mail: funero@funero.co.yu
 Mogućnost odloženog plaćanja

SUPERLIGA

Spartak ZV – Partizan 1:1

SUBOTICA – Nogometaši Spartaka Zlatibor vode uspješni su na domaćem terenu Gradskog stadiona u Subotici ostati neporaženi protiv favoriziranog beogradskog Partizana (1:1). Rani pogodak *Mirića* donio je vodstvo, ali je sredinom prvoga dijela *Diara* poravnao i postavio konačan rezultat susreta, koji je pratilo blizu 10.000 gledatelja.

Spartak Zlatibor voda: Jovanić, Puškarić, Šarac, Milanković, Popović, Oletu, Mirić (od 84. Mijić) Torbica, Simović, (od 81. Bošković), Misini (od 75. Nosković) i Ubiparip.

D. P.

GRADSKA LIGA SUBOTICE

Đurđin vodi utrku

ĐURĐIN – Pobjedom protiv Poljoprivrednika (3:0) u 5. ligaškom kolu, nogometaši Đurđina BT zauzimaju prvo mjesto na tablici Gradske nogometne lige Subotice s bodom prednosti ispred drugoplasirane momčadi Elektrovojvodine. Golove vrijedne vodećeg mjesta na tablici postigli su Skenderović (2) i Vuković. U sljedećem, 6. kolu, koje će se igrati u nedjelju, 11. listopada, Đurđin TB gostuje kod Male Bosne.

Đurđin: Jukanović, Starčević (Borenović), Peić Tukuljac (Vuković), Madžarević (Spremić), Polovina, Vuković Si., Jakšić, Pasku, Skenderović D., Kurai, Šomodi

Ostali rezultati 5. kola: Bratstvo – Subotica 1:4, Solid – Mala Bosna 2:2, Elektrovojvodina – Lokomotiva 3:0, Hajduk – Sever 1:4, Udarnik – Žednik 1:5

D. P.

Optimal Tours

-Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
 -20 putničkih mjesta
 -49 putničkih mjesta
 -56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/600686
 mob: 065/66 26 144
 069/60 0 886

Banatska 28, 24000 Subotica, 24412 Palić

NOGOMET

Veliko iščekivanje rezultata u Ukrajini

Drugo mjesto hrvatske nogometne reprezentacije u 6. kvalifikacijskoj skupini za odlazak na SP u Južnoj Africi 2010. godine isključivo ovisi o subotnjem rezultatu susreta Ukrajina – Engleska. Ostanu

li izabranici engleskog izbornika *Fabia Capella* neporaženi, Hrvatska treba u srijedu 14. listopada pobijediti Kazahstan i izboriti mjesto u doigravanju. Pobjeda Ukrajincima donosi drugo mjesto u skupini.

D.P.

Pokal UEFA u Osijeku

OSIJEK - Pokal Champions leaguea u četvrtak, 24. rujna, stigao je na središnji osječki Trg dr. Ante Starčevića, zahvaljujući Zagrebačkoj banci, članici Uni Credit Grupe, koja je generalni sponzor europske Lige prvaka, a od 10 do 12 sati bio je izložen znatiželjnim pogledima mnoštva Osječana. I to originalni pokal, dok je replika ostala u vitrinama aktualnog europskog prvaka Barcelone.

Doista su mnogi Osječani imali prigodu vidjeti ga i fotografirati se s najvećim europskim trofejom, kojega su u svojim rukama imali, primjere, *Davor Šuker*, *Alen Bokšić*, *Zvonimir Boban* i *Robert Prosinečki*, naravno braneći boje svojih inozemnih klubova, a tko zna, možda jednoga dana ovaj trofej dospije i u vitrine osječkoga ligaša.

Čuveni UEFA-in pokal već danima putuje Europom, a u Hrvatsku je stigao iz Italije, boravio jedan dan u Rijeci i istarskim gradovima, iz Osijeka se vraća u Zagreb, pa preko Mađarske odlazi u Rumunjsku i Bugarsku. Dio je to promidžbenog projekta UEFA, a specijalni kamion s kabinom od neprobojnog stakla u Osijeku su dočekali policija i zaštitari.

Među posjetiteljima su primijećeni i gradonačelnik Osijeka *Krešimir Bubalo*, te predsjednik Gradskog vijeća *Gordan Matković*, ali moramo reći i to da je *Krešimir Bubalo* odnedavno i predsjednik NK Osijeka, te je spomenuo da su na trgu sasvim slučajno, a njemu će biti čast vidjeti ovaj pokal u vitrinama osječkoga ligaša, čiji su nogometaši na početku novoga prvenstva pri samome vrhu prvenstvene ljestvice.

S. Ž.

TENIS

ATP turnir u Pekingu

PEKING – Teniska karavana ATP-a ovoga tjedna je locirana u glavnom gradu Kine, a bitku za bodove i novčane nagrade vodi i nekoliko hrvatskih i srbijanskih tenisača. *Marin Čilić* i *Ivan Ljubičić* uspjeli su preskočiti prve prepreke, baš kao i *Viktor Troicki*, dok to nije uspjelo *Ivi Karloviću* i *Nenadu Zimonjiću*. *Novak Đoković* bio je slobodan u prvom kolu.

D.P.

RUKOMET

Pobjeda Zagreba CO

BERGEN – Rukometaši hrvatskog prvaka uspješno su startali u prvom susretu skupine C u novoj sezoni Lige prvaka. Na gostovanju u

Norveškoj, Zagreb CO je svladao domaću momčad Fyllingen Handball (29-22) i zabilježio prve europske bodove. Sljedeći protivnik Zagrebaša je švedska momčad Alinsas HK.

D.P.

KOŠARKA

Start NLB lige

Novo izdanje regionalne košarkaške lige NLB u kojoj već godina-ma sudjeluju momčadi iz Hrvatske, Srbije, BiH, Slovenije i Crne Gore, započinje susretima prvoga kola sezone 2009./10., koji se igraju ovoga vikenda. Za naslov najbolje momčadi regije igrat će 14 klubova: Cibona, Zadar, Zagreb, Cedevita (Hrvatska), Partizan, C. Zvezda, Hemofarm, Radnički, FMP (Srbija), Bosna, Široki (BiH), Olimpija, Helios (Slovenija) i Budućnost (Crna Gora).

Parovi 1. kola: Cibona – Široki, Helios – Cedevita, Hemofarm – Radnički, Zadar – Olimpija, Bosna – Zagreb, Budućnost – C. Zvezda, dok je susret Partizan – FMP odložen zbog gostovanja crno-bijelih u SAD.

Partizan – Denver Nuggets 70 – 102

DENVER – U sklopu američke turneje košarkaši beogradskog Partizana odigrali su prijateljski košarkaški susret protiv NBA momčadi Denver Nuggetsa i zabilježili uvjerljiv poraz od 32 poena razlike (102 -70). Najbolji igrač u gostujućoj momčadi bio je *Marić* s 16 poena i 21 skokom.

D.P.

BOČANJE

Srebro i tri bronce na SP

MACON – Hrvatski bočari ponovno su donijeli nekoliko medalja sa Svjetskog prvenstva i potvrdili kvalitetu u ovom tradicionalnom mediteranskom sportu. Najuspješniji je bio par *Roland Marčelja* i *Sebastian Mrvčić*, koji je u štafetnom izbijanju osvojio drugo mjesto i srebrnu medalju. Bronce su osvojili: *Ante Papak* (brzinsko izbijanje), *Gianfranco Santoro* (pojedinačno klasično) i *Marčelja* i *Papak* (klasična igra parova).

D.P.

DAVOR PRČIĆ, KAPETAN HOKEJ KLUBA NA TRAVI »ELEKTROVOJVODINA«

Neizvjesna budućnost

U Subotici više nema niti jednog terena za hokej na travi

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Nekada vrlo trofejni i popularni sport na našim prostorima – hokej na travi, danas proživljava teške dane minimalističke egzistencije u teškim uvjetima treninga i natjecanja. U nedostatku adekvatnog terena za igru, i sama igra je modificirana pa se susreti igraju između 6, umjesto 11 igrača, na znatno manjem terenu. O svemu što je vezano za ovaj dinamični sport, u kojemu

MINI LIGA MINI HOKEJA

Momčad Elektrovojvodine iz Novoga Sada nema niti mali teren, pa svake druge nedjelje gostuju u Subotici i igraju susrete protiv istoimenih rivala iz Subotice.

»Sustav natjecanja u kojemu se sada nalazimo je prvenstvo Vojvodine, točnije skupina Sjever državnog prvenstva iz koje dvije prvoplasirane momčadi osigura-

TRENINZI I UTAKMICE

»Treniramo dva puta tjedno na terenu kod kuglane, dok službene susrete igramo na terenu u Prvomajskoj ulici u Subotici. Imamo dosta djece koja se žele baviti hokejom na travi, mnogo ih je zbilja talentiranih i mogli bi stasati u zbilja dobre hokejaše, ali cijela ova situacija u ovom trenutku je vrlo nezgodna za budućnost ovoga sporta na našim

iz svih navedenih razloga nismo bili prvaci u prošloj natjecateljskoj sezoni, već smo naslov morali prepustiti Elektrovojvodini Novi Sad.

TRADICIJA I KARIJERA

Subotički hokej na travi ima tradiciju dugu više od 50 godina, tijekom kojih su bilježeni zbilja vrijedni sportski rezultati. Najveći uspjeh je osvajanje prvoga mjesta reprezentacije Jugoslavije na Mediteranskim igrama u Splitu 1979. godine, selekcije u kojoj je bilo najviše subotičkih hokejaša iz »Zorke« i »Subotičanke«.

»U toj reprezentaciji je igrao moj otac, a ja sam uz njega i sam počeo igrati hokej uz kojeg sam ostao cijeli život. Igrao sam za tadašnju Zorka Slavicu, potom za Trikotex i, konačno, za Elektrovojvodinu čiji sam današnji kapetan, a svih proteklih godina sam i standardni državni reprezentativac.

DVORANSKI HOKEJ

Paralelno uz hokej na travi, Elektrovojvodina igra i natjecanja u dvoranskom hokeju, koji se igra na parketu, i prošlogodišnji je prvak države u ovoj verziji hokeja.

»Očekuje nas Kup šampiona u dvoranskom hokeju koji će se igrati u veljači sljedeće godine u Bologni (Italija), ali još uvijek ne znamo ni kako ćemo trenirati, niti kako ćemo se zvati. Ukoliko predemo u okrilje Sportskog društva Spartak onda ćemo imati osigurane termine u Dvorani sportova, a prvenstvo u dvoranskom hokeju bi trebalo početi negdje početkom studenoga.

HRVATSKI HOKEJ NA TRAVI

»Mislim da je hrvatski hokej na travi na jednom dobrom putu razvoja, imaju ljude koji su spremni angažirati se na njegovom daljnjem razvoju. Hrvatska ima dvije lige s nekoliko klubova i u sadašnjem trenutku, nakon naše dugogodišnje dominacije, približno smo jednaki po kvaliteti igre.

Davor Prčić i hokejaši Elektrovojvodine iz Subotice

je Subotica godinama dominirala u nekadašnjoj državi, i njegovoj daljnjoj budućnosti razgovarali smo s Davorom Prčićem, kapetanom »Elektrovojvodine«.

»Nažalost, situacija je dosta nezgodna i zbilja ne znam kako će se stvari oko hokeja na travi odvijati u budućnosti. Mi (Elektrovojvodina op.a) smo napravili dvije momčadi, Novi Sad (Elektrovojvodina Novi Sad) je napravio dvije momčadi i sada se natječemo jedni protiv drugih u malom hokeju, koji se igra po sustavu 5 + 1 na terenu u Prvomajskoj ulici u Subotici, jer to je jedina adekvatna podloga za igru«, započeo je razgovor Davor.

vaju sudjelovanje u doigravanju s dvije najbolje plasirane momčad iz skupine Jug, koju čine klubovi s područja Beograda. U biti, s obzirom da ima samo dva kluba, uz dvije pričuvne momčadi koje su oformljene zbog mlađih igrača i njihovog kontinuiteta igre, mi smo se već kvalificirali za sudjelovanje u finalnom doigravanju«.

Dug i diskvalifikacija

Državna reprezentacija je trebala ove godine nastupiti na turniru u Slovačkoj, ali je zbog duga od 10.000 eura diskvalificirana iz natjecanja.

prostorima. Postoji priča o potencijalnoj preregistraciji kluba u HK »Spartak«, putem koje bi on ušao u istoimeno sportsko društvo, ali sve je to još uvijek posve neizvjesno. Naš najveći problem, pokraj financija, je i činjenica kako u Subotici više nema niti jednog terena za hokej na travi, a bez toga je zbilja upitan daljnji opstanak. Upravo

PETAK
9.10.2009.
HRT 1

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Megagradovi: Sao Paulo, dok.serija
 10.41 - Megagradovi: Bombaj, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 2
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Glas domovine
 15.05 - Drugo mišljenje: Stres
 15.35 - Znanstvena petica
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.00 - Hrvatska uživo
 17.45 - Iza ekrana
 18.15 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Glup glupli, američki film
 22.00 - Leo Junek, dokumentarni film
 22.35 - Lica nacije
 23.30 - Vijesti
 23.45 - Poslovne vijesti
 00.00 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 00.55 - Filmski maraton: Oscar i Lucinda, američki film
 03.05 - Filmski maraton: Veliki užitak, francuski film
 04.50 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 05.35 - Oprezno s anđelom

HRT 2

06.50 - Najava programa
 06.55 - Žderonja, crtana serija
 07.15 - Silvester i Čiči, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji vodenkonja: Darak
 --- - Nogalo: Odmor ratnika
 --- - Cipelice lualice: Malakura i jesenski plodovi
 08.03 - Priča o Tracy Beaker
 08.15 - Platno, boje, kist
 08.25 - Puni krug
 08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu
 09.05 - Na prvi pogled, serija

09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Alias 5, serija
 10.45 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta - rukomet, finale OI 2004.: Hrvatska - Njemačka
 12.25 - Lijepom našom: Novalja (1.)
 13.25 - Dragi John 3, serija
 13.50 - Prijatelji 5, serija
 14.15 - Ksena - princeza ratnica 3, serija
 15.00 - Kod Ane
 15.15 - TV vrtić
 --- - Život u obitelji vodenkonja: Darak
 --- - Nogalo: Odmor ratnika
 --- - Cipelice lualice: Malakura i jesenski plodovi
 15.38 - Priča o Tracy Beaker
 15.50 - Puni krug
 16.05 - Izazovi: Iz grada na selo, ciparski dok. film za mlade
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 17.05 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 4, humoristična serija
 19.08 - Simpsoni 17
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Borba za život: Adolescencija, dok.serija
 21.00 - Vijesti na Drugom
 21.15 - Lilly Allen T-mobile In Music festival Jarun 2009.
 22.20 - Buđenje mrtvih 7,
 23.15 - Buđenje mrtvih 7
 00.05 - Borba grabežljivaca, dokumentarni film
 00.55 - Kraj programa

nova

04:45 Lude 70-e, serija
 05:45 Kralj Queensa, serija
 06:45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 07:15 Roary, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji, crtana serija
 07:40 Jagodica Bobica, crtana serija
 08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 08:55 Nova lova, TV igra
 10:25 Rebelde, serija
 11:25 Otvori svoje srce, serija
 12:30 IN magazin
 13:15 Naša mala klinika, serija
 14:15 Provjereno, informativni magazin
 15:15 Crni grom, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV

20:00 Supertalent, talent show
 21:30 Ptica na žici, igrani film
 23:35 U zagrljaju neznanca, igrani film
 01:20 Druga strana bijesa, igrani film
 03:25 Ezo TV, tarot show
 04:25 Američki psiho 2, film
 05:50 IN magazin by Bijele udovice
 06:20 Kraj programa

RTL

07.15 Pink Panther
 07.30 SpužvaBob Skockani
 07.55 Punom parom, kulinarski izazov
 08.20 Korak po korak, serija
 08.50 Princ iz Bel-Aira, serija
 09.40 Astro show, emisija
 11.45 Pod istim krovom, serija
 12.10 Dadilja, serija
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade
 14.40 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.15 Korak po korak, humoristična serija
 16.40 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.10 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Pobijedi Šolu, show
 23.10 Vijesti
 23.20 Porky's, film, komedija
 01.05 Astro Show, emisija

SUBOTA
10.10.2009.
HRT 1

06.20 - Najava programa
 06.25 - reprizni program
 07.00 - Znanstvena petica
 07.30 - Iza ekrana
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Sedam ubojica, američki film
 09.30 - Znanstvene sličice: Prozirno tijelo i ultrazvučna dijagnostika, dokumentarna serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom

13.20 - Prizma, multinacionalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 14.55 - Reporteri
 16.05 - Euromagazin
 16.40 - Vijesti
 16.55 - Kulturna baština: Čuvarice grada
 17.10 - Zdenčar iz Prašćevca, dokumentarni film
 17.45 - Svirci moji, glazbena emisija
 18.35 - U istom loncu, kulinarski show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Dnevnik Bridget Jones: Na rubu pameti, britanski film
 22.00 - Filmski vikend s Kim Basinger: Bijeg, američki film
 00.00 - Vijesti
 00.25 - Filmski maraton: Put za raj, australsko-američki film
 02.15 - Filmski maraton: Izgubljeni na Manhattanu, američki film
 03.45 - Svirci moji, glazbena emisija
 04.30 - U istom loncu, kulinarski show
 05.10 - Oprezno s anđelom

HRT 2

06.45 - Najava programa
 06.50 - Vrijeme je za Disneyja: 101 dalmatinac
 07.15 - Vrijeme je za Disneyja: Legenda o Tarzanu
 07.40 - Na kraju ulice
 08.10 - Ninin kutak
 08.15 - Danica
 08.20 - Leo, serija za djecu
 08.45 - Kokice
 09.15 - Parlaonica
 10.10 - Briljanteen
 10.55 - Gimnazija, serija
 11.45 - Vip Music Club LP
 13.50 - Put oko svijeta kroz 80 vrtova: Sjeverna Europa, dok. serija
 14.50 - KS automagazin
 15.20 - 4 zida
 15.55 - Košarka, NLB liga: Zadar - Olimpija, prijenos
 17.50 - Sportska popuna
 18.05 - Nogomet, kvalifikacije za SP: Ukrajina - Engleska, prijenos
 20.10 - Zabavni program
 20.50 - Nogomet, kvalifikacije za SP: Irska - Italija, prijenos
 22.45 - Sportske vijesti
 23.00 - Dobre namjere, serija
 23.50 - Noć u kazalištu - Marin Držić-Petar

HRT 1, SUBOTA,
10.10.2009. 16.55

KULTURNA BAŠTINA ČUVARICE GRADA

Izniman položaj i smještaj u zaštićenoj luci donijeli su Šibeniku burnu povijest. Za

Zoranić: Glasi iz planina (2008.)

01.10 - Garaža
 01.40 - Kraj programa

nova

06:20 Ezo TV, tarot show
 07:20 Nova lova, TV igra
 08:20 Bumba, crtana serija
 08:35 Power Rangers, serija
 09:00 Superheroj Spiderman
 09:25 Graditelj Bob
 09:40 Winx, crtana serija
 10:05 Dora istražuje
 10:30 Lude 70-e, serija
 11:00 U sedmom nebu, serija
 12:00 Smallville, serija
 13:00 Merlin: Potraga za svetim gralom 2, film
 14:45 Dozvola za ubojstvo, igrani film
 17:10 Vijesti
 17:20 Kod Ane, kulinarski show
 18:10 Bračne vode, serija
 18:40 Lud, zbunjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Daleko od očiju, film
 22:05 Tihi otrov, igrani film
 23:45 Heroj, igrani film
 01:35 Dvostruki obračun, igrani film
 03:10 Policijska pravda, film
 04:45 Gubitnici, igrani film
 06:25 Kraj programa

RTL

06.55 Heroji iz strasti, serija
 08.30 Astro Boy, crtana serija
 09.15 Ulica Sezame, serija
 10.05 Kenny, morski pas
 10.30 Ben 10, crtana serija
 11.10 Tajna čokolade
 12.10 Jedna od dečakija, serija
 12.35 Pobijedi Šolu, show
 15.45 Šetnja u oblacima, igrani film, drama

zaštitu grada podignut je prsten utvrda na kopnu i tvrđava na otoku Ljulevcu, na ulazu u kanal sv. Ante, koja je branila grad s morske strane. Scenaristica: Edda Dubravec
Redatelj: Luka Marotti
Urednica Znanstveno-obrazovnog programa: Edda Dubravec

- 17.35 Zvijezde Ekstra:
Hollywoodski baby boom, zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Bears zločesta ekipa, igrani film, sportska komedija
21.50 Svi su ljudi za Mary, igrani film, romantična komedija
23.55 Izgubljeni u Europi, igrani film, komedija
01.30 Šetnja u oblacima, igrani film, drama

**NEDJELJA
11.10.2009.**

- 05.55 - Najava programa
06.00 - Jelovnici izgubljenog vremena
06.20 - Glas domovine
07.00 - Euromagazin
07.30 - Duhovni izazovi
08.00 - Vijesti
08.10 - Max Emanuel Cenčić u Samoboru
09.15 - Opera box
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.20 - Lewis 3, mini-serija
12.00 - Dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Rijeka: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.40 - Vijesti
16.00 - Doktor Dollittle, film
17.30 - Lijepom našom: Novalja (2.)
18.35 - U istom loncu, kulinarski show
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik

- 20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 - Tužni bogataš, serija
22.10 - Filmski vikend s Kim Basinger: Even Money, američki film
00.05 - Vijesti
00.30 - Lewis 3, mini-serija
02.05 - Skica za portret
02.10 - Garaža
02.40 - Transfer
03.10 - U istom loncu, kulinarski show
03.50 - Lijepom našom: Novalja (2.)
04.50 - Plodovi zemlje
05.40 - Rijeka: More

- 06.35 - Najava programa
06.40 - Dječak i vjeverica
07.05 - Dvostruka zbrka, serija
07.30 - Simon u oblacima, kanadski film za djecu
08.55 - Prijatelji
10.00 - Nora Fora, TV igra
10.50 - Portret mjesta i Crkve
11.00 - Kijevo: Dan zahvalnosti Bogu za plodove zemlje - prijenos mise
12.05 - Biblija
12.20 - Ciklus filmova Katharine Hepburn i Spencera Tracyja: Woman of the Year, američki film
14.15 - Good Woman, britanski film
16.05 - Garaža
16.40 - Magazin nogometne Lige prvaka
17.15 - Hokej na ledu: Medveščak - Alba, prijenos
20.05 - Ljubav je slijepa, film
22.00 - Sportske vijesti
22.10 - Dobre namjere, serija
23.00 - Nove avanture stare Christine 2, serija
23.20 - Dobro ugođena večer
00.20 - Transfer
00.50 - TV raspored

- 07.00 Bumba, crtana serija
07.15 Power Rangers, serija
07.40 Superheroj Spiderman
08:05 Graditelj Bob
08:20 Winx, crtana serija
08:45 Dora istražuje
09:10 Kućanice iz visokog društva, serija
10:10 Zbogom, bivši, serija
11:10 Automotiv, auto-moto magazin
11:40 Magazin Lige prvaka
12:10 Novac, business magazin
12:40 Ulica sjećanja, serija
13:40 H2O: Posljednji

- premier, igrani film
15:20 Daleko od očiju, film
17:30 Vijesti
17:40 Supertalent, talent show
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Nad lipom 35, show
21:00 Ljubavni brodolom, igrani film
22:40 Red Carpet, showbiz magazin
00:00 Trenutak istine, game show
01:00 Televizijska posla, serija
02:00 Sretan kraj, igrani film
04:10 Dražesna Rita, film
05:30 Red Carpet, showbiz magazin
06:40 Kraj programa

- 07.45 Skrivene poruke, serija
08.15 Astro Boy, crtana serija (dvije epizode)
09.00 Ulica Sezame
09.45 Kenny, morski pas
10.15 Ben 10, crtana serija
10.40 Zvijezde Ekstra: Hollywoodski baby boom, zabavna emisija
11.25 Jedna od dečakiju, serija
11.55 Red Bull Air Race: Barcelona, sportsko-dokumentarna emisija
12.25 Moja 3 zida, serija
13.20 Najveći hrvatski misteriji, zabavni talk show
14.20 Loša medicina, igrani film, komedija
16.05 Bears zločesta ekipa, film, sportska komedija
17.55 Odred za čistoću, emisija
18.30 Vijesti
19.05 Ekkluziv, magazin
20.00 Na rubu divljine, igrani film, avanturistički
22.00 CSI: Miami, serija
22.50 Glasnici vjetra, igrani film, ratni
01.10 Svi su ljudi za Mary, igrani film, romantična komedija

**PONEDJELJAK
12.10.2009.**

- 06.10 - Najava programa
06.15 - Drugo mišljenje: Stres
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Megagradovi: Lagos, dokumentarna serija
10.41 - Megagradovi: Frankfurt, dokumentarna serija

- 11.10 - Treća dob, emisija
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 2
14.10 - Vijesti
14.40 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
15.35 - Direkt
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.15 - Potrošački kod
20.50 - Heroji Vukovara: Banijska, dokumentarna serija
21.45 - Proces
22.25 - Otvoreno
23.20 - Vijesti
23.35 - Poslovne vijesti
23.50 - Na rubu znanosti: Jahvina slava
00.35 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
01.20 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija
02.05 - Momci s Madisona 2, serija
02.50 - Skica za portret
03.15 - Heroji Vukovara: Banijska, dok. serija
04.05 - Proces
04.35 - Potrošački kod
05.05 - Oprezno s anđelom, telenovela

- 06.55 - Najava programa
07.00 - Žderonja, crtana serija
07.20 - Silvester i Čiči
07.45 - TV vrtić:
--- - Sjajni izumi Wallacea i Gromita: Snješkomat
--- - Vitaminix: B8 vitamin
--- - Luckaste pačje pustolovine: Patkonogi
08.05 - Čarobna ploča 1 (7.)
08.15 - Platno, boje, kist
08.25 - Kratki spoj
08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu
09.05 - Na prvi pogled, serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Alias 5, serija
10.45 - Početnik u cirkusu, američki film
12.35 - Didak, dokumentarni film
13.30 - Dragi John 3, serija
13.55 - Prijatelji 5, serija
14.15 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija
15.05 - Kod Ane
15.20 - TV vrtić:
--- - Sjajni izumi Wallacea i Gromita: Snješkomat
--- - Vitaminix: B8 vitamin
--- - Luckaste pačje pustolovine: Patkonogi

- 15.40 - Čarobna ploča 1 (7.)
15.50 - Brlog II.
16.20 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
17.05 - Na rubu znanosti: Jahvina slava
17.50 - Fotografija u Hrvatskoj
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 4, humoristična serija
19.08 - Simpsoni 17
19.30 - VIP Music Club
20.05 - TV Bingo Show
21.00 - Bitange i princeze 5, humoristična serija
21.40 - Vijesti na Drugom
21.55 - Momci s Madisona 2, serija
22.45 - Boudou, francuski film
00.25 - Šaptačica duhovima 2, serija
01.15 - Kraj programa

- 04:45 Lude 70-e, serija
05:45 Kralj Queensa
06:45 Fifi i cvjetno društvo
07:15 Roary, crtana serija
07:30 Tomica i prijatelji
07:40 Jagodica Bobica
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:50 Nova lova, TV igra
10:20 Rebelde, serija
11:20 Otvori svoje srce, serija
12:25 IN magazin
13:15 Naša mala klinika, serija
14:15 Najbolje godine, serija
15:15 Ljubavni brodolom, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Gotovčevići-Srušilo se sve, reality show
22:00 Navy CIS, serija
23:00 Vijesti
23:15 Zakon brojeva, serija
00:15 Seinfeld, serija
00:45 Život na sjeveru, serija
01:40 Ezo TV, tarot show
02:40 Ljubav je bol, film
04:25 Kraj programa

- 06.40 Pink Panther
06.55 SpužvaBob Skockani
07.20 Punom parom, kulinarski izazov
07.45 Korak po korak, humoristična serija
08.10 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
09.05 Astro show, emisija
11.10 Pod istim krovom, humoristična serija
11.35 Dadija, serija

12.00 Rat u kući, serija
 12.30 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade
 14.40 Heroji iz strasti, serija (dviije epizode)
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.10 Pod istim krovom, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 James Bond - Dozvola za ubojstvo, igrani film
 22.25 Alien protiv Predatora, film, akcijski horor
 00.10 Vijesti
 00.20 Na rubu divljine, igrani film, avanturistički
 02.15 Astro show, emisija

**UTORAK
13.10.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Normalan život
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Čudesni spas: Lavina kod Montroca, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 2
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Među nama: 150 godina Darwina
 15.35 - Radovin, emisija pučke i predajne kulture
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.15 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Globalno sijelo
 20.50 - Zemlja - moć planeta: Iznimna zemlja, dokumentarna serija
 21.45 - Poslovni klub
 22.25 - Otvoreno
 23.20 - Vijesti
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.50 - Drugi format
 00.45 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 01.30 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija

02.15 - Zakon i red: Odjel za žrtve 9, serija
 03.00 - Čarolija 10, serija
 03.50 - Skica za portret
 04.00 - Globalno sijelo
 04.35 - Poslovni klub
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.45 - Najava programa
 06.50 - Žderonja, crtana serija
 07.10 - Silvester i Čiči
 07.35 - TV vrtić:
 --- Danica i obitelj
 --- Spektakl na livadi: Dan mjehurića od pjene
 --- Kajatan i plava lisica: Vjetrenka
 --- Profesor Baltazar: Doktor za životinje
 08.10 - Navrh jezika
 08.25 - Izazovi: Iz grada na selo, ciparski dokumentarni film za mlade
 08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu
 09.05 - Paulino ljeto, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Alias 5, serija
 10.45 - Zovite me Axel, danski film
 12.05 - Dokuteka - Rajko Grlić: Svaki je čovjek dobar čovjek, dok. film (1971.)
 12.55 - Dragi Johnne 3, serija
 13.20 - Prijatelji 6, serija
 13.40 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija
 14.25 - Kod Ane
 14.40 - TV vrtić:
 --- Danica i obitelj
 --- Spektakl na livadi: Dan mjehurića od pjene
 --- Kajatan i plava lisica: Vjetrenka
 --- Profesor Baltazar: Doktor za životinje
 15.15 - Koga briga?
 15.50 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 16.35 - Drugi format
 17.25 - Nogomet (U-21): Hrvatska - Srbija, 1. poluvrijeme
 18.20 - Vijesti na Drugom
 18.30 - Nogomet (U-21): Hrvatska - Srbija, 2. poluvrijeme
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Čarolija 10, serija
 21.00 - Zakon i red: Odjel za žrtve 9, serija
 21.50 - Vijesti na Drugom
 22.10 - Sudac Dredd, američki film
 23.45 - Šaptačica duhovima 2, serija
 00.35 - Kraj programa

04:45 Lude 70-e, serija
 05:45 Kralj Queensa, serija
 06:45 Fifi i cvjetno društvo
 07:15 Roary, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji
 07:40 Jagodica Bobica
 08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:00 Rebelde, serija
 11:00 Otvori svoje srce, serija
 12:05 IN magazin
 12:55 Naša mala klinika, serija
 13:55 Najbolje godine, serija
 14:55 Kratki spoj 2, film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Batler Bob, igrani film
 22:50 Vijesti
 23:05 Zakon brojeva, serija
 00:05 Seinfeld, serija
 00:35 Život na sjeveru, serija
 01:30 Ezo TV, tarot show
 02:30 Entropija, igrani film
 04:30 Kraj programa

07.15 Pink Panther
 07.30 SpužvaBob Skokani
 07.55 Punom parom, kulinarski izazov
 08.20 Korak po korak, serija
 08.50 Princ iz Bel-Aira, serija
 09.40 Astro show, emisija
 11.45 Pod istim krovom, serija
 12.10 Dadilja, serija
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade
 14.40 Heroji iz strasti, serija (dviije epizode)
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.10 Pod istim krovom, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Najveći hrvatski misteriji, zabavni talk show
 20.55 Beauty Shop, igrani film, komedija
 22.45 Chuck, akcijska serija
 23.45 Vijesti
 23.55 Alien protiv Predatora, film, akcijski horor
 01.30 Astro show, emisija

**SRIJEDA
14.10.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Među nama: 150 godina Darwina
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Čudesni spas: Opsada iranskog veleposlanstva, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 2
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Riječ i život, religijski program
 15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.30 - Najslabija karika, kviz
 18.10 - Kod Ane
 18.30 - Dolina sunca
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Showtime, američki film
 21.45 - Paralele
 22.25 - Otvoreno
 23.20 - Vijesti
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.50 - e-Hrvatska
 00.25 - Znanstvene vijesti
 00.45 - Velemajstor 2, serija
 01.30 - Oprah Show (1147.)
 02.15 - Paralele
 02.45 - Prekid programa radi redovnog održavanja odašiljača
 04.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 05.05 - Oprezno s anđelom, telenovela

06.55 - Najava programa
 07.00 - Žderonja, crtana serija
 07.20 - Silvester i Čiči
 07.45 - TV vrtić:
 --- Ninin kutak: Crtanje uljenim pastelama
 --- Vitaminix: B9 vitamin
 --- Mali crveni traktor: Rodendan
 08.10 - Čarobna ploča 1 (8.)
 08.20 - Glazbeceda: Kontrast
 08.30 - Pročitani
 08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu
 09.05 - Paulino ljeto, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednice

Hrvatskog sabora
 13.30 - Dragi Johnne 3, humoristična serija
 13.55 - Prijatelji 6, humoristična serija
 14.15 - VIP Music Club
 14.50 - Kod Ane
 15.05 - TV vrtić:
 --- Ninin kutak: Crtanje uljenim pastelama
 --- Vitaminix: B9 vitamin
 --- Mali crveni traktor: Rodendan
 15.30 - Koga briga?
 16.05 - e-Hrvatska
 16.40 - Znanstvene vijesti
 17.00 - Nogometne kvalifikacije za SP 2010. - emisija
 17.30 - Nogometne kvalifikacije za SP 2010.: Kazahstan - Hrvatska, prijenos
 19.20 - Nogometne kvalifikacije za SP 2010. - emisija
 20.05 - Zatočeni kninskih zatvora, dokumentarni film (1. i 2. dio)
 21.50 - Vijesti na Drugom
 22.00 - Velemajstor 2, serija
 22.50 - Ciklus azijskog filma: Požuda, oprez - kineski film
 01.25 - Šaptačica duhovima 2, serija
 02.15 - Kraj programa

04:45 Lude 70-e, serija
 05:45 Kralj Queensa, serija
 06:45 Fifi i cvjetno društvo
 07:15 Roary, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji
 07:40 Jagodica Bobica
 08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 08:45 Nova lova, TV igra
 10:15 Rebelde, serija
 11:15 Otvori svoje srce, serija
 12:20 IN magazin
 13:10 Naša mala klinika, serija
 14:10 Najbolje godine, serija
 15:10 Batler Bob, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Luj, zbunjen, normalan
 21:30 Bračne vode, serija
 22:00 Gotovčevići: Srušilo se sve, reality show
 23:00 Vijesti
 23:15 Zakon brojeva, serija
 00:15 Seinfeld, serija
 00:45 Život na sjeveru, serija
 01:40 Ezo TV, tarot show
 02:40 Intervencija, igrani film
 04:15 IN magazin
 04:45 Kraj programa

07.15 Pink Panther	05.55 - Riječ i život, religijski program	06.45 - Najava programa	22.45 - Vip Music Club LP	08.20 Korak po korak, humoristična serija
07.30 SpužvaBob Skockani	07.00 - Dobro jutro, Hrvatska	06.50 - Žderonja, crtana serija	00.45 - Kraj programa	08.50 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
07.55 Punom parom, kulinarski izazov	07.05 - Vijesti	07.10 - Silvester i Čiči		09.40 Astro show, emisija
08.20 Korak po korak, serija	07.10 - Dobro jutro, Hrvatska	07.35 - TV vrtić:	04:45 Lude 70-e, serije	11.45 Pod istim krovom, humoristična serija
08.50 Princ iz Bel-Aira, serija	07.35 - Vijesti	-- -- - Danica i mišić	05:45 Kralj Queensa, serija	12.10 Dadija, humoristična serija
09.40 Astro show, emisija	09.10 - Dolina sunca	-- -- - Profesor Baltazar: Zrak	06:45 Fifi i cvjetno društvo	12.40 Rat u kući, humoristična serija
11.45 Pod istim krovom, serija	10.15 - Čudesni spas: Eksplozija u Brightonui, dokumentarna serija	-- -- - Zeko Peko: Brundova zamka za zeca	07:15 Roary, crtana serija	13.05 Exkluziv, magazin
12.10 Dadija, serija	11.10 - Oprah Show	07.58 - Priča o Tracy Beaker	07:30 Tomica i prijatelji	13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
12.40 Rat u kući, serija	12.00 - Dnevnik	08.10 - Mogu ja!	07:40 Jagodica Bobica	13.45 Tajna čokolade
13.05 Exkluziv, magazin	12.30 - Oprezno s anđelom	08.25 - Izdan crte	08:05 Bumba, crtana serija	14.40 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
13.20 Večera za 5, lifestyle emisija	13.20 - McLeodove kćeri 2	08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu	08:15 Ezo TV, tarot show	16.15 Korak po korak, humoristična serija
13.45 Tajna čokolade	14.10 - Vijesti	09.05 - Paulino ljetno, serija	08:40 Nova lova, TV igra	16.40 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
14.40 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)	14.40 - Trenutak spoznaje	09.30 - Vip Music Club	10:10 Rebelde, serija	17.10 Pod istim krovom, humoristična serija
16.15 Korak po korak, serija	15.35 - Domaći dok. film	10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora	11:10 Otvori svoje srce, serija	17.35 Dadija, humoristična serija
16.40 Princ iz Bel-Aira, serija	16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti	13.30 - Dragi John 3, serija	12:15 IN magazin	18.00 Rat u kući, humoristična serija
17.10 Pod istim krovom, serija	16.20 - Hrvatska uživo	13.55 - Prijatelji 6, serija	13:05 Naša mala klinika, serija	18.30 Vijesti
17.35 Dadija, serija	17.35 - Najslabija karika, kviz	14.15 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija	14:05 Najbolje godine, serija	18.55 Exkluziv, magazin
18.00 Rat u kući, serija	18.15 - Kod Ane	15.00 - Kod Ane	15:05 Nove avanture Pipi Duge Čarape, igrani film	19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
18.30 Vijesti	18.35 - Dolina sunca	15.15 - TV vrtić:	17:00 Vijesti Nove TV	19.35 Punom parom, kulinarski izazov
18.55 Exkluziv, magazin	19.30 - Dnevnik	-- -- - Danica i mišić	17:25 Naša mala klinika, serija	20.00 Jezikova juha, reality show
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija	20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz	-- -- - Profesor Baltazar: Zrak	18:25 IN magazin	20.55 Uvod u anatomiju, dramska serija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov	21.10 - Dossier.hr	-- -- - Zeko Peko: Brundova zamka za zeca	19:15 Dnevnik Nove TV	21.50 Kućanice, serija (dvije epizode)
20.00 CSI, serija	22.00 - Pola ure kulture	15.38 - Priča o Tracy Beaker	20:00 Najbolje godine, serija	23.40 Vijesti
20.50 CSI: NY, serija	22.35 - Otvoreno	15.50 - Kokice	21:00 Trenutak istine, game show	23.50 CSI, serija
21.40 Kost, serija	23.30 - Vijesti	16.20 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija	22:00 Provereno	00.40 CSI: NY, serija
22.30 Stvorenja, znanstveno-fantastična serija	23.45 - Poslovne vijesti	17.05 - Vrijeme za knjigu	23:00 Vijesti	01.25 Kost, kriminalistička serija
23.30 Vijesti	00.00 - Vrijeme za knjigu	17.55 - Rijeku: Rukometne kvalifikacije za EP (Ž): Hrvatska - Nizozemska, 1. poluvrijeme	00:15 Seinfeld, serija	02.10 Astro show, emisija
23.40 Red Bull Air Race: Barcelona, sportsko-dokumentarna emisija	00.55 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija	18.35 - Vijesti na Drugom	00:45 Život na sjeveru, serija	
00.10 Beauty Shop, film	01.40 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija	18.45 - Rijeku: Rukometne kvalifikacije za EP (Ž): Hrvatska - Nizozemska, 2. poluvrijeme	01:40 Ezo TV, tarot show	
01.55 Astro show, emisija	02.25 - Bez traga 5, serija	19.30 - VIP Music Club	02:40 Krvava večera, film	
	03.10 - Skica za portret	20.05 - Gas do daske 2, film	04:15 IN magazin	
	03.25 - Domaći dok. film	21.40 - Vijesti na Drugom	04:45 Kraj programa	
	03.55 - Dossier.hr	21.55 - Bez traga 5, serija		
	04.40 - Pola ure kulture		07.15 Pink Panther	
	05.05 - Oprezno s anđelom		07.30 SpužvaBob Skockani	
			07.55 Punom parom, kulinarski izazov	

ČETVRTAK
15.10.2009.

HRT 1

HRT 2

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,40 sati.

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektr, također nedjeljom u 13 sati.

»TV Hrvatska riječ« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »TV Hrvatska riječ«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Hrvatskoj riječi« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Hrvatska riječ« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16,30 na RTV2 a repriza utorkom u 12,10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franiškovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kvisekoteka.hr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	BOJNA PREVLAKA	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69
70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83
84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97
98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111
112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125
126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139
140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153
154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167
168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181
182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195
196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209
210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223
224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237
238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251
252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265
266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279
280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293
294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307
308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321
322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335
336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349
350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363
364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377
378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391
392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405
406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419
420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433
434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447
448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461
462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475
476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489
490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503
504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517
518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531
532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545
546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559
560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573
574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587
588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601
602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615
616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629
630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643
644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657
658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671
672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685
686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699
700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713
714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727
728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741
742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755
756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769
770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783
784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797
798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811
812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825
826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839
840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853
854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867
868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881
882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895
896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909
910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923
924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937
938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951
952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965
966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979
980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993
994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007
1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021
1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035
1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049
1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063
1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077
1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091
1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105
1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119
1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133
1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147
1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161
1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175
1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189
1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203
1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217
1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231
1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245
1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259
1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273
1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287
1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301
1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315
1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329
1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343
1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357
1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371
1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385
1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399
1400	1401												